

Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
w Poznaniu

PORADNIK
BIBLIOGRAFICZNO-METODYCZNY

Kwartalnik

Poznań 2008

Przewodniczący Zespołu Redakcyjnego

Iwona Smarsz

Redaguje zespół:

Urszula Bzdawka

Beata Nowak

Maria Beba

ISSN 0238-9142

Materiał szkoleniowy

Powielono w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu

A-5 350 egz.

SPIS TREŚCI

	str.
Ważniejsze wydarzenia i rocznice 2008 roku.....	5
I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ	
(Oprac. Andrzej Dudziak).....	7
II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE	
Tomasz Mizerkiewicz – Polska literatura emigracyjna XX i XXI wieku	19
Andrzej Dudziak – Dialog kultur. Europejski Rok Dialogu Międzykul- turowego	29
Urszula Cimoch, Marta Gibowska – W świetle Pana Cogito. O Zbigniewie Herbercie.....	46
Bibliografie osobowe: Władysław Kopaliński	72
Teodor Parnicki	74
III. MATERIAŁY METODYCZNE	
Marta Gibowska – „Zza kurtyny” – teatry Poznania	78
IV. MATERIAŁY REGIONALNE	
A. Przegląd nowości regionalnych	89
B. Imprezy kulturalne w bibliotekach publicznych woj. wielkopolskiego	96
C. Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury na łamach prasy	130
V. KRONIKA.....	135

WAŻNIEJSZE WYDARZENIA I ROCZNICE 2008 ROKU

Rok Zbigniewa Herberta ogłoszony przez Sejm RP

Europejski Rok Dialogu Międzykulturowego

ogłoszony przez Parlament Europejski

- 450 rocznica urodzin Szymona Szymonowica – październik
- 450 rocznica uruchomienia pierwszej w Polsce międzynarodowej linii pocztowej między Krakowem i Wenecją – październik
- 400 rocznica urodzin Johna Milтона – grudzień
- 340 rocznica śmierci Johanna Gutenberga – luty
- 250 rocznica urodzin Juliana Ursyna Niemcewicz – luty
- 230 rocznica narodzin polskiej opery narodowej – prapremiera opery „Nędza uszczęśliwiona” – lipiec
- 220 rocznica pierwszych obrad Sejmu Czteroletniego, który uchwalił Konstytucję 3 Maja w 1791 – październik
- 170 rocznica urodzin Jana Matejko – czerwiec
- 150 rocznica urodzin Selmy Lagerloff – listopad
- 150 rocznica urodzin Giacomo Pucciniego – grudzień
- 120 rocznica urodzin Janiny Porazińskiej – wrzesień
- 120 rocznica urodzin Franciszka Kleeberga – luty
- 100 rocznica śmierci Karola Józefa Estreichera – wrzesień
- 100 rocznica śmierci Edmondo de Amicisa – marzec
- 100 rocznica urodzin Williama Saroyana – sierpień
- 100 rocznica urodzin Mika Waltariego – wrzesień
- 100 rocznica urodzin Herberta von Karajana – kwiecień
- 100 rocznica urodzin Teodora Parnickiego – marzec
- 100 rocznica urodzin Franciszka Witaszka – wrzesień

- 90 rocznica śmierci Guillaume Apollinaire'a – listopad
- 90 rocznica wybuchu powstania wielkopolskiego 1918 – grudzień
- 90 rocznica utworzenia Polskiej Agencji Telegraficznej, obecnie Polskiej Agencji Prasowej (PAP) – październik
- 90 rocznica podpisania w Compiègne układu o zawieszeniu broni – zakończenie I wojny światowej. Odzyskanie przez Polskę niepodległości po 123 latach – listopad
- 80 rocznica założenia Biblioteki Narodowej w Warszawie – luty
- 60 rocznica śmierci Louisa-Jeana Lumiere'a, wynalazcy kinematografu – czerwiec
- 60 rocznica założenia Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Poznaniu (obecnie Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu)
- 50 rocznica śmierci Liona Feuchtwangera – grudzień
- 50 rocznica śmierci Floriana Witolda Znanieckiego – marzec
- 40 rocznica uchwalenia „Ustawy o bibliotekach” – kwiecień
- 30 rocznica lotu kosmicznego pierwszego polskiego kosmonauty, Mirosława Hermaszewskiego – czerwiec
- 30 rocznica wyboru kard. Karola Wojtyły na papieża, Jana Pawła II – październik

Dalsze szczegółowe daty rocznic zawierają kalendaria kwartalne „Poradnika Bibliograficzno-Methodycznego”.

I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ

Poniższy kalendarz, to wybrane daty rocznic, obchodów i wydarzeń na I kwartał 2008 roku. Szerszy zestaw dat na I kwartał znajduje się w „Poradnikach Bibliograficzno-Metodycznych” z lat ubiegłych.

S t y c z e ń

	1 I		– Światowy Dzień Pokoju proklamowany przez papieża Pawła VI, obchodzony od 1968 roku przez Kościół katolicki
(465)	I	1543	– Zm. Klemens Janicki, poeta, przedstawiciel humanistycznej poezji polsko-łacińskiej (ur. 17 XI 1516)
(185)	1 I	1823	– Ur. Sándor Petőfi, poeta węgierski (zm. 31 VII 1849)
(145)	1 I	1863	– Ur. Pierre de Coubertin, francuski filozof, historyk, socjolog, współorganizator nowożytnych igrzysk olimpijskich, założyciel i prezes (1836-1925) MKOI (Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego) (zm. 2 IX 1937)
(55)	1 I	1953	– Zm. Ludomir Różycki, kompozytor (ur. 18 IX 1883)
(35)	1 I	1973	– Zm. Franciszek Behounek, pisarz czeski, autor książek dla dzieci i młodzieży (ur. 27 X 1898)
(90)	2 I	1918	– Ur. Adam Bahdaj, prozaik, tłumacz, autor książek dla dzieci i młodzieży (zm. 7 V 1985)
	3 I		– Dzień Pamięci Ofiar Reżimu Hitlerowskiego proklamowany przez prezydenta RFN Romana Herzoga 3 stycznia 1996 r.
(85)	3 I	1923	– Zm. Jaroslav Hašek, pisarz czeski (ur. 30 IV 1883)
(40)	3 I	1968	– Zm. Hanna Morkowicz-Olczakowa, poetka, prozaik, tłumaczka, autorka książek dla dzieci i młodzieży (ur. 19 X 1905)

- (190) 5 I 1818 – Zm. Marcello Bacciarelli, malarz włoski tworzący w Polsce (ur. 16 II 1731)
- (70) 5 I 1938 – Ur. Andrzej Babiński, poeta poznański (zm. 14 V 1984)
- (195) 6 I 1813 – Ur. Hipolit Cegielski, wielkopolski przemysłowiec i działacz społeczno-kulturalny, polityk, nauczyciel, językoznawca (zm. 30 XI 1868)
- (160) 6 I 1848 – Ur. Christo Botew, bułgarski poeta, publicysta, bohater narodowy walk wywoleniczych przeciw Turkom (zm. 1 VI 1876)
- (70) 7 I 1938 – Ur. Roland Topor, Francuz polskiego pochodzenia, autor opowiadań i sztuk teatralnych, rysownik (zm. 16 IV 1997)
- (315) 8 I 1693 – Zm. Jan Andrzej Morsztyn, poeta, najwybitniejszy przedstawiciel polskiego baroku, tłumacz, dyplomata (ur. 24 VI 1621)
- (65) 8 I 1943 – Zm. Franciszek Witaszek, lekarz, działacz ruchu oporu związany z Wielkopolską (ur. 8 IX 1908)
- (60) 8 I 1948 – Utworzenie Wydawnictwa „Pallottinum” w Poznaniu
- (100) 9 I 1908 – Ur. Simone de Beauvoir, francuska pisarka, filozof, feministka (zm. 14 IV 1986)
- (80) 9 I 1928 – Utworzenie Ligi Ochrony Przyrody
- (230) 10 I 1778 – Zm. Karol Linneusz (Carl von Linne (szw.); Carolus Linnnaeus (łac.)), szwedzki przyrodnik, twórca systematyki roślin i zwierząt (ur. 23 V 1707)
- (145) 10 I 1863 – W Londynie otwarto pierwszą na świecie linię metra
- (125) 10 I 1883 – Ur. Aleksiej Nikołajewicz Tołstoj, pisarz rosyjski, klasyk socrealizmu (zm. 23 II 1945)
- (45) 10 I 1963 – Zm. Tadeusz Szeligowski, polski kompozytor i pedagog, autor oper, baletów, utworów kameralnych i pieśni, związany z Wielkopolską (ur. 13 IX 1896)

- (380) 12 I 1628 – Ur. Charles Perrault, bajkopisarz, poeta i prozaik francuski (zm. 15 V 1703)
- (130) 12 I 1878 – Ur. Ferenc Molnar, pisarz, dramaturg i dziennikarz węgierski, od 1930 r. na emigracji (zm. 1 IV 1952)
- (105) 12 I 1903 – Ur. Tadeusz Kraszewski, powieściopisarz i dziennikarz związany z Wielkopolską (zm. 4 IV 1973)
- (15) 12 I 1993 – Zm. Józef Czapski, malarz, eseista, krytyk sztuki, autor wspomnień, pisarz emigracyjny (ur. 3 IV 1896)
- (105) 13 I 1903 – Ur. Irena Jurgielewiczowa, pisarka, autorka utworów dla dzieci i młodzieży, pedagog (zm. 28 V 2003)
- (110) 14 I 1898 – Zm. Lewis Carroll (właśc. Charles Lutwidge Dodgson), angielski pisarz, matematyk, logik i fotograf (ur. 27 I 1832)
- (40) 15 I 1968 – Zm. Leopold Infeld, fizyk, autor prac z teorii względności, współpracownik Alberta Einsteina (ur. 20 VII 1898)
- (145) 17 I 1863 – Ur. Konstantin Stanisławski, radziecki reżyser, aktor, teoretyk teatru (zm. 7 VIII 1938)
- (110) 17 I 1898 – Zm. Jan Marcei Motty, filolog, nauczyciel, felietonista, działacz społeczny (ur. 5 III 1818)
- (25) 18 I 1983 – Zm. Stanisław Hebanowski, tłumacz, aktor, reżyser, związany z teatrami w Poznaniu, Gdańsku i Szczecinie (ur. 25 I 1912)
- (135) 20 I 1873 – Ur. Johannes Wilhelm Jensen, pisarz duński, laureat Nagrody Nobla w 1944 r. (zm. 25 XI 1950)
- 21 I – Dzień Babci
- (45) 21 I 1963 – Ur. Mariusz Sabiniewicz, aktor teatralny i filmowy, związany z Teatrem Nowym w Poznaniu (zm. 26 IV 2007)
- 22 I – Dzień Dziadka

- (220) 22 I 1788 – Ur. George Gordon Byron, poeta angielski (zm. 19 IV 1824)
- (145) 22 I 1863 – Wybuch powstania styczniowego
- (15) 22 I 1993 – Zm. Kobo Abe (właśc. Abe Kimifusa), pisarz japoński (ur. 7 III 1924)
- (225) 23 I 1783 – Ur. Stendhal (właśc. Marie-Henri Beyle), pisarz francuski (zm. 23 III 1842)
- (135) 23 I 1873 – Ur. Karol Irzykowski, pisarz i krytyk polski okresu międzywojennego (zm. 2 XI 1944)
- (110) 23 I 1898 – Ur. Siergiej Eisenstein, radziecki reżyser filmowy i teatralny, scenarzysta (zm. 11 II 1948)
- 25 I – Ogólnopolski Dzień Sekretarki i Asystentki ogłoszony w 1997 r. przez miesięcznik „Sekretariat” oraz Europejskie Stowarzyszenie Profesjonalnych Sekretarek – Polska
- (95) 25 I 1913 – Ur. Witold Lutosławski, kompozytor i dyrygent (zm. 7 II 1994)
- (70) 25 I 1938 – Ur. Władimir Wysocki, rosyjski aktor teatralny i filmowy, poeta i pieśniarz (zm. 25 VII 1980)
- 27 I – Światowy Dzień Pomocy Chorym na Trąd obchodzony od 1954 roku w ostatnią niedzielę stycznia
- 28 I – Międzynarodowy Dzień Mobilizacji przeciwko wojnie nuklearnej obchodzony od 1966 r. z inicjatywy Światowej Rady Pokoju
- (105) 28 I 1903 – Ur. Aleksander Kamiński, pedagog, pisarz i działacz harcerski (zm. 15 III 1978)
- (95) 29 I 1913 – Zm. Władysław Bełza, poeta, publicysta, autor słynnego wiersza „Katechizm polskiego dziecka” z 1900 r. (ur. 17 X 1847)
- (30) 29 I 1978 – Zm. Stanisław Dygat, prozaik, tłumacz, scenarzysta filmowy (ur. 5 XII 1914)

- (75) 31 I 1933 – Zm. John Galsworthy, pisarz angielski, laureat Nagrody Nobla w 1932 r. (ur. 14 VIII 1867)

L u t y

- (90) II 1918 – Zm. Tadeusz Miciński, poeta, prozaik, dramaturg (ur. 9 XI 1873)
- (120) 1 II 1888 – Ur. Franciszek Kleeberg, generał, dowódca grupy operacyjnej „Polesie” w kampanii wrześniowej 1939 r. (zm. 5 IV 1941)
- 2 II – Dzień Handlowca
- (145) 2 II 1863 – Ur. Maria Rodziewiczówna, powieściopisarka i nowelistka (zm. 16 XI 1944)
- (65) 2 II 1943 – Zakończenie bitwy pod Stalingradem
- (540) 3 II 1468 – Zm. Jan Gutenberg (właśc. Johannes Gensfleisch zum Gutenberg), wynalazca i twórca metody druku za pomocą ruchomych czcionek (ur. 24 VI 1400)
- (115) 3 II 1893 – Zm. Teofil Lenartowicz, poeta, rzeźbiarz (ur. 27 II 1822)
- (45) 3 II 1963 – Zm. Stefan Wierczyński-Vrtel, bibliograf, bibliotekarz, historyk literatury polskiej i słowiańskiej, profesor UP (ur. 26 XII 1886)
- (320) 4 II 1688 – Ur. Pierre Marivaux, pisarz i dramaturg francuski (zm. 12 II 1763)
- (70) 4 II 1938 – Zm. Karol Hubert Rostworowski, pisarz, dramaturg, poeta (ur. 3 XI 1877)
- (65) 4 II 1943 – Ur. Wanda Rutkiewicz, polska alpinistka i himalaistka, autorka i współautorka filmów i książek alpinistycznych (zm. 12 V 1992)
- (115) 5 II 1893 – Ur. Roman Ingarden, filozof, estetyk, jeden z głównych przedstawicieli filozofii fenomenologicznej (zm. 14 VI 1970)

- (180) 8 II 1828 – Ur. Juliusz Verne (właśc. Jules Verne), pisarz francuski (zm. 24 III 1905)
- (10) 8 II 1998 – Zm. Halldor Laxness, pisarz islandzki, laureat Nagrody Nobla w 1955 r. (ur. 23 IV 1902)
- (110) 10 II 1898 – Ur. Bertolt Brecht (właśc. Eugen Berthold Friedrich Brecht), dramaturg niemiecki (zm. 14 VIII 1956)
- (85) 10 II 1923 – Zm. Konrad Roentgen (właśc. Konrad Wilhelm Röntgen), fizyk niemiecki, laureat Nagrody Nobla w 1901 r. (ur. 27 III 1845)
- 11 II – Światowy Dzień Chorego obchodzony w dniu Matki Boskiej z Lourdes (ustanowiony 13 V 1992 roku przez papieża Jana Pawła II)
- (60) 11 II 1948 – Zm. Siergiej Eisenstein, radziecki reżyser filmowy i teatralny, scenarzysta (ur. 23 I 1898)
- (30) 11 II 1978 – Zm. Zygmunt Szweykowski, historyk literatury, profesor UP i UAM (ur. 7 IV 1894)
- (245) 12 II 1763 – Zm. Pierre Marivaux, pisarz i dramaturg francuski (ur. 4 II 1688)
- (195) 12 II 1813 – Ur. Walenty Stefański, księgarz, działacz demokratyczny, założyciel Związku Plebejuszy (zm. 30 VI 1877)
- (65) 12 II 1943 – Ur. Waław Kisielewski, pianista, współtwórca z Markiem Tomaszewskim duetu fortepianowego Marek i Wacek (zm. 12 VII 1986)
- (125) 13 II 1883 – Zm. Richard Wagner, niemiecki kompozytor, poeta i prozaik (ur. 22 V 1813)
- 14 II – Dzień Patronów Europy, św. Cyryla, mnicha i św. Metodego, biskupa
- (210) 14 II 1798 – Ur. Konstancja Łubieńska, literatka i publicystka wielkopolska (zm. 16 I 1867)
- (190) 14 II 1818 – Ur. Gustaw Ehrenberg, poeta, działacz polityczny (zm. 28 IX 1895)

- (50) 14 II 1958 – Memorandum rządu PRL w sprawie strefy bezatomowej w Europie Środkowej
- (250) 16 II 1758 – Ur. Julian Ursyn Niemcewicz, pisarz, poeta, tłumacz (zm. 21 V 1841)
- (25) 16 II 1983 – Zm. Kazimiera Iłakowiczówna, poetka, prozaik, tłumaczka, od 1947 roku związana z Poznaniem (ur. 6 VIII 1889)
- (335) 17 II 1673 – Zm. Molière (właśc. Jean Baptiste Poquelin), komediopisarz francuski (ur. 15 I 1622)
- (25) 18 II 1983 – Zm. Jadwiga Popowska, poetka i dziennikarka poznańska (ur. 18 II 1901)
- (535) 19 II 1473 – Ur. Mikołaj Kopernik, astronom polski (zm. 24 V 1543)
- (5) 20 II 2003 – Zm. Jan Józef Szczepański, pisarz, reportażysta, scenarzysta filmowy, tłumacz (ur. 12 I 1919)
- 21 II – Międzynarodowy Dzień Walki z Kolonializmem
- 21 II – Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego
- (110) 21 II 1898 – Ur. Tadeusz Cyprian, prawnik, profesor UAM, fotografik (zm. 8 VIII 1979)
- 22 II – Dzień Myśli Braterskiej obchodzony przez organizacje skautowe całego świata
- (110) 22 II 1898 – Ur. Karol Bunsch, pisarz polski (zm. 24 XI 1987)
- (60) 22 II 1948 – Wybuch rewolucji lutowej we Francji. Początek Wiosny Ludów.
- (105) 23 II 1903 – Ur. Julius Fučík, pisarz czeski, krytyk literacki, dziennikarz i działacz polityczny (zm. 8 IX 1943)
- (25) 23 II 1983 – Zm. Mieczysław Jastrun (właśc. Agatstein), poeta, eseista, prozaik, tłumacz (ur. 29 X 1903)
- (10) 23 II 1998 – Ratyfikacja konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską

- (80) 24 II 1928 – Zarządzenie o założeniu Biblioteki Narodowej, której zadaniem jest prowadzenie dzieł wyrażających pracę umysłową narodu
- (145) 25 II 1863 – Zm. Henryk Marconi, architekt włoski działający w Polsce (ur. 7 I 1792)
- (65) 25 II 1943 – Ur. George Harrison, angielski muzyk i kompozytor, członek zespołu The Beatles (zm. 29 XI 2001)
- (25) 25 II 1983 – Zm. Tennessee Williams (właśc. Thomas Lanier Williams), dramaturg amerykański (ur. 26 III 1911)
- (95) 27 II 1913 – Ur. Irwin Shaw, powieściopisarz i nowelista amerykański (zm. maj 1984)
- (475) 28 II 1533 – Ur. Michel de Montaigne, pisarz, moralista francuski (zm. 13 IX 1592)
- (185) 28 II 1823 – Ur. Joseph Ernest Renan, francuski historyk religii, filozof kultury i filolog orientalny (zm. 2 X 1892)
- (65) 28 II 1943 – Utworzenie Związku Patriotów Polskich w ZSRR
- (30) 28 II 1978 – Zm. Janusz Meissner, prozaik, lotnik (ur. 21 I 1901)

M a r z e c

- 1 III – Międzynarodowy Dzień Walki przeciwko Zbrojeniom Atomowym, obchodzony w rocznicę wybuchu amerykańskiej bomby wodorowej na atolu Bikini w 1954 roku
- (70) 1 III 1938 – Zm. Władysław Grabski, polityk, ekonomista i historyk, autor reformy walutowej w Polsce (ur. 7 VII 1874)
- 3 III – Międzynarodowy Dzień Pisarzy ustanowiony przez Międzynarodowy PEN-Club w 1984 r.
- (330) 4 III 1678 – Ur. Antonio Vivaldi, kompozytor włoski (zm. 28 VII 1741)

- (190) 5 III 1818 – Ur. Jan Marceł Motty, filolog, nauczyciel, felietonista, działacz społeczny (zm. 17 I 1898)
- (100) 5 III 1908 – Ur. Teodor Parnicki, prozaik, eseista (zm. 5 XII 1988)
- (55) 5 III 1953 – Zm. Sergiusz Prokofiew, kompozytor radziecki (ur. 23 IV 1891)
- (55) 5 III 1953 – Zm. Józef Stalin, przywódca, dyktator ZSRR (ur. 18 XII 1878)
- (30) 5 III 1978 – Zm. Zbigniew Żałuski, pisarz, publicysta, działacz społeczny (ur. 31 VII 1926)
- (440) 6 III 1568 – Zm. Józef Struś, poznański lekarz, uczonek, humanista, nadworny lekarz Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta, w latach 1557-1559 burmistrz Poznania (ur. 1510)
- (120) 6 III 1888 – Zm. Louisa May Alcott, pisarka amerykańska (ur. 29 XI 1832)
- (100) 6 III 1908 – Ur. Włodzimierz Puchalski, przyrodnik, fotografik i filmowiec (zm. 19 I 1979)
- (35) 6 III 1973 – Zm. Pearl Buck, powieściopisarka i nowelistka angielska, laureatka Nagrody Nobla w 1938 r. (ur. 26 VI 1892)
- 8 III – Dzień Kobiet, święto ustanowione na II Międzynarodowym Zjeździe Kobiet Socjalistek w Kopenhadze w 1910 r.
- (90) 9 III 1918 – Zm. Frank Wedekind, dramaturg i poeta niemiecki, aktor (ur. 24 VII 1864)
- (100) 12 III 1908 – Zm. Edmondo de Amicis, pisarz włoski (ur. 31 X 1846)
- (135) 13 III 1873 – Ur. Maryla Wolska, poetka okresu Młodej Polski (zm. 25 VI 1930)
- (120) 13 III 1888 – Ur. Anton Makarenko, pisarz i pedagog rosyjski (zm. 1 IV 1939)

- (95) 13 III 1913 – Zm. Walery Przyborowski, pisarz i historyk (ur. 27 XI 1845)
- (125) 14 III 1883 – Zm. Karol Marks, filozof i działacz rewolucyjny, twórca socjalizmu naukowego (ur. 5 V 1818)
- 15 III – Międzynarodowy Dzień Konsumenta
- (105) 15 III 1903 – Ur. Józef Czechowicz, poeta (zm. 9 IX 1939)
- (30) 15 III 1978 – Zm. Aleksander Kamiński, pedagog, pisarz i działacz harcerski (ur. 28 I 1903)
- 17 III – Światowy Dzień Morza obchodzony na wniosek Międzynarodowej Morskiej Organizacji Doradczej IMCO w rocznicę wejścia w życie konwencji o powołaniu tej organizacji w 1958 r.
- 18 III – Europejski Dzień Mózgu obchodzony w Polsce od 1998 roku z inicjatywy Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Krzewienia Wiedzy o Mózgu
- (100) 18 III 1908 – Ur. Jan Śpiewak, poeta i tłumacz (zm. 22 XII 1967)
- (65) 18 III 1943 – Zm. Hanka Sawicka (właśc. Hanna Szapiro), działaczka ruchu robotniczego i młodzieżowego, współzałożycielka ZWM, zmarła na Pawiaku (ur. 19 XII 1917)
- 19 III – Światowy Dzień Inwalidy
- (180) 20 III 1828 – Ur. Henryk Ibsen, dramaturg norweski (zm. 23 V 1906)
- (160) 20 III 1848 – Wybuch powstania wielkopolskiego (Wiosna Ludów)
- 21 III – Międzynarodowy Dzień Walki z Dyskryminacją Rasową obchodzony od 1967 r. na wniosek ONZ
- 21 III – Dzień Ziemi obchodzony w dniu wiosennego przesilenia, ogłoszony z inicjatywy sekretarza generalnego ONZ w 1971 r.

- 21 III – Światowy Dzień Poezji ustanowiony przez UNESCO na Konferencji Generalnej w listopadzie 1998 roku. Inauguracja tego święta miała miejsce w Paryżu 21 marca 1999 roku. W Polsce od 2001 roku.
- (35) 21 III 1973 – Zm. Jan Marcin Szancer, malarz i grafik (ur. 12 XI 1902)
- (10) 21 III 1998 – Zm. Maciej Słomczyński (pseud. Joe Alex), tłumacz literatury angielskiej, autor powieści kryminalnych (ur. 10 IV 1920)
- 22 III – Dzień Ochrony Bałtyku ustanowiony przez Komisję Helsińską w 1997 r.
- 22 III – Międzynarodowy Dzień Wody obchodzony od 1993 r. , ustanowiony podczas Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 r.
- 23 III – Światowy Dzień Meteorologii
- (50) 23 III 1958 – Zm. Florian Znaniecki, socjolog (ur. 15 I 1882)
- (60) 24 III 1948 – Ur. Jerzy Kukuczka, himalaista, zginął w czasie kolejnej wyprawy (zm. 24 X 1989)
- (90) 25 III 1918 – Zm. Claude Debussy, kompozytor francuski, przedstawiciel impresjonizmu w muzyce (ur. 22 VIII 1862)
- (80) 26 III 1928 – Ur. Jerzy Mańkowski, pisarz poznański (zm. 4 XII 1979)
- 27 III – Międzynarodowy Dzień Teatru obchodzony w rocznicę otwarcia sezonu Teatru Narodów w Paryżu w 1957 r., ogłoszony 27 marca 1961 r. z inicjatywy Międzynarodowego Instytutu Teatralnego (ITI-UNESCO)
- (85) 27 III 1923 – Ur. Shusaku Endo, japoński pisarz katolicki, prozaik, dramaturg i eseista (zm. 29 IX 1996)
- (40) 27 III 1968 – Zm. Jurij Gagarin, pierwszy kosmonauta świata (ur. 9 III 1934)

- (25) 27 III 1983 – Zm. Hanna Malewska, autorka powieści historycznych (ur. 21 VI 1911)
- (140) 28 III 1868 – Ur. Maksym Gorki (właśc. Aleksiej Pieszkow), pisarz rosyjski (zm. 18 VI 1936)
- (65) 28 III 1943 – Zm. Siergiej Rachmaninow, kompozytor rosyjski i pianista (ur. 1 IV 1873)
- (145) 29 III 1863 – Zm. Józef Piotr Lompa, prozaik, publicysta, działacz śląski (ur. 29 VI 1797)
- (65) 29 III 1943 – Zm. Stefan Balicki, powieściopisarz, krytyk literacki, publicysta poznański (ur. 17 III 1899)
- (45) 29 III 1963 – Zm. Pola Gojawiczyńska, pisarka (ur. 1 IV 1896)
- (155) 30 III 1853 – Ur. Vincent van Gogh, malarz holenderski (zm. 29 VII 1890)
- (60) 31 III 1948 – Zm. Egon Erwin Kirsch, pisarz czeski, piszący po niemiecku (ur. 29 IV 1885)

II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

Tomasz Mizerkiewicz

POLSKA LITERATURA EMIGRACYJNA XX I XXI WIEKU

Literatura polskich emigrantów, którzy zostali poza krajem po roku 1945, należy bez wątpienia do najważniejszych zjawisk w obrębie polskiej literatury XX wieku. Przez cały okres panowania komunizmu emigranci byli przemilczani lub szkalowani przez władze PRL-owskie, w nielicznych przypadkach namawiani do powrotu do kraju, aby tym samym zmniejszyć autorytet i wagę środowisk uchodźczych w oczach czytelnika krajowego. Pomimo tego wpływ owych środowisk na kraj był olbrzymi. Zdecydowały o tym wybitne indywidualności twórcze, takie jak Witold Gombrowicz, Czesław Miłosz, Jerzy Stempowski, Gustaw Herling-Grudziński, Józef Czapski, Konstanty Aleksander Jeleński, Aleksander Wat, Józef Wittlin, Kazimierz Wierzyński, Jan Lechoń, Józef Łobodowski i in., a także twórcy instytucji kulturalno-politycznych na emigracji i znakomici intelektualści w rodzaju Jerzego Giedroycia, Mieczysława Grydzewskiego, Marii Danilewicz-Zielińskiej, Tymona Terleckiego, Juliusza Mieroszewskiego, Zofii Hertz i in. Wraz z pojawieniem się „drugiego obiegu”, czyli niezależnej i nielegalnej prasy oraz wydawnictw po 1976 roku, wiele dzieł uchodźczych zostało wydanych bezdebitowo (tj. bez państwowego zezwolenia na druk). Książki Gombrowicza czy Miłosza krążyły przeto w wydaniach podziemnych i „zacytywane” były przez krajowych odbiorców.

Sytuacja ta radykalnie zmieniła się po roku 1989. Pisma emigracyjne mogły odąd ukazywać się także w kraju, podobnie jak publikowane przez nie książki. Rozpoczęło się wielkie nadrabianie zaległości jeśli idzie o obecność twórczości uchodźczej w kraju. Pojawiły się legalne edycje dzieł nawet najzagorzalszych wrogów komunizmu, takich jak Józef Mackiewicz czy Sergiusz Piasecki. Popularyzowano twórców mało znanych lub wręcz nieznanych krajowemu czytelnikowi – Włodzimierza Odojewskiego, Stanisława Vincenza, Andrzeja Bobkowskiego, Andrzeja Chciuka, Olgi Scherer, Alicji Iwańskiej, Waclawa Iwaniuka, Tadeusza Sułkowskiego, Czesława Straszewicza. Przypomniano działalność i udostępniano łamy pism krajowych dla autorów z grupy literackiej skupionej kiedyś wokół londyńskiego czasopisma „Kontynenty” (Adam Czerniawski, Bogdan Czaykowski, Bolesław Taborski, Florian Śmieja i in.). Zdarzały się również przypadki nagłych karier literackich mało wcześniej znanych twórców emi-

gracyjnych, np. Andrzej Stasiuk zachwyił się opowiadaniem Andrzeja Haupta, które wydał w swoim wydawnictwie Czarne i szeroko rozpropagował. Równie ważnym odkryciem artystycznym okazał się dla krajowej świadomości literackiej prozaik, który mieszkał przez większą część życia w Izraelu, tworząc przejmującą, wstrząsającą i znakomitą artystycznie prozę – Leo Lipski (zwłaszcza jako autor *Piotrusia*).

Rozpoczęły się również na wielką skalę badania literaturoznawców nad twórczością polskiej diaspory powojennej. Podstawą do tego stała się, rzecz jasna, dostępność wydanych w Polsce dzieł, ale także popierane i finansowane przez państwo instytucje badawcze oraz przekazanie niektórych archiwów emigracyjnych instytucjom krajowym. Tak się stało, np. ze spuścizną po „Wiadomościach” londyńskich Mieczysława Grydzewskiego, którą przekazano bibliotece Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Stało się to podstawą do prac całego środowiska badawczego skupionego wokół pisma „Archiwum Emigracji”, wydawanego od roku 1998. Periodyk ten gromadzi znawców różnych dziedzin kultury emigracyjnej, publikuje ważne artykuły dotyczące jej problemów, metodycznie zbiera dokumenty oraz świadectwa od wciąż żyjących i czynnych uchodźców, wreszcie prowadzi bardzo solidny i opiniotwórczy dział recenzji, gdzie ocenia obecnie powstające opracowania dotyczące literatury na obczyźnie. Redakcja prowadzi też serię wydawniczą, w której pojawiają się m.in. edycje trudnodostępnych lub zapomnianych utworów emigracyjnych. Ponadto na stronie internetowej pisma (www.bu.uni.torun.pl/Archiwum_Emigracji/), prócz wielu ważnych i przydatnych informacji dla każdego, kto interesuje się kulturą polskiej diaspory, udostępnione są w formie cyfrowej (i bezpłatnie) wszystkie numery londyńskich „Wiadomości” Mieczysława Grydzewskiego, najważniejszego obok paryskiej „Kultury” Jerzego Giedroycia czasopisma emigracyjnego. Obok ośrodka toruńskiego w badaniach nad literaturą na obczyźnie wyspecjalizowały się niektóre polonistyki: lubelska (KUL oraz UMCS), katowicka, rzeszowska, białostocka.

Efektem tak systematycznych zainteresowań jest szereg publikacji, które popularyzują wiedzę o całej twórczości emigracyjnej. Taki charakter ma opracowanie Barbary Danilewicz-Zielińskiej, podręcznik Krzysztofa Dybciaka oraz dosyć liczne leksykony, spośród których zwłaszcza godny uwagi jest *Leksykon kultury polskiej poza krajem od roku 1939*.

Zbieranie dokumentów i upowszechnianie wiedzy o twórczości uchodźczej to tylko część współczesnej obecności tych dzieł w naszej świadomości. Emigracja bowiem budzi wciąż żywe emocje, stawia kłopotliwe zadania przed każdym, kto zechce się nią zająć, okazuje się co rusz czymś innym niż dotąd sądzono. Tuż po przełomie ustrojowym roku 1989 dominowało stanowisko, które wprost wyłożył Jerzy Jarzębski w książce *Pożegnanie z emigracją*, iż zjawisko

emigracji znika, gdyż wreszcie usunięto przyczyny polityczne, które ją spowodowały. Tymczasem zauważyć trzeba, że upadek komunizmu w 1989 roku wcale nie oznaczał zniknięcia środowisk uchodźczych. Paryska „Kultura” wydawana była aż do śmierci jej redaktora Giedroycia, a „Zeszyty Literackie” przeniosły, co prawda, swą siedzibę do Warszawy, niemniej grono ich najważniejszych współpracowników stanowią autorzy przebywający poza granicami kraju. Niektórzy uchodźcy pozostali na obczyźnie (np. Barańczak, Herling-Grudziński, Brandys, Grynberg), część z nich przebywała po części w Polsce, a po części w swej przybranej ojczyźnie (np. Miłosz, Kruszyński), wreszcie niektórzy zdecydowali się na powrót (np. Mrożek). Tym samym rozdziły się różnice w podejściu do spraw polskich, co spotykało się z mieszanymi reakcjami w kraju: od zaciekawienia do irytacji. Niektóre trzeźwe i nieprzejednane krytyczne komentarze polityczne Giedroycia, obserwacje obyczajowo-socjologiczne zapisane przez odwiedzającego kraj w latach 90. Brandysa itp. uświadamiały, iż emigracja jest wciąż (i była zawsze) czymś innym niż kraj, że jej odmienne zdanie w wielu sprawach wynika z jej własnego i nie dającego się niczym zastąpić czy stłumić doświadczenia.

Owa trwająca nadal, a nawet coraz widoczniejsza odmienność, osobność i ważność emigracji stała się czymś, co decyduje o dzisiejszym podejściu do niej. Krzysztof Dybciak uważa, że literatura emigracyjna jako system komunikacji tak zdecydowanie różniła się od sytuacji krajowej, że była pod tym względem bliższa innym literaturom uchodźczym (rosyjskiej, ukraińskiej, niemieckiej, hiszpańskiej) niż naszemu systemowi literackiemu rozwijającemu się w państwie totalitarnym. Dlatego, podkreślał Dybciak, zamiast uznawać radośnie, że po czasach komunistycznej cenzury wspinała polska literatura emigracyjna ujawniła swój naturalny związek z literaturą krajową, należy również mieć na uwadze jej odmienność, wyjaśnić skąd się wzięła jej różnorodność, niż tylko nieustannie zestawiać ją z dokonaniem autorów i autorek krajowych. Jeszcze bardziej zdecydowanie postawiła sprawę Halina Filipowicz, która stwierdziła, iż po 1989 roku krajowa krytyka literacka i krajowe polonistyki zachowały się nieco jak „kolonizatorzy”, którzy całą twórczość powstałą poza Polską włączyli do narodowego stanu posiadania bez dostatecznego uwzględnienia tego, iż utwory te nie powstałyby bez ważnej inspiracji obcych kultur, wśród których wzrastały. Wypomniała też krytykom, badaczom i czytelnikom, iż wyolbrzymiają oni znaczenie własnego gustu w osądach twórczości emigracyjnej, uznają upodobania i wybory czytelników-emigrantów za z reguły anachroniczne, a przecież nie wiedzą z autopsji czym jest sytuacja uchodźcy, jak takie doświadczenie każe spojrzeć na dzieło literackie i czego odeń oczekiwać.

Z tego względu zaczęto przyglądać się baczniej książkom autorów, którzy świadomie i zdecydowanie postanowili podtrzymać swój emigracyjny status po

roku 1989. Henryk Grynberg pozostał na uchodźstwie, jego najważniejszym zadaniem stało się podtrzymywanie prawdy o Holocauście, zaś emigracyjne oddalenie ułatwiało mu np. rozliczanie Polaków z przejawów antysemityzmu. Jeszcze inny przypadek stanowi twórczość Mariana Pankowskiego, którego książki z trudem przedostawały się do świadomości emigracyjnej (ale i krajowej), gdyż oprócz wybitnych pod względem literackim świadectw przeżyć w obozach zagłady, był to twórca podejmujący wprost problematykę homoseksualizmu. Dziś jego powieści (np. *Rudolf*) są w Polsce gorąco komentowane i przyczyniają się do ożywienia zainteresowań twórczością wygnańców.

Odmienność komunikacji literackiej na emigracji, którą miał na myśli Dybiak, łatwo prześledzić na przykładzie wydawanej starannie korespondencji. Można śmiało stwierdzić, że listy twórców emigracyjnych to jedne z najchętniej dziś czytanych ich „dzieł”. Wyjątkowe zainteresowanie budzi obfita korespondencja Jerzego Giedroycia z Gombrowiczem, Mieroszewskim, Stempowskim, Wańkowiczem i in., dająca wgląd w sekretną historię paryskiej „Kultury”, w jej różne zamierzenia polityczne i kulturalne. Ujawniają one jak konsekwentnym i świadomym „graczem” w polskim życiu duchowym powojnia był Jerzy Giedroyc, budzą rosnący zachwyt i zdumienie jego osobą. Korespondencja emigracyjna uświadamia również, iż list był zapewne najważniejszą formą wypowiedzi uchodźczej (Andrzej Stanisław Kowalczyk powiadał efektownie, że Giedroyc stworzył „rzeczpospolitą epistolarną”), gdyż każde dzieło czy artykuł był na wygnaniu „listem w nieznaną”, autor czy autorka przełamywali samotność, jakiej doznawali na co dzień w obcym kraju, by poszukać adresata własnej wypowiedzi, kogoś, kto dzieli podobne do nich doświadczenia. Krytycy omawiający dzisiaj korespondencję emigracyjną ma łamach dzienników i w innych „szybkich” mediach dzielą ją z reguły pasje polityczno-kulturalne autorów listów. Okazuje się, że wyłożona w liście wprost opinia pisarzy i pisarek jest dziś niezwykle aktualna, że współczesne podziały społeczno-polityczno-kulturalne w Polsce nader łatwo ujawniają swój żywy związek z dylematami uchodźców, że – mówiąc krótko – emigranci roztrząsali sprawy, do których Polacy muszą się odnosić nieustannie. Na przykład radykalizm antykomunistyczny Mackiewicza wywołuje i dziś namiętne spory w kraju, podobnie jak utrzymane w konserwatywnym tonie uwagi dotyczące spraw polskich wypowiedziane w korespondencji Bobkowskiego z Terleckim przed wieloma laty.

Przedłużeniem znaczenia emigracji, jak i podkreśleniem jej osobności czy odmienności wobec doświadczenia krajowego jest twórczość pokoleń debiutujących po roku 1989. Najpierw zwracali uwagę autorzy i autorki, o których mówiono, że tworzą prozę „migracyjną”, gdyż wyjazd z kraju był ich własną, indywidualną decyzją, wynikał raczej z zaciekawienia światem niż z jakichkolwiek pobudek polityczno-społecznych (w ten sposób przynajmniej o sobie mówili).

Do tak widzianej prozy migracyjnej należały dzieła Nataszy Goerke, Manueli Gretkowskiej, Janusza Rudnickiego, Marka Bieńczyka i in. Z czasem pojawiła się grupa młodych pisarzy i pisarek, dla których problem emigracji wynikał z konieczności ekonomicznych lub z potrzeby zdystansowania się wobec współczesnej polskości – tak dałoby się najogólniej wyjaśnić znaczenie spotkania z obczyzną w *Pani na domkach* Joanny Pawлуśkiewicz, *Do Amsterdamu* Michała Olszewskiego, *Adeli Legaretty Rivas* Grzegorza Nowakowskiego, *Domu Róży / Krýsuvíku* Huberta Klimki-Dobrzanieckiego.

Jak zatem widać, zastanawiająca jest waga literatury opowiadającej o polskim emigrowaniu oraz jej odnawiająca się osobność, niespodziewana żywotność. Główną przyczyną tego zjawiska jest, jak się zdaje, fakt, iż twórczość powstająca na wygnaniu była w XX wieku najbardziej wiarygodnym przetworzeniem nowoczesności przez polskich pisarzy i pisarki. Decydujący o obliczu współczesnego świata proces modernizacji (i wynikające z niego szanse oraz zagrożenia) mógł być najlepiej uchwycony i wykorzystany dla unowocześniania polskości przez uchodźców. Nieprzypadkowo najchętniej wciąż czytany twórcami pozostają od lat nieodmiennie Gombrowicz i Miłosz. Ich książki obrastają niezwykle obfitymi opracowaniami, często przy tym wręcz zapomina się o emigracyjnych korzeniach ich twórczości, co jest oczywiście świadectwem olbrzymiego i wciąż nie malejącego wpływu tych twórców na współczesną polską świadomość, tak w kraju, jak i za granicą. O Gombrowicza i Miłosza wybuchył przecież w ostatnich latach najbardziej zajadłe kłótnie publiczne dotyczące polskiej literatury (pochowanie Miłosza na Skałce, wyłączenie i włączenie do kanonu lektur *Trans-Atlantyku* Gombrowicza). Są to wszak przejawy sprawy szerszej – emigranci to przede wszystkim modernizatorzy polskości, to na przykładzie ich dzieł widać najlepiej jakie zadania i problemy stawia przed współczesną Polską nowoczesny i ponowoczesny świat. Dlatego literatura emigracyjna wciąż trwa, odnawia się i podkreśla swe wyjątkowe posłannictwo. Dlatego też wymaga ciągłej lektury i uwagi czytelnika krajowego.

BIBLIOGRAFIA :

Pisma

1. ARCHIWUM Emigracji : studia, szkice, dokumenty / Uniwersytet Mikołaja Kopernika. – Toruń : UMK. – 1998-2006, z. 1-7/8

Opracowania ogólne, podręczniki, leksykony

1. LEKSYKON kultury polskiej poza krajem od roku 1939. T. 1 / pod red. Krzysztofa Dyciaka i Zdzisława Kudelskiego. – Lublin : TN KUL, 2000. – XXX, 566 s. : il. – (Prace Wydziału Historyczno-Filologicznego / Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego; 74)
2. LITERATURA emigracyjna 1939-1989. T. 1 / kom. red. Józef Garliński [i in.]. – Katowice : „Śląsk”, 1994. – 297 s. – (Z Prac Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej Uniwersytetu Śląskiego)
3. LITERATURA źle obecna (rekonesans). – Londyn : Polonia, 1984. – 246 s. – (Wokół Literatury; 3)
4. MAŁY słownik pisarzy polskich na obczyźnie 1939-1980 : praca zbiorowa / pod red. Bolesława Klimaszewskiego; [aut.] Bolesław Klimaszewski, Ewa R. Nowakowska, Wojciech Wyskiel [i in.]; Instytut Badań Polonijnych Uniwersytetu Jagiellońskiego. – Warszawa : „Interpress”, 1992. – 497 s.
5. PANORAMA literatury na obczyźnie : opracowanie przeznaczone dla uczniów szkół średnich / Krzysztof Dybciak. – Kraków : Oficyna Literacka, 1990. – 54 s.
6. PISARZ na obczyźnie : praca zbiorowa / pod red. Tadeusza Bujnickiego i Wojciecha Wyskiela. – Wrocław; Kraków : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1985. – 207 s. – (Biblioteka Polonijna; 14)
7. PISARZE emigracyjni : sylwetki / pod red. Bolesława Klimaszewskiego i Wojciecha Ligęzy. – Kraków : UJ, 1993. – 186 s. – (Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Polonijne; z. 18); (Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego; 1109)
8. SZKICE o literaturze emigracyjnej / Maria Danilewicz-Zielińska. – Wrocław [i in.] : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1992. – 460 s.

Studia poświęcone poszczególnym twórcom i zagadnieniom literatury emigracyjnej

1. ANTOLOGIA poezji polskiej na obczyźnie : 1939-1999 / wyboru dokonał, oprac. i napisał przedmowę Bogdan Czaykowski; [aut. Bogumił Andrzejewski i in.]. – Warszawa : Czytelnik; Toronto : Polski Fundusz Wydawniczy w Kanadzie, 2002. – 630 s.
2. ANTOLOGIA polskiej krytyki literackiej na emigracji 1945-1985 / wybór, wstęp i biogramy Jacek Dąbała; Katolicki Uniwersytet Lubelski. – Lublin : Redakcja Wydawnictw KUL, 1992. – 459 s.
3. ARGENTYŃSKIE przygody Gombrowicza / Klementyna Suchanow. – Kraków : Wydaw. Literackie, 2005. – 325 s. : il.

4. AUTOBIOGRAFIA na cztery ręce / Jerzy Giedroyc; oprac. i posłowiem opatrzył Krzysztof Pomian. – Warszawa : Czytelnik, 1994. – 325 s., [56] s. tabl. : il. – (Archiwum „Kultury”; 2)
5. EMIGRACJA z Polski po roku 1989 : książka zbiorowa / pod red. Bolesława Klimaszewskiego; Polska Akademia Nauk. Komitet Badania Polonii. – Kraków : Grell, 2002. – 497 s. : il. – (Biblioteka Polonijna; 36)
6. GEOGRAFIA pragnień : opowieść o Gombrowiczu / Janusz Margański. – Kraków : Wydaw. Literackie, 2005. – 239 s.
7. GOMBROWICZ w Argentynie : świadectwa i dokumenty 1939-1963 / Rita Gombrowicz; przekł. Zofia Chądzyńska, Anna Husarska. – Kraków : Wydaw. Literackie, 2005. – 326 s., [44] s. tabl. : il.
8. GOMBROWICZ w Europie : świadectwa i dokumenty 1963-1969 / Rita Gombrowicz; przekł. Oskar Hedemann oraz Maryna Ochab [i in.]; oprac. Jerzy Jarzębski. – Wyd. 2 popr. – Kraków : Wydaw. Literackie, 2002. – 423 s., [36] s. tabl. : il.
9. GOMBROWICZ – wieczny debiutant / Janusz Margański. – Kraków : Wydaw. Literackie, 2001. – 224 s.
10. HERLING-GRUDZIŃSKI i krytycy : antologia tekstów / wybór i oprac. Zdzisław Kudelski. – [Warszawa] : „Presspublica”; Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1997. – 448 s.
11. JAŚNIEJSZE strony katastrofy : szkice o twórczości poetów emigracyjnych / Wojciech Ligęza. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, 2001. – 264 s.
12. JEROZOLIMA i Babilon : miasta poetów emigracyjnych / Wojciech Ligęza. – Kraków : Wydaw. Baran i Suszczyński, 1998. – 288 s.
13. JERZY Pietrkiewicz – inna wersja emigracji : materiały ogólnopolskiej konferencji naukowej, 11-12 maja 2000 w Toruniu / pod red. Barbary Czarneckiej i Janusza Kryszaka. – Toruń : Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego, 2000. – 270 s. : il. – (Prace Historycznoliterackie / Pracownia Badań Emigracji. Instytut Literatury Polskiej. Uniwersytet Mikołaja Kopernika; t. 1)
14. JÓZEF Mackiewicz : sztuka, biografia, recepcja / Wacław Lewandowski. – Londyn : Kontra, 2000. – 365 s.
15. KRĘGI wygnania – Jan Lechoń na obczyźnie : (krąg pierwszy i drugi) / Wojciech Wyskiel. – Kraków : UJ, 1988. – 210 s. – (Rozprawy Habilitacyjne / Uniwersytet Jagielloński; nr 154)
16. KSIĄŻKA polska na obczyźnie – XX wiek / Andrzej Kłossowski; wybrali, przygot. do dr. i wstępem poprzedzili Mirosław A. Supruniuk i Janusz Tondel. – Toruń : Uniwersytet Mikołaja Kopernika. Wydaw., 2003. –

- 259 s. : il. – (Archiwum Emigracji : źródła i materiały do dziejów emigracji polskiej po 1939 roku; t. 13)
17. LITERATURA złej chwili dziejowej : szkice o drugiej emigracji / Janusz Kryszak. – Warszawa : Spółka Wydawniczo-Księgarska, 1995. – 165 s.
  18. MARIAN Czuchnowski – kronikarz emigracyjnej codzienności / pod red. Janusza Kryszaka i Pawła Tańskiego. – Toruń : Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego, 2002. – 264 s. : il. kolor. – (Prace Historycznoliterackie / Pracownia Badań Emigracji. Instytut Literatury Polskiej. Uniwersytet Mikołaja Kopernika; t. 23)
  19. NATURA i teatr : 16 tekstów o Gombrowiczu / Jerzy Jarzębski. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2007. – 203 s.
  20. NIEŚPIESZNY przechodzień i paradoksy : rzecz o Jerzym Stempowskim / Andrzej Stanisław Kowalczyk. – Wrocław : Towarzystwo Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej, 1997. – 347 s. : il. – (Z Prac Instytutu Literatury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego i Slavisch Seminarium Universiteit van Amsterdam)
  21. O POEZJI, nostalgii, krytykach i kryteriach / rozmawiają Bogdan Czaykowski i Adam Czerniawski. – Toronto : Polski Fundusz Wydawniczy w Kanadzie; Rzeszów : Stowarzyszenie Literacko-Artystyczne „Fraza”, 2006. – 315 s.
  22. OD BUKARESZTU do Lafittów : Jerzego Giedroycia rzeczpospolita epistolarna / Andrzej Stanisław Kowalczyk. – Sejny : Fundacja Pogranicze, 2006. – 297 s. : il. – (Ornamenty Historii)
  23. ODOJEWSKI i krytycy : antologia tekstów / wybór i oprac. Stanisław Barć. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1999. – 416 s. : 1 mapa
  24. OSTATNI romantyk : wspomnienie o Józefie Łobodowskim / Wacław Iwaniuk; oprac., wstępem, notą i przypisami opatrzył Janusz Kryszak. – Toruń : Uniwersytet Mikołaja Kopernika, 1998. – 74 s. : il. – (Archiwum Emigracji; t. 4)
  25. PAMIĘĆ głosów : o twórczości Aleksandra Wata : studia / pod red. Wojciecha Ligęzy. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, 1992. – 151 s.
  26. PISARZ na emigracji: mitologie, style, strategie przetrwania / red. nauk. Hanna Gosk, Andrzej Stanisław Kowalczyk. – Warszawa : Dom Wydawniczy Elipsa, [2005]. – 533 s. – (Seria Prac Zakładu Literatury Polskiej XX Wieku Instytutu Literatury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego)
  27. POETYCKI krąg „Kontynentów” : artykuły i szkice / pod red. Zbigniewa Andresa i Jana Wolskiego. – Rzeszów : Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1997. – 274 s.

28. „POLSKA literatura emigracyjna” – próba teorii / Halina Filipowicz // *T e k s t y D r u g i e .* – 1998, nr 3, s. 43-62
29. POWROTY w zapomnienie : dekada literatury emigracyjnej 1989-1999 : książka zbiorowa / pod red. Bolesława Klimaszewskiego i Wojciecha Ligęzy; Polska Akademia Nauk. Komitet Badania Polonii. – Kraków : Grell, 2001. – 337 s. – (Biblioteka Polonijna; 35)
30. POŻEGNANIE z emigracją : szkice o powojennej prozie polskiej / Jerzy JARZĘBSKI. – Kraków : Wydaw. Literackie, 1998. – 255 s. – (Obrazy Współczesności)
31. PRZESTRZEŃ spotkania : eseje o Kulturze paryskiej / Leszek Szaruga. – Lublin : Towarzystwo Opieki nad Archiwum Instytutu Literackiego w Paryżu : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2001. – 141 s.
32. PRZEZ lustra : pisarstwo Bolesława Taborskiego : szkice / pod red. Wojciecha Ligęzy i Jana Wolskiego. – Wyd. 2 popr. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 2003. – 188 s. : il.
33. PTASZNIK z Wilna : o Józefie Mackiewicz / Jerzy Malewski [pseud.] (Włodzimierz Bolecki) [nazwa]. – Kraków : „Arka”, 1991. – 520 s.
34. ROZMOWY w Dragonei / Gustaw Herling-Grudziński, Włodzimierz Bolecki; rozmowy przeprowadził, oprac. i przygot. do dr. Włodzimierz Bolecki. – Warszawa : „Sżpak”, 1997. – 382 s.
35. SPOTKANIA z paryską „Kulturą” / [zebrał i oprac.] Zdzisław Kudelski; [aut.] Andrzej Friszke [i in.]. – Warszawa : Towarzystwo Opieki nad Archiwum Instytutu Literackiego w Paryżu : POMOST, 1995. – 150 s.
36. STANISŁAW Vincenz – humanista XX wieku / pod red. Mirosławy Ołdakowskiej-Kufłowej. – Lublin : TN KUL, 2002. – 394 s. – (Źródła i Monografie / Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego; 234)
37. ...STROFY dla mew i mgieł... : z dziejów literatury drugiej emigracji (i jej relacji komunikacyjnych) / Waclaw Lewandowski. – Toruń : Uniwersytet Mikołaja Kopernika, 2005. – 174 s. – (Archiwum Emigracji : źródła i materiały do dziejów emigracji polskiej po 1939 roku; 18)
38. STUDIA o twórczości Józefa Wittlina / pod red. Ireneusza Opackiego. – Katowice : UŚ, 1990. – 112 s. – (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; nr 1104)
39. SYSTEMY komunikacji literackiej wielkich literatur emigracyjnych / Krzysztof Dybciak // *T e k s t y D r u g i e .* – 1998, nr 3, s. 29-41
40. SZKICE o twórczości Waclawa Iwaniuka / pod red. Ireneusza Opackiego przy współudziale Zdzisławy Mokranowskiej. – Katowice : UŚ, 1992. – 137 s. – (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; nr 1285)

41. VINCENZ i krytycy : antologia tekstów / wybór, wstęp i oprac. Piotr Nowaczyński. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2003. – 446 s.
42. W KRĘGU twórczości pisarzy emigracyjnych : studia i szkice / pod red. Zbigniewa Andresa. – Rzeszów : Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1999. – 362 s.
43. „WIADOMOŚCI” i okolice : szkice i wspomnienia / red. i oprac. Mirosław A[dam] Supruniuk. – Toruń : Uniwersytet Mikołaja Kopernika, 1995. – 275 s. : il. – (Archiwum „Wiadomości” : źródła i materiały do dziejów emigracji polskiej po 1939 roku; t. 1)
44. WIZJA Polski na łamach „Kultury” 1947-1976 / do dr. przygot., wstępem, przypisami i indeksem opatrzyła Grażyna Pomian. [T.] 1-2. – [Warszawa] : Towarzystwo Opieki nad Archiwum Instytutu Literackiego w Paryżu; Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1999. – 2 t. (441; 455 s.)
45. WYGNANIE – emigracja – diaspora : poeta w poszukiwaniu czytelnika / Marek Pytasz. – Katowice : Wydaw. UŚ, 1998. – 171 s. : faks. – (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; nr 1700)
46. WYKORZENIENI i wygnani : o twórczości Czesława Straszewicza / Violetta Wejs-Milewska. – Kraków : ARCANA, 2003. – 361 s. : il. – (Arkana Literatury)
47. ZYGMUNT Haupt : życie i twórczość literacka / Aleksander Madyda. – Toruń : Wydaw. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 1998. – 172 s.
48. ŻYCIE literackie drugiej emigracji niepodległościowej. 1 / pod red. Janusza Kryszaka i Rafała Moczkošana. – Toruń : Uniwersytet Mikołaja Kopernika, 2001. – 256 s. – (Prace Historycznoliterackie / Pracownia Badań Emigracji. Instytut Literatury Polskiej. Uniwersytet Mikołaja Kopernika; t. 2)
49. ŻYCIE literackie drugiej emigracji niepodległościowej. 2 / pod red. Barbary Czarneckiej i Janusza Kryszaka. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 2004. – 299 s. – (Prace Historycznoliterackie / Pracownia Badań Emigracji. Instytut Literatury Polskiej. Uniwersytet Mikołaja Kopernika; t. 5)

Edycje listów

1. LISTY do Tymona Terleckiego 1956-1961 / Andrzej Bobkowski; oprac. i posł. opatrzyła Nina Taylor-Terlecka. – Warszawa : Towarzystwo „Więź”, 2006. – 249 s. – (Biblioteka „Więź”; t. 192)
2. LISTY 1949-1956 / Jerzy Giedroyc, Juliusz Mieroszewski; wybrał i wstępem poprzedził Krzysztof Pomian; przypisami i indeksami opatrzyli Jacek Krawczyk i Krzysztof Pomian; szkicem o Mieroszewskich i Miero-

- szewskim uzup. Piotr Wandycz. Cz. 1-2. – Warszawa : Czytelnik, 1999. – 2 cz. (468, 609 s.). – (Archiwum Kultury; 6)
3. LISTY 1950-1969 / Jerzy Giedroyc, Witold Gombrowicz; wybrał, oprac. i wstępem opatrzył Andrzej Kowalczyk. – Warszawa : Czytelnik, 1993. – 509 s. – (Archiwum Kultury; 1)
  4. LISTY 1946-1969. Cz. 1 / Jerzy Giedroyc, Jerzy Stempowski; wybrał, wstępem i przypisami opatrzył Andrzej Stanisław Kowalczyk. – Warszawa : Czytelnik, 1998. – 466 s. : il. – (Archiwum Kultury; 5)
  5. LISTY 1946-1961 / Jerzy Giedroyc, Andrzej Bobkowski; wybrał, oprac. i wstępem opatrzył Jan Zieliński. – Warszawa : Czytelnik, 1997. – 728 s. – (Archiwum Kultury; 4)

Andrzej Dudziak

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

DIALOG KULTUR

EUROPEJSKI ROK DIALOGU MIĘDZYKULTUROWEGO

Dialog międzykulturowy jest otwartą i pełną szacunku wymianą poglądów między jednostkami i grupami należącymi do różnych kultur, co prowadzi do głębszego zrozumienia i pojmowania świata. Powinien on być formą wzajemnego wzbogacania natomiast narzucanie światopoglądu, wartości a nawet języka jest zaprzeczeniem dialogu, kulturowym imperializmem. Inna definicja podkreśla, że dialog we właściwym znaczeniu tego słowa, jest jakąś formą porozumienia, nawet jeśli uzyskane zostało w sporze i konflikcie. Dialog zdaje się należeć do istoty wszelkiej kultury.

We współczesnym świecie charakteryzującym się globalizacją, pluralizmem kulturowym i religijnym, zamożnością Północy i ubóstwem Południa, od umiejętności dialogu zależą losy pokoju i świata. Alternatywą dla niego jest zderzenie cywilizacji, czego złowrogim zwiastunem stały się zamachy przeprowadzone w USA 11 września 2001 roku. Przestrożą i nakłanianiem do dialogu w imię zachowania pokoju na świecie było nauczanie Jana Pawła II.

Szczególnie podatna na konflikty o podłożu kulturowym, religijnym i społecznym może być Europa, w której obok siebie żyje wiele różnych społeczności. Różnorodność kultur, języków, tradycji, współistnienie ubóstwa i zamożności sprzyja powstawaniu ognisk społecznych niepokojów, czego jaskrawym przykładem były wydarzenia w Niemczech i we Francji. Aby uniknąć niepotrzebnych kryzysów i stworzyć silne podstawy społecznego pokoju Parlament Europejski ogłosił rok 2008 Europejskim Rokiem Dialogu Międzykulturowego. Zgodnie z zamierzeniem parlamentarzystów Rok ów ma sprzyjać kształtowaniu „obywatelstwa europejskiego”, co powinno znaleźć wyraz w „szerzeniu idei poszanowania różnych kultur, zwyczajów i tradycji obywateli mieszkających na terenie Unii” oraz zaowocować ożywieniem współpracy na poziomie wspólnotowym, krajowym, regionalnym czy lokalnym.

Dla przybliżenia tematyki dialogu kultur prezentujemy niniejsze zestawienie. Zawiera ono pozycje zwarte (od 1990 roku) oraz artykuły (od 1996 roku). Całość zgromadzonego materiału podzielono na cztery części. Pierwsza z nich obejmuje pozycje o dialogu kultur. Kolejne działają poruszają zagadnienia wielokulturowości, tożsamości kulturowej i edukacji międzykulturowej.

I. Dialog kultur, komunikacja międzykulturowa

a. Pozycje zwarte

1. FILOZOFIE dialogu w konfrontacjach kultur / red. nauk Stanisław TokarSKI; [aut. Marek W. Bielecki i in.]. – Warszawa : „Semper”, 1996. – 54 s. – (Materiały i Studia Zakładu Krajów Pozaeuropejskich PAN; nr 3)
2. CYWILIZACJA Zachodu a problem postrzegania odmienności kulturowych w islamie i hinduizmie / Ewa Kopyt. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 2004, 94 s.
Bibliogr. s. 92-94.
3. CZY komunikacja międzykulturowa jest możliwa? : strategia kulturoznawcza / Andrzej Zaporowski. – Poznań : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2006. – 192 s. – (Kulturoznawstwo / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; nr 8)
Bibliogr. s. 185-189.
4. DIALOG europejski Zachód-Wschód : polityka, gospodarka, społeczeństwo / red. Alicja Stępień-Kuczyńska i Tadeusz Jałmużna; Uniwersytet Łódzki. Oddział Łódzki PTPN. Komisja Badań nad Pokojem Oddziału Łódzkiego PAN. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2006. – 422 s. : il. – (Dialog Europejski)

Bibliogr. przy niektórych ref.

5. DIALOG kultur : o granicach pluralizmu / pod red. Pawła Bytniewskiego i Jadwigi Mizińskiej. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1998. – 153 s. – (Lubelskie Odczyty Filozoficzne; zbiór 6)
Bibliogr. s. 152-153.
6. DIALOG międzykulturowy / red. z. Maria Roman Sławiński; Polska Akademia Nauk. Zakład Krajów Pozaeuropejskich. – Warszawa : „Semper”, 1994. – 99 s. – (Acta Asiatica Varsoviensia; no 8)
Bibliogr. s. 66-68.
7. DIALOG w kulturze / pod red. Marka Szulakiewicza i Zbigniewa Karpusa; [aut. R. Bäcker i in.]. – Toruń : Wydaw. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2003. – 444 s.
Bibliogr. przy rozdz.
8. INNI swoi : studia z problematyki etnicznej / pod redakcją Danuty Berlińskiej i Krzysztofa Fryszackiego; Stowarzyszenie Instytut Śląski. Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu. – Opole : Wydawnictwo Instytut Śląski, 1999. – 212 s. : il.
Bibliogr. przy pracach.
9. INTERKULTUROWA kompetencja / Jürgen Bolten; przekł. i wprowadz. Bolesław Andrzejewski; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2006. – 183 s. : il.
Bibliogr. s. 171-177.
10. JAK narody porozumiewają się ze sobą w komunikacji międzykulturowej i komunikowaniu medialnym / Jerzy Mikułowski Pomorski. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, 2006. – 404 s.
Bibliogr. s. 387-397.
11. KOMUNIKACJA międzykulturowa : zblżenia i impresje / pod red. Aliny Kapciak, Leszka Korporowicza i Andrzeja Tyszki; [Instytut Kultury, Instytut Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego]. – Warszawa : IK, 1995. – 200 s.
Bibliogr. przy pracach.
12. KOMUNIKACJA międzykulturowa : zderzenia i spotkania : antologia tekstów / pod red. Aliny Kapciak, Leszka Korporowicza i Andrzeja Tyszki. – Warszawa : Instytut Kultury, 1996. – 385 s.
Bibliogr. przy pracach.
13. KULTURA dialogu : tożsamość europejska a edukacja / pod red. Ewy Borkowskiej i Andrzeja Łydy; Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingo-

- wego i Języków Obcych w Katowicach. – Katowice : WSZMiJO, 2004. – 134 s. : il.
14. KULTURA tworzona w dialogu cywilizacji Europy / pod red. Lucyny Rożek i Szczepana Jabłońskiego; Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Częstochowie. – Częstochowa : Wydaw. WSP, 2003. – 657 s. : rys.
Bibliogr. przy cz. rozdz.
15. MIĘDZY konfrontacją a tolerancją : dialog międzykulturowy między Wschodem a Zachodem na przykładzie krajów pozaeuropejskich / pod red. Anny Mrozek-Dumanowskiej. – Warszawa : „Askon”, 1997. – 70 s. – (Materiały i Studia Zakładu Krajów Pozaeuropejskich PAN; nr 4)
Bibliogr. przy ref.
Teksty wystąpień z sesji naukowej, Warszawa 18 grudnia 1995 r.
16. O DIALOGU cywilizacji czyli o potrzebie akceptowania innych / Milad Hanna; wybór i tł. Jerzy Zdanowski. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe „Askon”, 2004. – 147 s. : faks., fot., portr.
17. O POTRZEBIE dialogu kultur i ludzi / red. Tadeusz Pilch. – Warszawa : „Żak”, 2000. – 437 s. : il.
Bibliogr. przy rozdz.
18. ROZWAŻANIA o dialogu społecznym : materiały sesji naukowej zorganizowanej w Toruniu w dniu 4 listopada 2000 r. / pod red. Mariana Kallaśa; Kuria Diecezjalna w Toruniu [i in.]. – Toruń : Towarzystwo Naukowe, 2001. – 35 s. : il. – (Colloquia Torunensia; 6)
19. SIEDEM granic, osiem kultur i Europa / wstęp Janusz Tazbir; red. Bronisław Gołębiowski; wybór Stanisław Zagórski; [aut. tekstów Józef Borzyszkowski i in.]. – Łomża : „Stopka”, 2001. – 332 s.
20. SIEDEM wymiarów kultury : znaczenie różnic kulturowych w działalności gospodarczej / Fons Trompenaars, Charles Hampden-Turner. – Kraków : Oficyna Ekonomiczna. Oddział Polskich Wydawnictw Profesjonalnych, 2002. – 315 s. : il. – (Publikacje Biznesowe)
21. SPOTKANIA z Innym / Aleksander Fiut. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2006. – 263 s.
Nota bibliogr. s. 256-258.
22. SWÓJ, obcy, inny : z problemów interferencji i komunikacji międzykulturowej / Mieczysław Dąbrowski. – Izabelin : „Świat Literacki”, 2001. – 218 s.
23. TEKST, dyskurs, komunikacja międzykulturowa / Anna Duszak. – Warszawa : Wydaw. Naukowe PWN, 1998. – 385 s.
Bibliogr. s. 335-372
24. TOLERANCJA i jej granice w relacjach międzykulturowych / pod red. Aleksandra Posern-Zielińskiego. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskie :

Komitet Nauk Etnologicznych PAN, 2004. – 223 s. – (Prace Komitetu Nauk Etnologicznych Polskiej Akademii Nauk; nr 13)

Bibliogr. przy ref.

Materiały interdyscyplinarnej konferencji „Tolerancja i jej granice w relacjach międzykulturowych” zorganizowanej w Poznaniu, listopad 2003 r.

25. TURYSTYKA jako dialog kultur / pod red. Zbigniewa Krawczyka, Ewy Lewandowskiej-Tarasiuk, Jana Wiktora Sienkiewicza; [aut. Cynarski i in.]. – Warszawa : Wyższa Szkoła Ekonomiczna, 2005. – 266 s. : il.
Bibliogr. przy pracach.
26. ZDERZENIE cywilizacji i nowy kształt ładu światowego / Samuel P. Huntington. – Wyd. 5. – Warszawa : „Muza”, 2003. – 571 s. : mapy. – (Spectrum)

b. Artykuły

1. BUDOWNICZY mostów pilnie potrzebni / Krzysztof Czyżewski; rozm. przepr. Maja Jaszewska // *W D r o d z e*. – 2006, [nr] 1, s. 10-17
2. DRUGIE zderzenie cywilizacji / Samuel P. Huntington; rozm. przepr. Amina R. Chaudary // *W p r o s t*. – 2006, nr 51/52, s. 132-133
3. „DIALOG europejski Zachód-Wschód”, Łódź : międzynarodowa konferencja naukowa, 21-23 kwietnia 2005 r. / Katarzyna Dośpiał-Borysiak // *Cywilizacja i Polityka*. – 2005, nr 3, s. 382-384
4. EUROPA Środkowa: Pogranicze? – Wspólnota? – Miejsce dialogu międzykulturowego? / Iwona Kabzińska // *Rocznik Wschodni*. – 2005/2006, nr 11, s. 90-113
5. MEANDRY komunikacji międzykulturowej / Anna Mrozek-Dumanowska // *Studia Europejskie* (Gdynia). – 2004, t. 12, s. 9-27
6. MY I Oni : przyczynek do fenomenologii dyskursu międzycywilizacyjnego / Włodzimierz Pawluczuk // *Prz. Hum.* – 2006, nr 5/6, s. 185-195
7. JEDNOŚĆ kultur czy kultura jedności? / Małgorzata Kantor-Noga // *Biuletyn Glottodydaktyczny*. – 2004, nr 11, s. 29-34
8. NAUKA społeczna Kościoła w dialogu międzykulturowym / Giuseppe Manzato // *Społeczneństwo*. – 2007, nr 1, s. 27-42
9. O PILNEJ potrzebie dialogu między kulturami / Marek Nowak // *Filozofia Dialogu*. – 2005, t. 3, s. 249-257
10. SOJUSZ cywilizacji / Kofi Annan; tł. Ewa Ziółkowska. – Przemówienie // *Le Monde Diplomatique*. – 2007, nr 2, s. 24
11. SPRAWOZDANIE z międzynarodowej konferencji naukowej: „Dialog europejski Zachód-Wschód”, Łódź 21-23 kwietnia 2005 r. / Katarzyna Do-

śpiał-Borysiak // *Stosunki Międzynarodowe*. – 2005, nr 3/4, s. 246-249

12. ZDERZENIE cywilizacji czy współzycie kultur / Eugeniusz Kośmicki // *Prz. Hum.* – 2001, nr 5, s. 81-88

II. Wielokulturowość – rozważania

a. Pozycje zwarte

1. DAWNE i współczesne oblicze kultury europejskiej – jedność w różnorodności / pod red. Haliny Rusek. – Katowice : Wydaw. UŚ, 2002. – 383 s. : il. – (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; nr 2097); (Studia Etnologiczne i Antropologiczne)
2. DYLEMATY wielokulturowości / red. Wojciech Kalaga. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, 2004. – 366 s. : il., fot. – (Horyzonty Nowoczesności : teoria-literatura-kultura; 38)
3. EUROPA : zbliżenia, kontrowersje, perspektywy / pod red. Elżbiety Hałas. – Lublin : TN KUL, 2002. – 139 s. – (Prace Wydziału Nauk Społecznych / Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego; 81)
Bibliogr. przy pracach.
4. EUROPEJSKIE perspektywy pluralizmu w oświacie / pod red. nauk. Marii Ziemskiej; Uniwersytet Warszawski. Instytut Stosowanych Nauk Społecznych. – Warszawa : ISNS UW, 2000. – 148 s.
Materiały z międzynarodowej konferencji, 3-4 kwietnia 1992 r., Warszawa.
5. INTERKULTUROWA kompetencja / Jürgen Bolten; przekł. i wpraw. Bolesław Andrzejewski; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2006. – 183 s. : il.
Bibliogr. s. 171-177.
6. ISLAM a globalizacja / Anna Mrozek-Dumanowska, Jerzy Zdanowski. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe Askon, 2005. – 185 s.
7. KULTUROWE implikacje międzynarodowych migracji / Krystyna Romaniszyn. – Lublin : Instytut Badań nad Polską i Duszpasterstwem Polonijnym KUL [Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego] : „Bamka”, 2003. – 166 s. – (Biblioteka Polonii. Seria A, Studia; t. 26)
Bibliogr.
8. MULTIKULTURALIZM w sferze mediów / red. nauk. Magdalena Ratajczak. – Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2007. – 250 s. – (Acta Universitatis Wratislaviensis; nr 2963)
Bibliogr. przy pracach.

9. NARÓD, kultura i państwo w procesie globalizacji / pod red. Jarosława Rokickiego i Moniki Banaś. – Kraków : Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2004. – 386 s.
Materiały z konferencji zorganizowanej w grudniu 2003 r. przez Katedrę Kulturoznawstwa Międzynarodowego UJ.
Bibliogr. przy ref.
10. OBLICZA etniczności : studia teoretyczne i empiryczne / Janusz Mucha. – Kraków : Zakład Wydawniczy „Nomos”, 2005. – 392 s.
Bibliogr. s. 361-384.
11. OBLICZA europejskiego pluralizmu / red. nauk. Zbigniew Drozdowicz. – Poznań : Wydaw. Fundacji Humaniora, 2003. – 367 s. : il.
Bibliogr. przy rozdz.
12. POGRANICZA i multikulturalizm w warunkach Unii Europejskiej : implikacje dla wschodniego pogranicza Polski / pod red. Kazimierza Krzysztofka, Andrzeja Sadowskiego; Uniwersytet w Białymstoku. Instytut Socjologii. T. 1-2. – Białystok : Wydaw. UwB, 2004. – 2 t. (388; 227 s.)
Bibliogr. przy ref.
Materiały konferencji, która odbyła się w Białowieży w dniach 14-16 września 2003 roku.
13. PLURALIZM cywilizacyjny jako perspektywa myśli socjologicznej : (na przykładzie poglądów F. Konecznego i F. Znanieckiego) / Zbigniew Pucek. – Kraków : AE, 1990. – 187 r. – (Zeszyty Naukowe / Akademia Ekonomiczna w Krakowie. Seria Specjalna, Monografie; nr 94)
Bibliogr. s. 169-176.
14. ROLAND Barthes – Gilbert Durand : wizje pluralizmu kultury / Stanisław Jasionowicz. – Kraków : Wydaw. Naukowe AP, 1999. – 148 s. – (Prace Monograficzne / Akademia Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie; nr 270)
Bibliogr.
15. TOLERANCJA i pluralizm / Feliks Gross; przeł. [z ang.] Ewa Balcerek; Polska Akademia Nauk. Instytut Filozofii i Socjologii. – Warszawa : IFiS PAN, 1992. – 69 s.
16. TOLERANCJA i wielokulturowość – wyzwania XXI wieku / red. nauk. Agnieszka Borowiak i Piotr Szarota. – Warszawa : „Academica”, 2004. – 203 s. : rys., tab., wykr.
Bibliogr. przy rozdz.
17. TRADYCJE różnorodności kulturowej i religijnej w Europie Środkowo-Wschodniej / red. nauk. Jerzy Kłoczowski, Sławomir Łukasiewicz. – Lublin : Towarzystwo Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej, 2003. –

161 s. : rys., tab., wykr. – (Materiały Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej; t. 22)

Bibliogr. przy pracach.

Materiały z sesji, Lublin 15 września 2001 r.

18. TURYSTYKA i podróżowanie w aksjologicznej perspektywie : praca zbiorowa / pod red. Marka Kazimierczaka; [aut. Hanna Andrzejewska i in.]. – Poznań : Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego, 2007. – 270 s. : il. – (Monografie / Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu; nr 379)
Bibliogr. przy pracach.
19. WIELOKULTUROWOŚĆ – postulat i praktyka / pod red. Leszka Dronga i Wojciecha Kalagi. – Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2005. – 285 s. – (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; nr 2291)
20. WSPÓŁCZESNE problemy integracji społeczno-kulturowej Europy / Kazimierz Grążawski; Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku. – Włocławek : WSHE, 2003. – 74 s.
Bibliogr.
21. WZORY wielokulturowości we współczesnym świecie / pod red. Karoliny Golemo, Tadeusza Palecznego, Elżbiety Wiącek. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2006. – 294 s.
Materiały z sympozjum pt.: Wzory wielokulturowości w warunkach ponowoczesności.

b. Artykuły

1. CZY Europa może się stać społeczeństwem wielokulturowym? : rozważania wokół teorii Willa Kymlicki o pluralizmie kulturowym / Leszek Gęsiak // P r z . P o w s z . – 2003, nr 7/8, s. 159-172
2. CZY multikulti jest OK? / Amartya Sen // G a z . W y b o r . – 2006, nr 54, s. 20-22
3. CZYJA jest Europa? / Vedrana Rudan. – Referat // K r y t y k a P o l i t y c z n a . – 2005, nr 7/8, s. 244-247
4. ETNOPLURALIZM – internacjonalizm nowego typu / Kazimierz Muraśiewicz // N o w a M y ś ł P o l . – 2004, nr 31, s. 6
5. EUROPA kontra Europa / Agnieszka Kołakowska // P r z . P o l i t y c z n y . – 2006, nr 75, s. 85-93
6. EUROPOCENTRYZM, wielokulturowość czy kultura światowa? : o „lewi-cowej” odpowiedzi na współczesny upadek społeczny / Loren Goldner // L e w ą N o g ą . – 2003, nr 15, s. 227-252

7. GDZIE widać przyszłość / Timothy Gaarton Ash; rozm. przepr. Marek Przychodzień // *Rzeczpospolita* (W3). – 2005, nr 77, s. A5-A6
8. INDYWIDUALIZM – kolektywizm jako źródło międzykulturowych różnic w zakresie zachowań komunikacyjnych / Natalia Dorna // *Człowiek i Społ.* – 2001, t. 19, s. 161-178
9. INNY to też człowiek / Ewa Nowicka; rozm. przepr. Anna Jarmusiewicz // *W drodze.* – 2006, [nr] 6, s. 9-15
10. JEDNOŚĆ kultury europejskiej : fikcja czy rzeczywistość? / Henryk Woźniakowski // *W drodze.* – 2004, [nr] 7, s. 15-29
11. KLĘSKA wielokulturowości : tożsamość i liberalizm / Francis Fukuyama. – Skróty // *Gaz. Wybor.* – 2007, nr 29, s. 19-20
12. KOMUNIKACJA interkulturowa – zarys wybranych problemów / Radosław Kot // *Zesz. Nauk PPozn., Hum.* – 2003, z. 52, s. 19-27
13. KORAN czy konstytucja? / Joachim Trenkner. – Korespondencja z Berlina // *Tyg. Powsz.* – 2005, nr 2, s. 7
14. KULTURA w przestrzeni globalnej / Marian Golka // *Człowiek i Społ.* – 2001, t. 19, s. 77-90
15. KULTUROWE zjednoczenie Europy / Małgorzata Myśliwiec // *Acta Bythoniensa.* – 2006, nr 1, s. 128-133
16. MOZAIKA kultur europejskich / Janusz Goćkowski // *Forum Polityczne.* – 2005, t. 2, s. 19-40
17. MULTI-KULTI, czyli Orient na Zachodzie / Krystyna Jagiełło // *Newsweek Polska.* – 2007, nr 16, dod. s. 18-20
18. NA WSCHODNIEJ krawędzi Unii Europejskiej czyli blaski i cienie kulturowej integracji / Bogusław Wróblewski // *Akcent.* – 2004, nr 1/2, s. 49-55
19. NA WYSPACH przesadzili z wielokulturowością / Ted Cattle; rozm. przepr. Dominika Pszczółkowska // *Gaz. Wybor.* – 2006, nr 248, s. 14
20. NADCIĄGAJĄ wojny o uznanie / Sławomir Magala; rozm. przepr. Wojciech P. Duda // *Prz. Polityczny.* – 2006, nr 75, s. 94-101
21. NIE tylko polskie jest dobre / Paweł Boski; rozm. przepr. Beata Igielska // *Głos Nauczycielski.* – 2005, nr 31, s. 5
Wielokulturowość w szkołach.
22. NORMALNA nienormalność / Steve J. Ayan, Iris Tatjana Calliess // *Świat Nauki.* – 2005, wyd. spec. nr 1, s. 12-13
23. OBLICZA wielokulturowości, czyli równe szanse dla wszystkich w klasie szkolnej / Jolanta Ambrosewicz-Jacobs // *Forum Europejskie.* – 2005, nr 9, s. 16-24

24. OD ETNOCENTRYZMU do europocentryzmu, czyli orientofobia / Piotr Michałowski // *P o g r a n i c z a*. – 2006, nr 4, s. 38-42
Materiały z konferencji „Powiaty Europy”, Pobierowo.
25. PIĘĆ frontów IV wojny światowej : ćwiczenia z apokalipsy / Marek Ostrowski, Adam Szostkiewicz // *P o l i t y k a*. – 2005, nr 47, s. 52-54
26. POGRANICZE – wielokulturowość – międzykulturowa agora / Jerzy Nikitorowicz // *P e d a g o g i k a K u l t u r y*. – 2005, t. 1, s. 83-99
27. POLSKI kształt spotkania z Innym / Henryk Siewierski // *Z n a k*. – 2007, nr 2, s. 158-163
28. POLSKIE doświadczenie współistnienia kultur, narodów i religii / Alfons Nossol // *R o c z n i k i F i l o z o f i c z n e*. – 2004, nr 2, s. 29-42
29. POŻEGNANIE z Kalim / Piotr Kłodkowski; rozm. przepr. Jarosław Giziński // *N e w s w e e k P o l s k a*. – 2007, nr 14, s. 54-56
Imigranci muzułmańscy w Europie i w Polsce.
30. PLURALIZM kulturowy czy Nowa Wspaniała Monotonia? / Paul K. Feyerebend // *N o w a K r y t y k a*. – 2004, nr 17, s. 15-23
31. RELIGIA, europejskie tożsamości świeckie i integracja europejska / José Casanova // *W o k ó ł W s p ó ł c z e s n o ś c i*. – 2004, [nr] 2, s. 52-74
32. RÓŻNE tradycje i dziedzictwo : na wielkość Polski składała się jej wielość narodowa i kulturowa / Janusz A. Majcherek // *R z e c z p o s p o l i t a (W3)*. – 2006, nr 69, s. A10
33. RÓŻNICE kulturowe a konflikty międzygrupowe [ref.] / Elżbieta Hałas // *S z k i c e H u m.* – 2002, nr 3/4, s. 27-34
Poglądy Floriana Znanieckiego.
34. RÓŻNORODNOŚĆ kultur i dostęp do dóbr kultury / Adam Łopatka // *M y ś l S o c j a l d e m o k r.* – 2002, nr 4, s. 38-44
35. SPOŁECZEŃSTWA narodowe czy wielokulturowe? : spory o teorie i kształt rzeczywistości na marginesie „Społeczeństwa wieloetnicznego” G. Sartoriego / Małgorzata Nalewajko // *D z i e j e N a j n o w.* – 2003, nr 2, s. 177-190
36. SPOTKANIE z Innym jako wyzwanie XXI wieku : gdy kultura staje się coraz bardziej i bardziej hybrydyczna, heterogeniczna / Ryszard Kapuściński // *L e M o n d e D i p l o m a t i q u e*. – 2006, nr 1, s. 22-23
37. SUMMA wszystkich wątpliwości / Wojciech Janyga, Jarosław Jańczak // *Z n a k*. – 2004, nr 12, s. 40-57
38. ŚLĄSKA nie oddamy / Michał Smolorz // *G a z . W y b o r.* – 2004, nr 220, s. 12-13
Wielokulturowość Górnego Śląska.

39. TOŻSAMOŚĆ a wielokulturowość : od dezintegracji do integracji wspólnoty / Maciej J. Dudziak // *Sprawy Narodowościowe*. – 2006, z. 28, s. 167-180
40. UNIWERSALIZACJA lokalnego / Stanisław Piskor // *Dekada Lit.* – 2002, nr 7/8, s. 24-31
Rozważania o wielokulturowości.
41. UWAGA na różnice kulturowe / Joanna Chylewska // *Harvard Business Review Polska*. – 2004, nr 7, s. 12-16, 18-19
Omówienie wyników badań różnic w stylach pracy Polaków i Francuzów.
42. WIEDZA o kulturze na granicy wieków / Roch Sulima // *Prz. Hum.* – 2002, nr 6, s. 149-152
43. WIELOKULTUROWOŚĆ – czy wyzwolenie z więzów etnocentryzmu? / Hanna Mamzer // *Prz. Bydg.* – 2001, r. 12, s. 33-42
44. WIELOKULTUROWOŚĆ : dylematy wyborów światopoglądowych / Jacek Leoński // *Oświata i Wychowanie*. – 2005, nr 4, s. 12-13
45. WIELOKULTUROWOŚĆ i kultura narodowa w procesie globalizacji / Henryk Siewierski // *Znak*. – 2005, nr 6, s. 74-83
46. WIELOKULTUROWOŚĆ : konteksty historii i wyzwania przyszłości / Tadeusz Kijonka, Marek S. Szczepański, Krzysztof Karwat, Ewa Chojecka, Ryszard Kaczmarek, Stefan Szymutko. – *Dyskusja // Śląsk*. – 2005, nr 11, s. 19-23
47. WIELOKULTUROWOŚĆ vs międzykulturowość / Anna Jaroszevska. – *Bibliogr. // Studia Niemcoznawcze*. – 2005, t. 31, s. 249-257
48. WIELOKULTUROWOŚĆ współczesnego społeczeństwa / Olha Vasyuta // *Forum Politologiczne*. – 2005, t. 2, s. 125-136
49. WIELOKULTUROWOŚĆ w procesie globalizacji / Lucyna Mączka // *Bad. Nauk. / WSUmiej. Kiel.* – 2003, nr 3, s. 9-18
50. WIELOKULTUROWOŚĆ z koktajlami Mołotowa w tle / Bohdan Jałowicki // *Kultura Współczesna*. – 2006, nr 1, s. 75-85
51. WIELOWROCŁAW : miasto mityczne / Klaus Bachmann // *Polityka*. – 2005, nr 24, s. 98-99
52. WIELOWYMIAROWA tożsamość w wielokulturowej przestrzeni / Janusz A. Majcherek // *Borussia*. – 2000/2001, nr 23, s. 22-29
53. ZMIERZCH bogów / Andriej Stolarow // *Fronda*. – 2005, nr 37, s. 212-237
54. ZROZUMIEĆ wielokulturowość / Andrzej Szahaj // *Prz. Polityczny*. – 2006, nr 75, s. 173-175

III. Tożsamość kulturowa

a. Pozycje zwarte

1. EUROPA – szansa dla kultury : finansowanie przedsięwzięć kulturalnych : materiały konferencyjne / [red. Agata Etmanowicz, Joanna Sanetra-Szeliga]. – Warszawa : Punkt Kontaktowy ds. Kultury. Ministerstwo Kultury, 2004. – 109 s. : il. kolor
Bibliogr. s. 68.
Publikacja stanowi materiał pokonferencyjny, zebrany po seminarium zorganizowanym przez Punkt Kontaktowy ds. Kultury w dniach 13-14 grudnia 2004 r.
2. GLOBALIZACJA a tożsamość / red. nauk. Jerzy Zdanowski; Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych. – Warszawa : „Askon”, 2003. – 301 s. : il., mapy
Bibliogr. przy pracach.
3. INNA (?) Europa / red. nauk. Barbara Goryńska-Bittner. – Poznań : Katedra Nauk Społecznych. Akademia Rolnicza im. Augusta Cieszkowskiego, 2004. – 265 s. : wykr.
Bibliogr. przy rozdz.
4. KULTURA w procesie integracji europejskiej : treści programowe / pod red. Kazimierza Sobotki; [aut. Ryszard Kluszczyński i in.]. – Łódź : Instytut Europejski, 1998. – 78 s. – (Integracja Europejska, Curricula; 3)
Bibliogr.
5. KULTURA w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego państw i regionów Unii Europejskiej : III międzynarodowy kongres „Kultura-Gospodarka-Media”, Kraków, 13-16 października 2004 / [red. merytoryczna Zina Jarmoszuk]; org. kongresu Ministerstwo Kultury; współorg. Instytut Sztuki Stowarzyszenie Kultury Akademickiej, Narodowe Centrum Kultury, Akademia Ekonomiczna w Krakowie. – Kraków; Warszawa : Narodowe Centrum Kultury, 2005. – 278 s. : il.
6. KULTURA w programach i funduszach Unii Europejskiej / Agata Etmanowicz, Joanna Sanetra-Szeliga. – Warszawa : Punkt Kontaktowy ds. Kultury. Ministerstwo Kultury, 2003. – 157 s. : il.
Bibliogr. s. 151-152.
7. OBYWATELSTWO i tożsamość w społeczeństwach zróżnicowanych kulturowo i na pograniczach / pod red. Małgorzaty Bieńkowskiej-Ptasznik, Kazimierza Krzysztofka, Andrzeja Sadowskiego; Uniwersytet w Białymstoku. Instytut Socjologii. T. 1-2. – Białystok : Wydawnictwo Uniwersyte-tu w Białymstoku, 2006. – 2 t. (433; 416 s.) : il.
Bibliogr.

Materiały konferencji, która odbyła się w Supraślu w dn. 8-10 września 2005 r.

8. POLITYKA kulturalna Unii Europejskiej / Kazimierz Waluch; Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku. – Płock : „Novum”, 2001. – 167 s.
9. TOŻSAMOŚĆ kulturowa i polityczna Europy wobec wyzwań cywilizacyjnych / pod red. Danuty Walczak-Duraj. – Łódź : Wydaw. Uniwersytetu Łódzkiego, 2004. – 350 s.
Bibliogr. przy pracach.
10. TOŻSAMOŚĆ w podróży : wielokulturowość a kształtowanie tożsamości jednostki / Hanna Mamzer. – Wyd. 2. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 2003. – 165 s. – (Socjologia / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; nr 32)
Bibliogr.
11. WSPÓŁCZESNA Europa w poszukiwaniu swej tożsamości / red. naukowa Zbigniew Drozdowicz. – Poznań : Wydaw. Fundacji Humaniora, 2003. – 230 s.
Bibliogr. przy rozdz.
12. WSPÓŁCZESNE problemy integracji społeczno-kulturowej Europy / Kazimierz Grażawski; Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku. – Włocławek : WSHE, 2003. – 74 s.
Bibliogr.
13. ZMIANY i rozwój języka oraz tożsamości narodowej – trendy w procesie integracji europejskiej, Kraków, 11-13 października 2001 / pod red. Elżbiety Jeleń [i in.]; Instytut Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego [i in.]. – Kraków : „Księgarnia Akademicka”, 2002. – 264 s. : il.
Bibliogr. przy ref.

b. Artykuły

1. BARBARZYŃCY w garniturach : w samym środku zasobnego Zachodu wyrosli eleganccy Hunowie, którzy w radosnym przekonaniu, że torują drogę postępowi, niszczą fundamenty zachodniej cywilizacji / Zbigniew Stawrowski // *Wprost*. – 2006, nr 6, s. 62-65
2. CHRZEŚCJAŃSKIE źródła jedności Europy / Mirosław Kowalczyk // *Rocz. Teol. (Lub.)*. – 2003, z. 2, s. 69-79
3. CZŁOWIEK na pograniczu kulturowym / Iwona Kabzińska // *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*. – 2006, nr 3/4, s. 271-282

Referat wygłoszony na II Kongresie Polskich Mediewistów, Lublin.

4. DZIEDZICTWO kulturowe – czynnik dzielący czy integrujący narody? / Gabriela Maruniak // *Problemy Turystyki i Hotelarstwa*. – 2003, z. 3, s. 13-18
5. DZIEDZICTWO kulturowe regionu a kwestia poczucia odrębności kulturowej : szkic do problematyki świadomości młodzieży na Pograniczu / Jolanta Suchodolska // *Ruch Pedagog.* – 2002, [nr] 1/2, s. 21-27
6. JĘZYK a tożsamość narodowa w obliczu integracji europejskiej / Wioletta Orlińska // *Prz. Hum.* – 2005, nr 1, s. 154-158
7. KOD tożsamości / Andrzej Szahaj; rozm. przepr. Jola Workowska // *Odra*. – 2005, nr 2, s. 48-52
Niebezpieczeństwa ideologii wielokulturowości.
8. „KOMUNIKACJA międzykulturowa we współczesnej diasporze. Między odtwarzaniem „małej ojczyzny”, dopasowaniem do obcej kultury i tożsamością ponadnarodową” : konferencja niemieckiego Towarzystwa Ludoznawczego, Monachium, październik 2000 / Mieczysław Trojan // *Et-nogr. Pol.* – 2002, z. 1/2, s. 273-274
9. KULTURY narodowe wobec globalizacji a tożsamość jednostki [ref.] / Antonina Kłoskowska // *Kult. i Społ.* – 2002, nr 2, s. 155-173
10. RELIGIA, europejskie tożsamości laickie, integracja / José Casanova // *Znak*. – 2004, nr 12, s. 18-39
11. TOŻSAMOŚĆ w przestrzeni wielokulturowej / Zbigniew Pucek // *Państwo i Społeczeństwo*. – 2004, nr 3, s. 25-42
12. U PODSTAW wartości rdzennych kultury zachodniej i wschodniej / Marian Filipiak // *Tycz. Zesz. Nauk.* – 2000, nr 1, s. 91-97

IV. Edukacja międzykulturowa

1. CZYNIĆ świat bardziej etycznym / pod red. Agaty Cudowskiej. – Białystok : „Trans Humana”, 2003. – 190 s.
2. EDUKACJA europejska – od wielokulturowości ku międzykulturowości : koncepcje edukacji wielokulturowej i międzykulturowej w kontekście europejskim ze szczególnym uwzględnieniem środowiska frankofońskiego / Przemysław Paweł Grzybowski. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2007. – 471 s.
Bibliogr. s. 417-442.
3. EDUKACJA międzykulturowa jako wyzwanie XXI wieku / wstęp, oprac. i red. nauk. Teresa Zaniewska; Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku. – Białystok : Wydawnictwo Niepaństwowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 2005. – 142 s. : il.
Bibliogr. przy niektórych pracach.

4. EDUKACJA międzykulturowa : w kręgu potrzeb, oczekiwań i stereotypów : [I Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Ciechanowiec, 25-28.05.1994] / pod red. Jerzego Nikitorowicza. – Białystok : „Trans Humana”, 1995. – 462 s. : rys., wykr.
Bibliogr.
5. EDUKACJA międzykulturowa w Polsce i na świecie / pod red. Tadeusza Lewowickiego; przy współudziale Ewy Ogrodzkiej-Mazur i Aliny Szczurek-Boruty; [aut. Barbara Grabowska i in.]. – Katowice : Wydaw. UŚ, 2000. – 354 s. : il. – (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; nr 1879)
Bibliogr.
6. EDUKACJA międzykulturowa w Polsce na przełomie XX i XXI wieku : praca zbiorowa / pod red. Artura Paszko. – Kraków : Wojewódzka Biblioteka Publiczna, 2004. – 202 s. – (Bibliotheka / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie; 2); (Prace Naukowe / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie; nr 1)
7. EDUKACJA międzykulturowa w wymiarze instytucjonalnym / pod red. Jerzego Nikitorowicza i Mirosława Sobieckiego. – Białystok : „Trans Humana”, 1999. – 355 s. : il.
Bibliogr. przy ref.
8. EDUKACJA – różnica i tożsamość / pod red. Kazimierza Rędzińskiego i Iwony Wagner; Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie. – Częstochowa : Wydawnictwo Akademii im. Jana Długosza, 2005. – 398 s. : il.
9. EUROPA Środkowa – nowy wymiar dziedzictwa : materiały międzynarodowej konferencji zorganizowanej w dniach 1-2 czerwca 2001 / red. nauk. Jacek Purchla; Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie. – Kraków : MCK, 2002. – 229 s.
10. EDUKACJA w świecie wielokulturowym : materiały z konferencji Oświata mniejszości narodowych – Polska i Europa (Instytut Socjologii UW, 23 października 2004) / pod red. Katarzyny Andrejuk; Koło Badaczy Mniejszości Narodowych. – Warszawa : Instytut Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, 2005. – 167 s.
11. EDUKACJA wobec wielokulturowości : księga jubileuszowa ofiarowana profesorowi Januszowi Sztumskiemu / pod red. Marii Janukowicz i Kazimierza Rędzińskiego; Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Częstochowie. – Częstochowa : Wydaw. WSP, 2002. – 287 s. : tabl. : il.
Bibliogr.
12. EDUKACJA wobec wyzwań kulturowo-cywilizacyjnych / [red. nauk. Jerzy Kojkoł, Piotr Jan Przybysz]; Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte. – Gdynia : [AMW], 2002. – 364 s. : il.

13. FUNDAMENTY edukacyjnej wspólnoty / red. nauk. Joanna Danilewska. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2005. – 311 s.
Materiały z konferencji, Kraków, 15-17 września.
14. IDEA wielokulturowego wychowania w nowoczesnych społeczeństwach / Brunon Bartz; [Ośrodek Kształcenia i Doskonalenia Kadr Instytutu Technologii Eksploatacji, Institut für Sozial-und Kulturforschung e.V. an der Gerhard-Mercator-Universität-GH Duisburg]. – Duisburg : ISK; Radom : ITE, 1997. – 184 s. – (Biblioteka Pedagogiki Pracy)
Bibliogr. s. 169-184.
15. INNA (?) Europa / red. nauk. Barbara Goryńska-Bittner. – Poznań : Katedra Nauk Społecznych. Akademia Rolnicza im. Augusta Cieszkowskiego, 2004. – 265 s. : wykr.
Bibliogr. przy rozdz.
16. INNI to także my : mniejszości narodowe w Polsce Białorusini, Cyganie, Litwini, Niemcy, Ukraińcy, Żydzi : program edukacji wielokulturowej w szkole podstawowej / pod red. Barbary Weigl i Beaty Maliszkievicz. – Gdańsk : Wydaw. Psychologiczne, 1998. – 263 s., [16] s. tabl. : il., mapy, nuty, wykr.
Bibliogr. s. 242-246.
17. INTERKULTUROWY spacer ulicami Europy : poradnik dla nauczyciela. – Sopot : Centrum Kształcenia Ustawicznego. Sopotcki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, 2006. – 202 s. : il.
18. KULTURA jako fundament wspólnoty edukacyjnej / red. nauk. Anna Sajdak. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2005. – 171 s. : il.
Bibliogr. przy niektórych ref.
Materiały z konferencji „Fundamenty edukacyjnej wspólnoty” zorganizowanej w dniach 15-17 kwietnia 2004 r. w Krakowie.
19. KULTURY i organizacje : zaprogramowanie umysłu / Geert Hofstede. – Warszawa : Polskie Wydaw. Ekonomiczne, 2000. – 384 s. : il.
Bibliogr.
20. KWESTIE wyznaniowe w społecznościach wielokulturowych : praca zbiorowa / pod red. Tadeusza Lewowickiego, Anieli Różańskiej i Urszuli Klajmon. – Cieszyn : Uniwersytet Śląski. Filia, 2002. – 416 s. : il.
21. MŁODZIEŻ wobec różnic : propozycje dla nauczycieli / Michael Byram, Genevi ve [!] Zarate. – Warszawa : Fundacja Edukacja dla Demokracji, 1996. – 75 s.
22. KULTURA współczesna a wychowanie człowieka : materiały Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Człowiek w świecie kultury – kultura w życiu człowieka” (Zwierzyniec, 7-9 czerwca 2005 roku) / pod red. Dariusza

Kubinowskiego; Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie. Zakład Pedagogiki Kultury. – Lublin : Oficyna Wydawnicza Verba, 2006. – 394 s. : il.

Bibliogr. przy niektórych ref.

23. POGRANICZE, tożsamość, edukacja międzykulturowa / Jerzy Nikitorowicz. – Białystok : „Trans Humana”, 1995. – 178 s. : rys.

Bibliogr. s. 169-174.

24. POLITYKA edukacyjna Unii Europejskiej wobec imigrantów oraz mniejszości narodowych i etnicznych / Wiktor Rabczuk. – Warszawa : Instytut Badań Edukacyjnych, 2002. – 187 s.

Bibliogr.

25. PRZEMIANY społeczno-cywilizacyjne i edukacja szkolna : problemy rozwoju indywidualnego i kształtowania się tożsamości : praca zbiorowa / pod red. Tadeusza Lewowickiego, Aliny Szczurek-Boruty, Barbary Grabowskiej; Uniwersytet Śląski w Katowicach. Filia w Cieszynie, Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2005. – 388 s. : il.

26. REGION, tożsamość, edukacja / red. nauk. Jerzy Nikitorowicz, Dorota Misiejuk, Mirosław Sobiecki. – Białystok : Trans Humana Wydawnictwo Uniwersyteckie, 2005. – 359 s. : wykr.

Bibliogr. przy niektórych pracach.

27. RODZINA wobec wyzwań edukacji międzykulturowej / pod red. Jerzego Nikitorowicza. – Białystok : „Trans Humana”, 1997. – 363 s. : il. – (Edukacja Międzykulturowa)

Bibliogr. przy pracach.

28. SAŚIEDZI : Polacy i Ukraińcy w nowej Europie / Rafał Kunaszyk [i in.]. – Warszawa : Wydawnictwa CODN – Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, 2000. – 183 s. : il. mapy

Bibliogr.

29. SZKIC o globalizmie, rewolucji psychopedagogicznej i technikach manipulacji / Marcin Dybowski. – Komorów : Fundacja Pomocy „Antyk” : „Wydawnictwo Antyk Marcin Dybowski”, [2002]. – 214 s.

30. ŚWIAT wartości i edukacja międzykulturowa : praca zbiorowa / pod red. Tadeusza Lewowickiego, Ewy Ogrodzkiej-Mazur i Anny Gajdzicy; [aut. Agata Cienciąła i in.]. – Cieszyn : Uniwersytet Śląski. Filia; Warszawa : Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP [Związku Nauczycielstwa Polskiego], 2003. – 355 s. : il. mapa

31. TOLERANCJA i wielokulturowość – wyzwania XXI wieku / red. nauk. Agnieszka Borowiak i Piotr Szarota. – Warszawa : „Academica”, 2004. – 203 s.

Bibliogr. przy rozdz.

32. WIELOKULTUROWOŚĆ – międzykulturowość obszarami edukacyjnych odniesień / pod red. nauk. Alicji Szerłaż. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2005. – 583 s. : il.
Bibliogr. przy pracach.
33. WŚRÓD „swoich” i „obcych” : rola edukacji w społeczeństwach wielokulturowych Europy Środkowej (XVIII-XX wiek) / pod red. nauk. Stefanii Walasek. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2006. – 374 s.
Bibliogr. przy niektórych art.
34. ZROZUMIEĆ siebie i świat : szkice i studia o edukacji polonistycznej / Barbara Myrdzik. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2006. – 432 s. : il.

Urszula Cimoch, Marta Gibowska
Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

W ŚWIECIE PANA COGITO.
O ZBIGNIEWIE HERBERCIE

*„Ocalałeś nie po to aby żyć
masz mało czasu trzeba dać świadectwo [...]*
Bądź wierny Idź”.
Zbigniew Herbert

Sięgając po literaturę, a w szczególności po poezję, współczesny czytelnik szuka w niej pewnych wskazówek, stara się, by udzieliła mu odpowiedzi na najtrudniejsze pytania, pragnie ukojenia na bóla XXI wieku. Świata, w którym po 1989 roku nastąpiła dezorientacja społeczeństwa, w którym zabrakło autorytetów, pojawiło się swoiste zagubienie, zgubiliśmy gdzieś swoją tożsamość, poczucie trwałości i ciągłości pokoleniowej. Szybkość, nuda, McDonaldyzacja współczesnego świata, wykształcenie się społeczeństwa konsumpcyjnego spotęgowało jeszcze te uczucia. Pośród ogromnej rozpiętości, różnorodności, wielości stylów mówienia, szukamy odpowiedniej książki... A może by sięgnąć po Herberta???

Rok 2008 Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił rokiem tegoż poety. Fakt ten zatem stwarza okazję do głębszego poznania twórczości Herberta, jej omówień i opracowań krytycznych, a także biografii.

Zbigniew Herbert to poeta, eseista, dramatopisarz, urodzony we Lwowie 29 października 1924 r. Pisarz o wielkim dorobku, wyjątkowym autorytecie artystycznym i moralnym, o biografii tragicznie uwikłanej w historię XX wieku. Był synem Bolesława Herberta, prawnika, dyrektora banku i Marii z domu Kaniak. Uczęszczał do Gimnazjum im. Kazimierza Wielkiego we Lwowie. Jego siostra Halina Herbert-Żebrowska, tak wspomina swojego młodszego brata: „Zbyszek rozpoczął naukę w roku szkolnym 1931/32 w szkole męskiej pod wezwaniem św. Antoniego przy ulicy Łyczakowskiej. Do 1.09.1939 ukończył szkołę podstawową i zaliczył dwa lata nauki w gimnazjum. Było to męskie publiczne gimnazjum nr 8 – jak się we Lwowie mówiło „ósma buda”. Jako uczeń nie wykazywał ambicji prymusa. Zainteresowania miał raczej humanistyczne, lubił też przyrodę. Z matematyki miał trochę kłopotów. W szkole był lubiany przez kolegów i profesorów. Był skromny, dowcipny, miał miły sposób bycia. Chętnie występował w szkolnych przedstawieniach i robił to, jakby z zaczątkami talentu aktorskiego. Lubił recytować wiersze.” We Lwowie Herbert przeżył wybuch wojny, okupację sowiecką i niemiecką. Po zdaniu matury w 1943 r., podjął studia w zakresie filologii polskiej na konspiracyjnym Uniwersytecie Jana Kazimierza. Ukończył również studia z prawa i ekonomii, jak również krótko studiował na ASP w Krakowie. Słuchał wykładów z filozofii. Brał udział w ruchu oporu w AK.

Lata 1944-49 spędził w Krakowie, Sopocie i Toruniu, by w 1950 r. przenieść się do Warszawy. Podejmował różne prace zarobkowe (ekspedienta w sklepie, kalkulatora i chronometrażysty, ekonomisty, kierownika administracyjnego w Związku Kompozytorów Polskich). Równocześnie rozwijał twórczość literacką.

W 1950 r. debiutował jako poeta, ogłaszając na łamach tygodnika „Dziś i jutro” wiersze: *Napis*, *Pożegnanie wrzeźnia*, *Złoty środek*. Pierwszy tomik poetycki „Struna światła” wydał w 1956 r. (zbiór poezji z 15 lat). Wiele podróżował, zwiedził Francję, Włochy, Anglię, Grecję. Był także w USA. Wygłaszał liczne odczyty i wykłady o literaturze polskiej i europejskiej (m.in. na Uniwersytecie w Los Angeles, University of California).

W 1968 r. ożenił się z Katarzyną Dzieduszycką.

Twórczość Herberta dała początek przemianom poezji polskiej przypadającej na lata pięćdziesiąte. Herbert wypracował własny indywidualny język poetycki. Tworzywem jego są bardzo często mitologiczne opowieści, starożytni bohaterowie i dzieła sztuki; nie pełnią one jednak roli martwych elementów literackiej konwencji. Przeszłość nie jest czymś odległym i zamkniętym, ale próbuje podjąć wyzwania zrozumienia historii, a zatem zrozumienia i chwili obecnej.

Przeszłość stanowi miarę dla terażniejszości. Herbert stawia pytania o sens egzystencji w sytuacjach krańcowych, wobec totalitaryzmów, wobec przemocy i cynizmu historii, wobec śmierci.

Do najbardziej cenionych dzieł Herberta należy cykl utworów o Panu Cogito, postaci zanurzonej we współczesności, a jednocześnie mocno zakorzenionej w europejskiej tradycji kulturowej.

Herbert to także eseista (*Barbarzyńca w ogrodzie* – eseje, których tematem są konkretne miejsca i rzeczy widziane podczas podróży, jak i eseje historyczne, *Martwa natura z wędzidłem* – eseje poświęcone XVII-wiecznemu malarstwu holenderskiemu, *Labirynt nad morzem* – eseje poświęcone kulturze i historii starożytnej Grecji).

Poeta dał się również poznać jako dramatopisarz. Pierwsze cztery dramaty zostały napisane stosunkowo wcześnie, w latach 1956-1961 (*Rekonstrukcja poety*, *Jaskinia filozofów*, *Drugi pokój poety*, *Lalek*). W 1972 r. powstały *Listy naszych czytelników*. *Jaskinia filozofów* i *Rekonstrukcja poety* sięgają po temat antyczny, trzy pozostałe dramaty po temat współczesny.

Herbert to erudyta, moralista, buntownik i sumienie epoki. Licznie nagradzany (m.in. Nagroda Fundacji Kościelskich w Genewie – 1963, Austriacka Nagroda im. Gottfrieda von Herdera – 1973, Nagroda PEN Clubu im. Komandora K. Szczęsnego – 1989, Nagroda T.S. Eliota przyznana przez amerykańską Fundację Ingersoll – 1995).

W 1992 r. Herbert powrócił do Polski i zamieszkał w Warszawie. Tam też 28 lipca 1998 r. zmarł. Został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim.

Herbert odszedł, jego poezja pozostała. Pozwala ona czerpać współczesnemu barbarzyńcy z ogrodów kultury śródziemnomorskiej najlepsze wzorce, odpowiada na trudne pytania, daje nam, czytelnikom poczucie zakorzenienia, ciągłości dziejów ludzkości, pozwala zrozumieć uniwersalny sens egzystencji człowieka. Człowieka, który, kiedy dziś błądzi i szuka rozwiązań, niekiedy sięgnie po literaturę, z decyzją wyboru lektury i zapytaniem: „A może by tak Herbert”?...

Poniżej przedstawiamy zestawienie bibliograficzne podzielone na twórczość oraz opracowania o Herbercie. W pierwszym dziale znalazły się: poezja, dramaty, eseje, publicystyka, pamiętniki, a także utwory tłumaczone przez autora. Opracowania obejmują biografię poety, jego korespondencję, wywiady z Herbertem oraz rozmowy o nim, informacje o tym, jak jest przyjmowany za granicą, na koniec obszerną bibliografię dotyczącą twórczości Zbigniewa Herberta z podziałem na pozycje zwarte i artykuły.

Adresy internetowe:

<http://www.zbigniew-herbert.com>

http://pl.wikipedia.org/wiki/Zbigniew_Herbert

<http://www.poezja.org/index.php?akcja=wierszeznanych&ak=pokaz&kto=Herbert>

<http://www.wdq.home.pl/herbert/kalendarium.htm>

<http://www.zbigniew.herbert.pl>

<http://www.literatura.zapis.net.pl/okresy/wspolczesnosc/herbert/herbert.htm>

http://www.culture.pl/pl/culture/artykuly/os_herbert_zbigniew

http://pl.wikiquote.org/wiki/Zbigniew_Herbert

<http://herbert.klp.pl/ser-180.html>

<http://www.lwow.com.pl/spotkania/herbert/herbert.html>

I. Twórczość Herberta

1. Tomiki poetyckie

1. ARKUSZ. – Warszawa : „Krağ”, 1984. – 25 s.
2. ELEGIA na odejście. – Paryż : Instytut Literacki, 1990. – 47 s. – (Biblioteka „Kultury”; t. 460)
Inne wydania:
Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 1992; 1993; 1995; 1997
3. EPLIOG burzy. – Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 1998. – 78 s.
4. HERMES, pies i gwiazda. – Warszawa : Czytelnik, 1957. – 174 s.
Inne wydanie:
Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 1997
5. [OSIEMNAŚCIE] 18 wierszy. – Warszawa : Oficyna Literacka, 1993. – 51 s.
6. PAN Cogito. – Warszawa : Czytelnik, 1974. – 78 s.
Inne wydania:
Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 1993; 1994; 1996; 1997; 1998; 2001; 2002
7. PODWÓJNY oddech : prawdziwa historia nieskończonej miłości : wiersze dotąd nie publikowane / wstęp Barbara Szczepuła. – Gdynia : Małgorzata Marchlewska Wydaw., 1999. – 107 s. : il.
8. RAPORT z obłązonego miasta i inne wiersze. – Paryż : Instytut Literacki, 1983. – 86 s.
Inne wydania:
[Kraków] : Oficyna Literacka, 1983
[Warszawa] : Wydaw. Dobra Powszedniego, 1984
Paryż : Instytut Literacki, 1984
[Poznań] : „Errata”, 1984

- Toruń : „to”, 1988
[Lublin] : Wydaw. Lubelskie NZS [Niezależnego Zrzeszenia Studentów], 1988
Gdańsk : Oficyna Poetów, 1989
Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 1992; 1993; 1995; 1997; 1998
9. ROVIGO. – Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 1992. – 59 s.
Inne wydania:
Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 1993; 1995; 1997
10. STRUNA światła. – Warszawa : Czytelnik, 1956. – 82 s.
Inne wydania:
Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 1994; 1997; 1999
11. STUDIUM przedmiotu. – Warszawa : Czytelnik, 1961. – 83 s.
Inne wydania:
Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 1995; 1996; 1997
12. WYKREŚLONE strofy. – [Warszawa] : „Archiwum”, [ca 1978]. – 17 k. – (Przemilczana Przeszłość; 2)

2. Zbiory poezji

1. GEDICHTE / Übertragen und mit einen Nachwort von Karl Dedecius; Ausgewählt von Tomasz Kunz. – Wyd. 2. – Kraków : Wydaw. Literackie, 2006. – 198 s. : il.
Tyt. równol.: Poezje. Podst. przekł.: Wiersze zebrane 1982 i in.
2. [OSIEMDZIESIĄT dziewięć] 89 wierszy. – Warszawa : Porozumienie Wydawców, 2001. – 189 s. – (Kanon na Koniec Wieku)
Bibliogr.
Inne wydanie:
Kraków : „a5”, 1989. – 178 s. – (Biblioteka Poetycka Wydawnictwa „a5”; t. 30)
Bibliogr.
3. POEZJE. – Kraków : NZS [Niezależne Zrzeszenie Studentów], [19]87. – [31] k.
Przedr. z: Kultura.
4. POEZJE. – Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 1998. – 650 s. – (Kolekcja Poezji Polskiej XX Wieku)
5. SELECTED poems / transl. by John and Bogdana Carpenter [et al.]; sel. by Tomasz Kunz; afterword by John and Bogdana Carpenter. – Kraków : Wydaw. Literackie, 2005. – 214 s. : il.
Książka w Serii Dwujęzycznej. Podst. wyboru: Wiersze zebrane, Warszawa 1982 i in.

6. „TRZEBA śnić cierpliwie...” : Zbigniewowi Herbertowi na 70. urodziny / [oprac. tomiku poezji i słowo wstępne Cecylia Judek] ; Książnica Pomorska. – Szczecin : KP, 1994. – 15 s.
Tyt. okł. : Zbigniewowi Herbertowi na 70 [siedemdziesiąte] urodziny.
7. WIERSZE. – Warszawa : „W”, 1984. – 57 s.
8. WIERSZE wybrane / wybór i oprac. Ryszard Krynicki. – Kraków : „a5”, 2004. – 423 s. – (Biblioteka Poetycka Wydawnictwa „a5”; t. 44)
9. WIERSZE zebrane. – Warszawa : Czytelnik, 1971. – 344 s.
Inne wydanie:
Warszawa : Czytelnik, 1982
10. WYBÓR wierszy. – Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 1983. – 201 s.

3. Eseje, dramaty

1. BARBARZYŃCA w ogrodzie. – Warszawa : Czytelnik, 1962. – 265 s.
Inne wydania:
Warszawa : Czytelnik, 1964; 1973; 1998; 2000; 2002
Paryż : Wydawnictwo Kontakt, 1988
Warszawa : Brama, 1990
Warszawa : Mł & AB, 1990
Lublin : „Test”, 1991
Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 1995; 1997; 1998; 1999
Warszawa : Fundacja Zeszytów Literackich, 2004
2. DRAMATY. – Warszawa : Państw. Instyt. Wydaw., 1970. – 145 s.
Inne wydania:
Warszawa : Czytelnik, 1973
Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 1997
3. KRÓL mrówek : prywatna mitologia. – Kraków : „a5”, 2001. – 150 s. : il.
4. LABIRYNT nad morzem. – Warszawa : Fundacja Zeszytów Literackich, 2000. – 209 s.
5. MARTWA natura z wędzidłem. – Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 1993. – 180 s.
Inne wydania:
Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 1995
Warszawa : Fundacja Zeszytów Literackich, 2003
6. WĘZEŁ gordyjski oraz inne pisma rozproszone 1948-1998 / zebrał, oprac. i notami opatrzył Paweł Kądziała. – Warszawa : Biblioteka „Więzi”, 2001. – 822 s. – (Biblioteka „Więzi”; t. 137)

4. Pamiętniki

1. DIARIUSZ grecki (notatki) / Zbigniew Herbert // *Z e s z . Lit.* – 1999, nr 4, s. 43-57
2. DOSTAŁAM rolę Kritona / Halina Herbert-Żebrowska // *R z e c z p o s p o l i t a .* – 2007, nr 114, dod. s. 5-7
3. [ORMIAŃSKA babcia] / Zbigniew Herbert; oprac. Maciej Tabor // *Z e s z . Lit.* – 2006, nr 2, s. 114-116
4. PIERWSZE spotkanie / Zbigniew Herbert // *Z e s z . Lit.* – 2003, nr 1, s. 116-118
Wspomnienie poświęcone wydawcy Siegfriedowi Unseldowi.
5. UPÓR i trwanie : wspomnienia o Zbigniewie Herbercie / [red. Katarzyna Szczypka]. – Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 2000. – 109 s.

5. Teksty tłumaczone przez Herberta

1. ORFEUSZ. Eurydyka. Hermes / Rainer Maria Rilke; tł. Zbigniew Herbert; Adam Pomorski // *Z e s z . Lit.* – 2003, nr 3, s. 193-196
2. LUSTRO; Pani Łazarzowa; Gorączka 40; Śmierć i spółka [wiersze] / Sylvia Plath; tł. Zbigniew Herbert // *Z e s z . Lit.* – 2000, nr 4, s. 53-59
3. TAK bardzo jesteśmy zranieni; Chór obłoków; Widzowie; Ale któż to [wiersze] / Nelly Sachs; tł. Zbigniew Herbert // *Z e s z . Lit.* – 2001, nr 2, s. 39-41
4. TRAFALGAR Square nocą; Mers-el-Kébir; Śmierć Atahualpy; Centomani [wiersze] / Valéry Larbaud; tł. Zbigniew Herbert // *Z e s z . Lit.* – 2000, nr 1, s. 63-66

II. Opracowania

1. Biografia

1. BAUDELER, czyli Herbert oczami łapsów / Tomasz Fiałkowski // *T y g . P o w s z .* – 2005, nr 45, s. 13
2. CHCIELI go otruć? / Andrzej Krajewski // *N e w s w e e k P o l s k a .* – 2007, nr 31, s. 24-25
3. DONOS Pana Cogito : przez ponad trzy lata Zbigniew Herbert kontaktował się z bezpieką / Jakub Urbański // *W p r o s t .* – 2006, nr 33/34, s. 32-33
4. HERBERT / Andrzej Kaliszewski. – Warszawa : Agencja Autorska, 1991. – 49 s. : fot., portr. – (Sylwetki Współczesnych Pisarzy)
Bibliogr. s. 38-49

5. HERBERT / Jacek Łukasiewicz. – Wrocław : Wydaw. Dolnośląskie, 2001. – 260 s. : il. (gt. kolor.). – (A to Polska Właśnie)
Bibliogr. Indeks.
6. HERBERT był moim recenzentem / Witold Kieżun; oprac. Jerzy Pawlas // Tyg. Solid. – 2004, nr 30, s. 16-17
7. HERBERT w dwa ognie wzięty / Stanisław Stanik // Akant. – 2001, nr 4, s. 10
Dyskusja w związku z filmem „Obywatel poeta”.
8. HERBERT poczuł w Toruniu wolność i poezję / Cezary Dobies; rozm. przepr. Grzegorz Giedrys // Gaz. Wybor. – Toruń. – 2007, nr 4, s. 8-9
9. HERBERT w Toruniu / Cezary Dobies // Kwart. Artyst. – 2006, nr 2, s. 149-162
10. HERBERTA credo filozoficzne i patriotyczne / Teresa Zawojcka // Cywilizacja. – 2004, nr 8, s. 178-191
11. KALENDARIUM życia Zbigniewa Herberta / Przemysław Czapliński, Piotr Śliwiński // Tyg. Powsz. – 1999, nr 16, dod. s. VII
12. KŁAMSTWA na temat Herberta / Zenon Baranowski // Nasz. Dziennik (Wyd. 2). – 2006, nr 191, s. 1, 9
Dot. rzekomej współpracy poety z SB.
13. KRYPTONIM „Herb” : Zbigniew Herbert pod lupą SB / Grzegorz Majchrzak // Rzeczpospolita. – 2004, nr 266, s. A6-A8
14. MISTRZ i uczeń : o Henryku Elzenbergu i Zbigniewie Herbercie / Lesław Hostyński // Tyg. Powsz. – 1999, nr 16, dod. s. III, VIII
15. NIEZŁOMNY Pan Cogito / Milena Kindziuk // Niedziela (A). – 2006, nr 36, s. 20
16. NOWY film o Herbercie / Piotr Załuski; rozm. przepr. Rafał Bubnicki // Rzeczpospolita (W3). – 2006, nr 115, dod. s. 20
17. OBRONA filmu o Herbercie / Michał Krzemkowski // Akant. – 2001, nr 6, s. 1, 10, 14
Dot. telewizyjnego filmu Jerzego Zalewskiego „Obywatel poeta”.
18. OPERACJA „Bem” / Grzegorz Majchrzak // Gaz. Polska. – 2006, nr 43, s. 14-15
19. OPERACJA „Herb” / Grzegorz Majchrzak // Gaz. Polska. – 2006, nr 35, s. 14-15
Służba bezpieczeństwa wobec Zbigniewa Herberta.
20. PAN Cogito broni się sam : Herbertowi trzeba stawiać pytania uczciwe, a nie tendencyjnie przepisane z esbeckich papierów / Andrzej Gajewski // Wprost. – 2006, nr 35, s. 28-31

21. PO DWÓCH stronach lustra / Andrzej Franaszek // *Polityka*. – 2006, nr 30, s. 60-62
22. PO EMISJI filmu Jerzego Zalewskiego o Zbigniewie Herbercie / Jacek Woźniakowski, Tadeusz Chrzanowski, Marek Skwarnicki // *Tyg. Powsz.* – 2001, nr 6, s. 13
23. PO STRONIE prawdy / Waldemar Łysiak // *Tyg. Solid.* – 2000, nr 37, s. 10-11
Dokumentalny film telewizyjny Jerzego Zalewskiego „Obywatel poeta”.
24. POETA, czyli człowiek zwielokrotniony : szkice o Zbigniewie Herbercie / Bohdan Urbankowski. – Radom : Polskie Wydaw. Encyklopedyczne, 2004. – 727 s., [15] s. tabl. : faks., fot.
Wykaz publ. Z. Herberta, wybrane wywiady poety i o poecie, wybrane monografie i opracowania s. 723-[728].
25. POETA i królestwo cieni / Ewa Polak-Pańkiewicz. – (Spór o Zbigniewa Herberta; cz. 1-2) // *Niedziela*. – 2001, nr 32, s. 13; nr 33, s. 13
26. POETA mądry : pisali o Herbercie / oprac. Wojciech Cesarski, Marcin Piasecki // *Gaz. Wybor.* – 1998, nr 177, s. 12
27. POLOWANIE na Pana Cogito / Michał Wójcik // *Przekrój*. – 2006, nr 8, s. 64-65
28. SPÓR o Herberta / Zdzisław Antolski // *Akant*. – 2001, nr 4, s. 9
Polemiki na łamach „Gazety Wyborczej”.
29. SPRAWA Herberta / Marek Jurek // *Christianitas*. – 2001, nr 7, s. 151-153
O filmie telewizyjnym Jerzego Zalewskiego „Obywatel-poeta”.
30. STRÓŻ brata swego : pięć lat temu zmarł Zbigniew Herbert / Józef Maria Ruszar // *Rzeczpospolita*. – 2003, nr 173, s. A10-A11
31. TRZY pytania / Jacek Kajtoch // *Akant*. – 2006, nr 1, s. 6
32. TRZY pytania w sprawie Herberta / Jacek Kajtoch // *Poezja Dzisiaj*. – 2005, nr 46/47, s. 30-34
33. U HERBERTA, na cmentarzu / Krystyna Godlewska // *Poezja Dzisiaj*. – 2005, nr 46/47, s. 4-5
34. „UMRZEĆ przed obrazem Goi” : wspomnienie o Zbigniewie Herbercie / Florian Śmieja // *Odra*. – 1999, nr 3, s. 88-89
35. W KRZYWO ustawionym zwierciadle : wspomnienie o Zbigniewie Herbercie / Zdzisław Najder // *Rzeczpospolita*. – 2003, nr 255, s. D6
36. WSPOMINANIE Herberta / Jan Zdzisław Brudnicki // *Poezja Dzisiaj*. – 2005, nr 46/47, s. 26-29
37. Z KRWI i kości : autora „Pana Cogito” życie po życiu / Janusz Drzewucki // *Rzeczpospolita*. – 2003, nr 173, s. A10-A11

38. ZAMACH na Pana Cogito / Piotr Lisiewicz // *Gaz. Polska*. – 2006, nr 34, s. 7
39. ZBIGNIEW Herbert / Adam Zagajewski // *Zesz. Lit.* – 2005, nr 1, s. 111-115
40. ZBIGNIEW Herbert / Konstanty A[leksander] Jeleński; tł. Maryna Ochab // *Zesz. Lit.* – 1999, nr 4, s. 76-77
41. ZBIGNIEW Herbert – Dowódca Królewskiej Samodzielnej Brygady Huzarów Śmierci / Rafał Żebrowski // *Tyg. Solid.* – 2001, nr 51/52, s. 10-11
42. ZBIGNIEW Herbert i... reszta / Marek Kawa. – Cz. 1-2 // *Nowa Myśl Pol.* – 2004, nr 14, s. 18; nr 15/16, s. 18
43. ZBIGNIEW Herbert : rok 1950 / Krzysztof Karasek // *Rzeczpospolita*. – 1999, nr 177, s. D1
44. ZBIGNIEW Herbert w kręgu PAX / Bohdan Urbankowski. – Cz. 1-4 // *Myśl Pol.* – 2005, nr 13/14, s. 14-15; nr 15, s. 14-15; nr 16, s. 14-15; nr 17, s. 14
Fragm. książki „Poeta, czyli człowiek zwielokrotniony”.

2. *Korespondencja*

a. Pozycje zwarte

1. „KOCHANE Zwierzątka...” : listy Zbigniewa Herberta do przyjaciół – Magdaleny i Zbigniewa Czajkowskich / Zbigniew Herbert; do dr. podała i komentarzami opatrzyła Magdalena Czajkowska. – Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 2000. – 182 s., [16] s. tabl. kolor. : il.
2. KORESPONDENCJA / Zbigniew Herbert, Henryk Elzenberg; z aneksem Zbigniew Herbert Hamlet na granicy milczenia, Henryk Elzenberg Odpowiedź na ankietę i z faksymiliami wierszy Zbigniewa Herberta i Henryka Elzenberga; red. i posł. Barbara Toruńczyk. – Warszawa : Fundacja Zeszytów Literackich, 2002. – 246 s. : il.
3. KORESPONDENCJA / Zbigniew Herbert, Jerzy Turowicz; z autografów odczytał, oprac., przypisami i posł. opatrzył Tomasz Fiałkowski. – Kraków : Wydawnictwo a5, 2005. – 287 s. : il.
4. KORESPONDENCJA (1972-1996) : z faksymilami listów, zapisków, wierszy dla przyjaciół oraz aneksem / Zbigniew Herbert, Stanisław Barańczak; [red. i oprac. przypisów Barbara Toruńczyk]. – Warszawa : Fundacja Zeszytów Literackich, 2005. – 101 s. : il.

W aneksie Po śmierci Josifa Brodskiego, List do Adama Michnika, List do Barbary Toruńczyk autorstwa Z. Herberta.

5. KORESPONDENCJA 1949-1967 / Zbigniew Herbert, Jerzy Zawieyski; wstęp napisał Jacek Łukasiewicz; z autografu do dr. przygot. i przypisaniami opatrzył Paweł Kądziała. – Warszawa : Biblioteka „Więzi”, 2002. – 197 s. – (Biblioteka „Więzi”; t. 143)

b. Artykuły

1. BĘDĘ cię prześladował moją dziwną miłością : o korespondencji Czesława Miłosza i Zbigniewa Herberta / Andrzej Franaszak // *G a z . W y b o r .* – 2006, nr 287, s. 28-29
2. DO LITERACKIEGO spowiednika : Zbigniew Herbert do Jerzego Zawieyskiego / oprac. Paweł Kądziała // *R z e c z p o s p o l i t a .* – 2002, nr 233, s. A11
3. DOSIĘGNIĘCIE mnie ręka tych panów / Zbigniew Herbert // *G a z . W y b o r .* – 2006, nr 193, s. 12
List do Czesława Miłosza z 1969 r.
4. DWA listy o cieniach, świetle i głosie umarłych / Józef Czapski, Zbigniew Herbert // *Z e s z . L i t .* – 2006, nr 4, s. 123-125
5. „DYMY stosu” : listy Zbigniewa Herberta i Jerzego Turowicza: 1956, 1958 // *T y g . P o w s z .* – 2005, nr 20, s. 19
6. FRAGMENT listu do N.N. – przyjaciela / Zbigniew Herbert // *Z e s z . L i t .* – 2002, nr 2, s. 77-78
7. GŁOSY z Beinecke / Wojciech Karpiński. – Cz. 1 // *Z e s z . L i t .* – 1999, nr 2, s. 21-31
Listy Józefa Czapskiego i Zbigniewa Herberta.
8. KILKA listów / Zbigniew Herbert, Konstanty A[leksander] Jeleński; oprac. B.T. // *Z e s z . L i t .* – 2004, nr 1, s. 121-135
9. KORESPONDENCJA / Zbigniew Herbert, Jerzy Zawieyski; oprac. Paweł Kądziała // *W i ę ż .* – 2002, nr 10, s. 71-77
Fragm. „Korespondencja 1949-1967”.
10. KORESPONDENCJA / Zbigniew Herbert, Henryk Elzenberg; oprac. bt // *Z e s z . L i t .* – 1999, nr 4, s. 127-142; 2000, nr 1, s. 117-129; nr 2, s. 98-104
11. KORESPONDENCJA : Zbigniew Herbert do Lecha Bądkowskiego / oprac. Paweł Zbierski // *P r z . P o l i t .* – 1998, nr 37/38, s. 6-7
12. LISTY / Zbigniew Herbert, Izydora Dąmbska; oprac. M.Z. // *Z e s z . L i t .* – 1999, nr 4, s. 143-146
13. LISTY / Zbigniew Herbert, Jarosław Iwaszkiewicz; oprac. Henryk Citko // *Z e s z . L i t .* – 2003, nr 4, s. 106-112

14. [LIST do Barbary Toruńczyk] / Romana Gimes // *Z e s z . L i t .* – 2005, nr 1, s. 109-110
15. LISTY do Edwina Jędrkiewicza / Zbigniew Herbert; oprac. Paweł Kądziała // *W i ę ź .* – 2004, nr 12, s. 77-85
16. LIST do Romany Gimes / Zbigniew Herbert // *Z e s z . L i t .* – 2005, nr 1, s. 107-108
17. LISTY do Tomasa Venclovy / Zbigniew Herbert // *Z e s z . L i t .* – 2000, nr 2, s. 105
18. LISTY o „Studium przedmiotu” / Czesław Miłosz, Zbigniew Herbert; oprac. Maciej Tabor // *Z e s z . L i t .* – 2005, nr 2, s. 191-194
19. LISTY od brata / Zbigniew Herbert; oprac. Halina Herbert-Żebrowska // *Z e s z . L i t .* – 2001, nr 2, s. 188-199
20. LISTY Zbigniewa Herberta do Bolesława Taborskiego : (w relacji adresata) / oprac. Beata Tarnowska // *W i ę ź .* – 2000, nr 11, s. 86-111
21. „MA Pan tyle darów Bożych...” / Jerzy Zawieyski, Zbigniew Herbert // *T y g . P o w s z .* – 2002, nr 40, s. 12
Fragm. korespondencji z 1952 roku.
22. NIE wstydzę się tego wzruszenia / oprac. Włodzimierz Odojewski. – (Korespondencja; cz. 2) // *R z e c z p o s p o l i t a (W3)*. – 2007, nr 104, dod. Plus Rzecz o Książkach, s. I
23. NIKT na nas nie czeka [fragm.] / Zbigniew Herbert, Jerzy Zawieyski; oprac. Paweł Kądziała // *G a z . W y b o r .* – 2002, nr 249, dod. Duży Format nr 25, s. 31-32
Korespondencja z l. 1955-1963.
24. O LISTACH Zbigniewa Herberta / Marta Sznajder. – Cz. 1-2 // *A k a n t .* – 2006, nr 7, s. 6-8; nr 8, s. 18-19
25. ROK 1953 / Zbigniew Herbert, Jerzy Turowicz // *T y g . P o w s z .* – 2004, nr 44, s. 12
26. SPOTKANIA i korespondencja ze Zbigniewem Herbertem / oprac. György Gömöri // *T w ó r c z o ś ć .* – 2006, nr 4, s. 74-83
27. Z LISTÓW / Zbigniew Herbert, Czesław Miłosz; oprac. Maciej Tabor // *Z e s z . L i t .* – 2006, nr 1, s. 152-154
28. Z LISTÓW do Stanisława Barańczaka / Zbigniew Herbert; oprac. S. Barańczak // *Z e s z . L i t .* – 1999, nr 4, s. 147-155
29. Z LISTÓW do Zbigniewa Herberta / Henryk Elzenberg // *Z e s z . L i t .* – 1996, nr 4, s. 119-126; 1997, nr 2, s. 122-131
30. „ZA PRZYKŁADEM Waszej Wysokości...” / Maciej Tabor. – Skrót referatu // *Z e s z . L i t .* – 2005, nr 2, s. 194-197
Korespondencja Czesława Miłosza i Zbigniewa Herberta dot. wiersza „Studium przedmiotu”.

31. ZBIGNIEW Herbert : dwa listy / Rajmund Kalicki // *T w ó r c z o ś ć* . – 1999, nr 5, s. 126-127

3. Wywiady

1. HUMANISTYKA to przygoda / Zbigniew Herbert; rozm. przepr. Monika Muskała // *Not. Teatr.* – 1996, nr 11, s. 122-131
2. NIEWYCZERPANY ogród / Zbigniew Herbert; rozm. przepr. Marek Zagańczyk // *Tyg. Powsz.* – 1998, nr 34, s. 9
3. „LABIRYNT nad morzem” / Zbigniew Herbert; rozm. przepr. Andrzej Babuchowski // *Zesz. Lit.* – 2001, nr 1, s. 115-118
4. PŁYNIE się zawsze do źródeł, pod prąd, z prądem płyną śmiecie / Zbigniew Herbert; rozm. przepr. Adam Michnik // *Gaz. Wybór.* – 1998, nr 179, s. 18-20
5. PŁYNIE się zawsze do źródeł pod prąd, z prądem płyną śmiecie (rozmowa ze Zbigniewem Herbertem) / Zbigniew Herbert. – [Poznań] : Chałupniczy Instytut Wydawniczy im. K. Żygulskiego, 1984. – 15 k.
Przedr. za: *Krytyka* 1981 nr 8.
6. POJEDYNKI pana Cogito [fragm.] / Zbigniew Herbert; rozm. przepr. Anna Poppek, Andrzej Gelberg // *Tyg. Solid.* – 1998, nr 32, s. 18
7. ROZMOWA ze Zbigniewem Herbertem / rozm. przepr. Janusz Pasierb // *Zesz. Lit.* – 2002, nr 4, s. 127-134
8. ROZMOWY : z Jerzym Grotowskim, ze Zbigniewem Herbertem, z Jakubem Rotbaumem / Jowita Pieńkiewicz // *Not. Teatr.* – 2002, nr 26, s. 144-151
9. SZTUKA empatii / Zbigniew Herbert; rozm. przepr. Renata Gorczyńska // *Zesz. Lit.* – 1999, nr 4, s. 156-165
10. ŚWIATŁO na murze / Zbigniew Herbert; rozm. przepr. Marek Sołtysik // *Rzeczpospolita.* – 2001, nr 175, s. D1, D5

4. Rozmowy o Herbercie

1. HERBERT na Czerwonych Wierchach / Jerzy Zalewski; rozm. przepr. Anna Poppek // *Tyg. Solid.* – 2000, nr 37, s. 11
Dot. filmu „Obywatel poeta”.
2. MÓJ Zbyszek / Katarzyna Herbert; rozm. przepr. Andrzej Gelberg. – Cz. 1-2 // *Tyg. Solid.* – 1999, nr 26, dod. s. 16-18; nr 31, dod. s. 16-19
3. MÓJ wuj, Herbert / Rafał Żebrowski; rozm. przepr. Anna Poppek // *Tyg. Solid.* – 2000, nr 47, s. 12-13
4. PANI Herbert / Katarzyna Herbert; rozm. przepr. Jacek Żakowski // *Gaz. Wybór.* – 2000, nr 303, s. 10-15

5. POETA niezłomny / Piotr Jaroszyński; rozm. przepr. Piotr Czartoryski-Sziler // *Nasz Dziennik* (Wyd. 3). – 2007, nr 163, s. 12-13
6. SZCZĘŚCIE nie może być trwałe / Halina Herbert-Żebrowska; rozm. przepr. Zbigniew Kresowaty // *Akant*. – 2005, nr 5, s. 4

5. Materiały konferencyjne

1. CZYTANIE Herberta / Wioletta Stradowska, Tomasz Garbol // *Rocznik Human.* – 1999, z. 1, s. 247-256
Sesja naukowa w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim „Zbigniew Herbert. Która lektura?”.
2. HERBERT : poetyka, wartości i konteksty / pod red. Eugeniusza Czaplewicza i Witolda Sadowskiego. – Warszawa : „DiG”, 2002. – 180 s.
3. HERBERT i znaki czasu : Colloquia Herbertiana (I) : praca zbiorowa / pod red. Elżbiety Felisiak, Mariusza Lesia i Elżbiety Sidoruk; Uniwersytet w Białymstoku. Wydział Filologiczny. Zakład Teorii i Antropologii Literatury. Instytut Filologii Polskiej. T. 1-2. – Białystok : Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza. Oddział, 2001-2002. – 2 t.: (248; 252 s.). – (Komparatystyka; 2, 3)
4. HERBERT i znaki czasu : zaproszenie na wieczór w ratuszu : publikacja przygotowana na konferencję „Herbert i znaki czasu. Colloquia Herbertiana (I)” / projekt edytorski, dobór tekstów i red. Elżbieta Feliksiak przy współpr. Mariusza Lesia; [Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza. Oddział Białostocki, Zakład Teorii i Antropologii Literatury w Instytucie Filologii Polskiej. Uniwersytet w Białymstoku]. – Białystok : TLAM.OB, 2000. – 40 s. : il.
5. MĘCZEŃSTWO i ziemskie rozkosze / Aleksander Fiut // *Rzeczpospolita* (W3). – 2006, nr 217, dod. s. 4-5
Skrót referatu z sesji „Zmysł wzroku, zmysł sztuki. Rola arcydzieł malarstwa w twórczości poetyckiej i eseistycznej Zbigniewa Herberta, „Obory”.
6. REKOLEKCJE po odejściu Pana Cogito : sprawozdanie z sesji „Która lektura? Zbigniew Herbert”, Lublin, 12-14 XI 1998 / Jarosław Borowski // *Ethos*. – 1999, nr 4, s. 251-255
7. WYRAZ wyluskany z piersi : szkice o twórczości Zbigniewa Herberta. – Lublin : Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej Gaudium, 2006. – 317 s. : il. – (Biblioteka Pana Cogito)
Herbert w oczach zachodnich literaturoznawców : materiały z Międzynarodowej Konferencji Naukowej Ośrodka Kultury Polskiej przy Uniwersytecie Paris Sorbonne (jesień 2004). Pamięć i tożsamość : materiały z Warsztatów Herbertowskich w Oborach (wiosna 2005).

8. W ZWIERCIADLE obcej literatury : (recepca Zbigniewa Herberta w Niemczech) / Katarzyna Krasoń // *N a p i s*. – 2005, nr 11, s. 325-349
Materiały z konferencji „Słowa ponad granicami. Literackie świadectwa kontaktów kulturowych”, Cieszyn.
9. ZMYŚL wzroku, zmysł sztuki : prywatna historia sztuki Zbigniewa Herberta : materiały z Warsztatów Herbertowskich w Oborach (jesień 2005) / pod red. Józefa Marii Ruszara. Cz. 1-2. – Lublin : Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej „Gaudium”, 2006. – 2 cz. (329; 197 s.). – (Biblioteka Pana Cogito)

6. Recepca twórczości Herberta poza Polską

1. HERBERT dla amerykańskich kochanków / Zbigniew Basara. – Korepondencja z Nowego Jorku // *G a z . W y b o r*. – 2007, nr 68, s. 13
„The collected poems 1956-1998”.
2. KILKA uwag o tłumaczeniu poezji Herberta w niemieckiej interpretacji K. Dedeciusa / Anna Hanus // *Z e s z . N a u k . U R z e s z .*, Językozn. – 2003, z. 1, s. 33-50
3. POETA światła i cienia... / Mirosław Cervenka; rozm. przepr. Jarosław Šubr; tł. z czes. Andrzej Babuchowski // *T o p o s*. – 2002, nr 1/2, s. 151-153
4. POEZJA Zbigniewa Herberta w krytyce anglosaskiej / Bogdana Carpenter // *T e k s t y D r u g i e*. – 2000, nr 3, s. 7-19
5. POWRÓT do miasta : Dni Herberta we Lwowie (16-17 marca 2002 r.) / Bożena Rafalska // *R o c z . L w o w*. – 2002, s. 229-236
6. SŁAWA Herberta u Włochów / Andrzej Zieliński // *P r z . H u m*. – 2000, nr 4, s. 1-14
7. W ZWIERCIADLE obcej literatury : recepca Zbigniewa Herberta i Tymoteusza Karpowicza w Niemczech / Katarzyna Krasoń. – Szczecin : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 2007. – 342 s. : il. – (Rozprawy i Studia / Uniwersytet Szczeciński; t. 736, 662)
Bibliogr. s. 313-321.
8. WĘGIERSKA recepca Herberta / Judit Reimann // *R o c z . H u m*. – 1999, z. 1, s. 239-246

7. Omówienie twórczości

a. Pozycje zwarte

1. CZAS Herberta albo Na dom w Czarnolesie / Joanna Salamon. – Warszawa : „Volumen”, 2002. – 378 s.

2. DLACZEGO Herbert : wiersze, komentarze, interpretacje / [red. t. Mażena Woźniak-Łabieniec, Jerzy Wiśniewski]. – Wyd. 2 poszerz. – Łódź : Wydaw. Uniwersytetu Łódzkiego, 2004. – 287 s. : il.
3. DLACZEGO Herbert : wiersze i komentarze / [oprac. naukowe i techniczne Krystyna Poklewska, Tomasz Cieślak, Jerzy Wiśniewski]. – Łódź : [Uniwersytet Łódzki], 1992. – 110 s.
4. GRY Pana Cogito / Andrzej Kaliszewski. – Kraków : Wydaw. Literackie, 1982. – 242 s.
Bibliogr. przedm. Zbigniewa Herberta s. 240-[243].
5. GRY Pana Cogito / Andrzej Kaliszewski. – Wyd. 2 rozsz. – Łódź : Wydaw. Łódzkie, 1990. – 258 s.
Bibliogr. s. 252-[259].
6. HERBERT – Odyseusz / Jadwiga Mizińska. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2001. – 137 s. – (Wykłady Otwarte UMCS; 38)
Bibliogr.
7. HISTORIA i „przedmiot tragiczny” : w kręgu pisarstwa Maurycego Mochackiego, Zbigniewa Herberta i Pawła Jasienicy / Agnieszka Czajkowska; Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie. – Częstochowa : Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza, 2006. – 241 s.
Bibliogr. s. 214-224.
8. MEDYTACJE z Herbertem / Henryk Seweryniak. – Płock : Płocki Instytut Wydawniczy, 2006. – 208 s.
9. MIĘDZY biegunami i na pograniczu : (o Białym małżeństwie Tadeusza Różewicza i poezji Zbigniewa Herberta) / Lidia Wiśniewska. – Bydgoszcz : Wyższa Szkoła Pedagogiczna, 1999. – 383 s.
10. POEZJI Zbigniewa Herberta / Włodzimierz Maciąg; Polska Akademia Nauk. Oddział w Krakowie. – Wrocław; Kraków [i in.] : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1987. – 68 s. – (Nauka dla Wszystkich; nr 399)
Bibliogr. s. [72].
11. POMIĘDZY końcem i apokalipsą : o wyobraźni poetyckiej Zbigniewa Herberta / Małgorzata Mikołajczak; Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej. – Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2007. – 407 s. – (Monografie Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej. Seria Humanistyczna)
Bibliogr. s. 378-395, nota bibliogr. s. 376.
12. „...POMNIK trochę niezupełny...” : rzecz o apokryfach i poezji Zbigniewa Herberta / Marek Adamiec. – Gdańsk : Wydaw. UG, 1996. – 170 s. – (Rozprawy i Monografie / Uniwersytet Gdański)
Nota bibliogr. s. [173].

13. POZNAWANIE Herberta / wybór i wstęp Andrzej Franaszek; [red. Maria Rola]. Cz. 1-2. – Kraków : Wydaw. Literackie, 1998-2000. – 2 cz. (440; 476 s.)
Zawiera także wiersze Zbigniewa Herberta.
Nota bibliogr.
14. „...POZOSTAĆ wiernym niepewnej jasności” : wybrane problemy poezji Zbigniewa Herberta / Danuta Opacka-Walasek. – Katowice : Wydaw. UŚ, 1996. – 184 s. – (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; nr 1621)
15. STRÓŻ brata swego : zasada odpowiedzialności w liryce Zbigniewa Herberta / Józef Maria Ruszar; posłowiem opatrzył Józef Życiński. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2004. – 230 s., [1] k. tabl. : portr.
Bibliogr. s. 213-223.
16. SZKICE literackie : Asnyk, Konopnicka, Herbert / Antoni Baczewski; Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie. – Rzeszów : Wydaw. WSP, 1991. – 93 s.
17. TRZY szkice : albo rzecz o poezji, fatalizmie i pięknie / Andrzej Biskupski. – Łódź : „Biblioteka”, 2000. – 116 s. – (Rzecz Poetycka : eseje)
Bibliogr.
18. ŚWIAT obrazu – obraz świata : przestrzenie pograniczne w pisarstwie G. Herlinga-Grudzińskiego, Z. Herberta i J. Czapskiego / Piotr Siemaszko. – Bydgoszcz : Wydaw. Uczelniane Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, 2000. – 121 s.
19. UCIEKINIER z Utopii : o poezji Zbigniewa Herberta / Stanisław Barańczak. – London : Polonia, 1984. – 155 s. – (Wokół Literatury; 2)
Inne wydania:
Kraków : Oficyna Literacka, 1985
Wrocław : Towarzystwo Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej, 1994
Warszawa : Wydaw. Naukowe PWN, 2001
20. UŚMIECH Slinksa : o poezji Zbigniewa Herberta / Julian Kornhauser. – Kraków : Wydaw. Literackie, 2001. – 163 s.
Nota bibliogr.
21. ZBIGNIEW Herbert „Poezje” / oprac. Maciej Krassowski. – Warszawa : „Jota”, 1991. – 45 s. – (Przewodnik po Lekturach; 61)
Bibliogr. s. [47].
22. ZBIGNIEW Herbert w ogrodzie sztuk : szkice literackie / Jacek Rozmus. – Kraków : Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 2007. – 219 s. – (Prace Monograficzne / Akademia Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie; nr 464)

Bibliogr. s. 209-213.

23. ZMIENNOŚĆ i trwanie : o eseistyce Zbigniewa Herberta / Piotr Siemaszko. – Bydgoszcz : Instytut Wydawniczy „Świadectwo” : staraniem Andrzeja Osipowa i Estrady Bydgoskiej, 1996. – 179 s.

Bibliogr. s. 175-178.

b. Artykuły

1. „A NADE wszystko żebym był pokorny...” Zbigniew Herbert w „ogrodzie” Europy / Dorota Kozicka // *Ruch Lit.* – 2003, z. 1, s. 33-47
2. „A POD każdym liściem rozpacz” / Andrzej Franaszek // *Teksty Drugie.* – 1997, nr 1/2, s. 245-268
3. ANALIZA wiersza Zbigniewa Herberta „Podróż” / Marek Bernacki // *Polonistyka.* – 2004, nr 6, s. 42-45
4. ANIOŁY w polskiej poezji / Julia Bartczak // *Poezja Dzisiaj.* – 2003, nr 33/34, s. 14-17
Twórczość Ernesta Brylla i Zbigniewa Herberta.
5. ANTAGONIŚCI / Agnieszka Anuszkiewicz // *Twórczość.* – 2001, nr 10, s. 78-100
Wspólne motywy w twórczości Zbigniewa Herberta i Tadeusza Różewicza.
6. BEZ Eurydyki : Rilke, Herbert, Miłosz wobec mitu miłosnej żaloby / Katarzyna Kuczyńska-Koschany // *Zesz. Lit.* – 2003, nr 3, s. 197-202
7. BOGOWIE Herberta / Mirosław Dzień // *Teksty Drugie.* – 2000, nr 3, s. 157-167
8. CHRYSZTUS w poezji Zbigniewa Herberta / Tomasz Garbol // *Ruch Lit.* – 2001, z. 2, s. 199-210
9. CIAŁO jako problem filozoficzny w poezji Herberta / Beata Przymuszała // *Polonistyka.* – 2003, nr 7, s. 397-403
10. CO BOLI Pana Cogito? / Paweł Czapczyk // *Polonistyka.* – 1998, nr 6, s. 363-366
11. CO JEST za tą ścianą? : o „Drugim pokoju” Zbigniewa Herberta / Jacek Kopciński // *Teksty Drugie.* – 2000, nr 3, s. 105-131
12. CI SIĘ stało z Barabaszem? : „zwabienie” człowieka myślącego / Małgorzata Bazan // *Topos.* – 2003, nr 4/5, s. 162-168
13. „CZARNOFIGUROWE dzieło Eksekiasa” Zbigniewa Herberta / Karol Zieliński // *Warszt. Polonist.* – 1998, nr 4, s. 116-123
14. „CZAS pożegnań” : Miłosz, Herbert i Ten Trzeci / Mirosław Dzień // *Kwart. Artyst.* – 1996, nr 1, s. 129-135

15. CZY „czerń” musi być zła? : o poetyckim wartościowaniu koloru czarnego w poezji Zbigniewa Herberta / Ewa Badyda // *Język Polski*. – 2006, z. 2, s. 116-125
16. CZY piękno (nie) ocala? / Barbara Sienkiewicz // *Arkusz*. – 1999, nr 4, s. 4-5
17. CZY powiodła się próba rozwiązania mitologii? : interpretacja wiersza Zbigniewa Herberta / Agnieszka Janiak // *Warszt. Polonist.* – 1997, nr 3, s. 90-96
18. CZYTAĆ „Tren Fortynbrasa” od końca : przyczynek do lektury wiersza / Małgorzata Mikołajczak // *Ruch Lit.* – 2003, z. 3, s. 315-325
19. ĆWIARTOWANIE wołu i inne rysunki / Tadeusz J. Żuchowski // *Rzeczpospolita (W3)*. – 2005, nr 264, dod. s. 1-2
20. DAWANIE świadectwa – Herbert, Polkowski, Świetlicki / Julia Mielniczuk // *Polonistyka*. – 1999, nr 4, s. 240-245
21. DELTA : niemożliwa podróż do interioru / Marta Smolińska-Byczuk // *Rzeczpospolita (W3)*. – 2005, nr 264, dod. s. 4-5
22. DIALOGI martwej natury : o „Kwiatach” Zbigniewa Herberta / Małgorzata Mikołajczak // *Ruch Lit.* – 2002, z. 3, s. 307-313
23. DLACZEGO boimy się Prokrustesa X? / Zuzanna Wasilewska-Lipke // *Polonistyka*. – 2002, nr 10, s. 601-606
O wierszu „Damastes z przydomkiem Prokrustes mówi”.
24. DLACZEGO klasyk? : o problemie klasycyzmu poezji Zbigniewa Herberta / Tomasz Garbol // *Rocz. Hum.* – 1999, z. 1, s. 217-230
25. DUCH w potrzasku : Szymanowski – Herbert / Grzegorz Kozyra // *Twórczość*. – 2005, nr 2/3, s. 236-239
26. DUKT pisma, dukt pamięci / Barbara Toruńczyk // *Zesz. Lit.* – 1999, nr 4, s. 175-179
27. DOTYKANIE świata / Joanna Grądział // *Arkusz*. – 1999, nr 4, s. 6-7
28. DWA spojrzenia na antyk: Kawafis i Herbert / Aleksander Fiut // *Kwart. Artyst.* – 1996, nr 3, s. 36-49
29. DWIE krople / Paweł Próchniak // *Rocz. Hum.* – 1999, z. 1, s. 53-63
30. DWUGŁOS o Zbigniewie Herbercie / Tadeusz Zwilnian Grabowski, Cecylia Judek // *Bibl. Zach.-Pom.* – 1998, nr 3, s. 39-45
31. DZIEŁO zamknięte / Leszek Szaruga // *Dekada Lit.* – 1998, nr 8/9, s. 1, 10-11
32. ELEGIA na odejście Pana Cogito / Konstanty Pieńkosz // *Literatura*. – 1998, nr 10, s. 14-15
33. FORMY wersu w poezji współczesnej : (na przykładzie „Nike która się waha” Zbigniewa Herberta) / Witold Sadowski // *Prz. Hum.* – 2000, nr 4, s. 15-23

34. GNIEWNY starzec / Dagmara Zawistowska-Toczak // *R z e c z p o s p o l i t a* (W3). – 2007, nr 114, dod. s. 9-11
35. GUST, kunszt i wierność / Kazimierz Nowosielski // *T o p o s .* – 1998, nr 4, s. 9-12
36. HERBERT a Norwid / Aleksander Nawrocki; rozm. przepr. Stanisław Stanik // *M y ś l P o l .* – 2006, nr 6, s. 14-15
37. HERBERT, czyli śmierć mitu / Jacek Zychowicz // *W i a d . K u l t .* – 1996, nr 19, s. 11
38. HERBERT – dzieło nie zamknięte / Wojciech Bonowicz // *Z n a k .* – 1998, nr 12, s. 166-170
39. HERBERT, łagodnie przyrządzony / Jeannine Luczak-Wild; tł. z niem. A.W. // *A r c a n a .* – 1998, nr 3, s. 179-186
40. HERBERT na przemiał / Janusz B[ogdan] Roszkowski // *T w ó r c z o ś ć .* – 2004, nr 2/3, s. 258-260
41. HERBERT nieznany, czyli światło lony / Daria Mazur // *Z e s z . L i t .* – 2002, nr 1, s. 187-192
42. HERBERT nieznany : komunikat o rezultatach pracy „Zeszytów Literackich” w archiwum Herberta / Barbara Toruńczyk // *Z e s z . L i t .* – 2005, nr 1, s. 117-120
43. HERBERT po trzech latach / Julia Hartwig. – (Miejsce przy oknie) // *W i ę ź .* – 2001, nr 8, s. 200-202
44. HERBERT – Różewicz – Miłosz / Dariusz Tomasz Lebioda // *P o e z j a D z i s i a j .* – 2005, nr 46/47, s. 71-82
45. HERBERT teatralny / Jan Ciechowicz // *T o p o s .* – 2002, nr 4/5, s. 122-126
46. HERBERT w terminie u mistrzów : język, czyli materia pierwsza / Bohdan Urbankowski. – Fragm. książki „Poeta, czyli człowiek zwielokrotniony” // *P o e z j a D z i s i a j .* – 2005, nr 46/47, s. 83-140
47. HERBERT wobec antyku / Francesca Fornari // *R o c z . H u m .* – 1999, z. 1, s. 161-178
48. HERBERTA próbka kabały / Mariusz Zawodniak // *T e k s t y D r u g i e .* – 2000, nr 3, s. 213-218
49. „HERMES, pies i gwiazda” – pamięć i wyobraźnia / Julian Kornhauser // *R u c h L i t .* – 1999, z. 6, s. 679-687
50. JAJKO Herberta / Janusz Marciniak // *P r z . P o w s z .* – 1996, nr 2, s. 213-219
51. JAK został wyciosany „Kamień z katedry” Zbigniewa Herberta / Dorota Bielawska // *T w ó r c z o ś ć .* – 2004, nr 2/3, s. 226-231
52. KANT. Ostatnie dni : jeden czy dwa teksty / Andrzej Tyszczyk // *R o c z . H u m .* – 1999, z. 1, s. 27-38

53. KONIEC jednej mistyfikacji / Rafał Żebrowski // *Arcana*. – 2004, nr 3, s. 179-185
O sporze wokół przypisania Z. Herbertowi wierszy Marii Kaneckiej podpisanych pseudonimem „Mak”.
54. KROSNA wierności – o wierszu „Tkanina” Zbigniewa Herberta / Szymon Babuchowski // *Topos*. – 2000, nr 1, s. 81-87
55. KRYTYCY o twórczości Zbigniewa Herberta / oprac. Aleksander Nawrocki // *Poezja Dzisiaj*. – 2005, nr 46/47, s. 6-16
56. LEGENDA Poety, czyli o dedykacjach autorskich dla Zbigniewa Herberta / Cecylia Judek // *Pogranicza*. – 1998, nr 4, s. 61-65
57. LIRYKA Herberta między klasycyzmem a poetyką faktu / Andrzej Kaliszewski // *Rocz. Hum.* – 1999, z. 1, s. 179-215
58. MADEMOISELLE Corday : losy poezji publicznej w epoce nieufności / Aren van Nieukerken // *Rocz. Hum.* – 1999, z. 1, s. 141-160
59. MICKIEWICZA i Herberta odniesienie do dekalogu : (refleksja osobista) / Tadeusz Płużański // *Poezja*. – 1998, nr 1, s. 5-6
60. MIĘDZY Apollem a Marsjaszem / Francesco M. Cataluccio; tł. Joanna Ugniewska // *Zesz. Lit.* – 1999, nr 4, s. 81-83
61. MIĘDZY kamieniem i wzruszeniem : o dylematach etyki i estetyki w twórczości Zbigniewa Herberta / Małgorzata Mikołajczak // *Ruch Lit.* – 2004, z. 2, s. 205-221
62. MIĘDZY niebem a ziemią / Julian Kornhauser. – (Pamięć kultury, kultura pamięci) // *Odra*. – 2006, nr 11, s. 41-44
63. MIĘDZY wiernością a karą : Zbigniewa Herberta poszukiwanie prawdy egzystencji / Mirosław Dzień // *Kwart. Artyst.* – 2003, nr 1, s. 45-59
64. MISTRZ ceremonii : (O Herbercie) / Jan Zdzisław Brudnicki // *Poezja Dzisiaj*. – 2005, nr 46/47, s. 17-25
65. MITOLOGIA codzienności, mitologia prywatności : kulturowy dialog z tradycją europejską, czyli „Król mrówek” Zbigniewa Herberta / Martyna Markowska // *Topos*. – 2004, nr 3/4, s. 207-210
66. MITOLOGIA na nowo odczytana : wokół prozy poetyckiej Zbigniewa Herberta / Paweł Czapczyk // *Twórczość*. – 2003, nr 4, s. 61-72
67. MITOLOGICZNA migawka : Mieczysław Jastrun, Zbigniew Herbert i Cyprian Kamil Norwid wyjaśniają swoje fotografie / Cezary Zalewski // *Ruch Lit.* – 2006, z. 4/5, s. 507-518
68. MONSIEUR Cogito i Herr Analytik / Artur Grabowski // *Teatr*. – 2001, nr 7/8, s. 92-94
69. „NA MARGINESIE procesu” Zbigniewa Herberta / Roman Doktor // *Rocz. Hum.* – 1999, z. 1, s. 65-74

70. NADZIEJA cierpiących : o wierszu Zbigniewa Herberta „Modlitwa starców” / Rafał Rutkowski // *Ruch Lit.* – 2005, z. 3, s. 293-301
71. NAPIS / Julian Kornhauser // *Kwart. Artyst.* – 2000, nr 2, s. 182-186
72. „NIE ma mnie i nie ma” / Agnieszka Tomasik // *Topos.* – 1998, nr 4, s. 5-8
73. „NIE widziane dotychczas zwiedzam okolice” : o późnej poezji Mistrzów / Andrzej Franaszek // *Polonistyka.* – 1999, nr 4, s. 196-202
Twórczość Tadeusza Różewicza, Czesława Miłosza, Zbigniewa Herberta.
74. NIEBIESKIE oczy matki i błękitne oczy królowej Amazonek, czyli funkcje koloru niebieskiego w poezji Zbigniewa Herberta / Ewa Badyda // *Jęz. Pol.* – 2001, z. 1/2, s. 68-75
75. NIENAPISANY esej Poety : Rembrandt-Herbert / Marta Smolińska-Byczuk // *Rzeczpospolita (W3).* – 2006, nr 115, dod. s. 1-3
76. „NIEPEWNA JASNOŚĆ” tekstu i „wierność” interpretacji : wokół wiersza Zbigniewa Herberta „Pan Cogito opowiada o kuszeniu Spinozy” / Ryszard Nycz // *Teksty Drugie.* – 2000, nr 3, s. 132-147
77. NIEUGIĘTOŚĆ / Leszek Szaruga // *Kwart. Artyst.* – 1999, nr 2, s. 75-77
O wierszu „Guziki”.
78. NORWID – Herbert : (epizod z guzikami) / Józef Fert // *Rocz. Hum.* – 1999, z. 1, s. 97-118
79. O PRZESŁANIU Zbigniewa Herberta / Aleksander Nawrocki // *Poezja Dzisiaj.* – 2005, nr 46/47, s. 51-70
80. O ZBIGNIEWIE Herbercie / Iosif A. Brodskij; tł. Ewa Kulik-Bielińska // *Zesz. Lit.* – 1999, nr 4, s. 78-80
81. O ZBIGNIEWIE Herbercie i jego krytyku / Jan Piotr Jarosz // *Arcana.* – 1998, nr 2, s. 30-46
82. OCIOŚYWANIE Herberta / Rafał Żebrowski // *Twórczość.* – 2004, nr 6, s. 129-133
83. OD STRONY słabszych / Stefan Sawicki // *Rocz. Hum.* – 1999, z. 1, s. 5-8
84. ODEJMOWANIE istnienia, czyli Przeczucia eschatologiczne Pana Cogito / Joanna Grądział-Wójcik // *Rocz. Hum.* – 1999, z. 1, s. 39-51
85. ODKRYWANIE śladów sacrum w labiryncie historii / Krzysztof Dybciak // *Arcana.* – 2005, nr 1/2, s. 165-178
86. ODPOWIEDZIALNOŚĆ poety / Zofia Zarębianka // *Polonistyka.* – 1998, nr 1, s. 34-38

Na przykładzie twórczości Tadeusza Różewicza, Czesława Miłosza i Zbigniewa Herberta.

87. OPINIE o „Labyrinthie nad morzem” Zbigniewa Herberta / Jerzy Axer, Michał Cichy, Paweł Hertz, Paweł Kłoczowski, Barbara Marciniak, Janusz Szuber, Adam Zagajewski // *Z e s z . Lit.* – 2001, nr 1, s. 119-129
88. OSTATNIE książki Herberta / Jacek Łukasiewicz // *O d r a.* – 1998, nr 9, s. 3-6
89. PAMIĘĆ ludzi i rzeczy / Adriana Szymańska // *A r k u s z.* – 2001, nr 7, s. 14
90. PAN Cogito szuka rady u cadyka z Braclawia / Zbigniew Mroczek // *Warsz. Polonist.* – 1997, nr 3, s. 84-89
91. PAN Cogito wobec Innego : sfera transcendencji w twórczości Zbigniewa Herberta / Zofia Zarębianka // *Prz. Powsz.* – 2003, nr 7/8, s. 193-206
92. PLATON Herberta, czyli o rozumie, namiętnościach, pustce i lęku / Barbara Sienkiewicz // *T e k s t y D r u g i e.* – 2000, nr 3, s. 47-60
93. PO PROSTU Zbigniew Herbert... / Łukasz Janicki // *A k c e n t.* – 2006, nr 3, s. 137-139
Zawiera recenzje książki: *Akropol i cebula : o Zbigniewie Herbercie / Janusz Drzewucki.* – Warszawa, 2004.
94. PODRÓŻOWANIE z Herbertem / Julia Hartwig. – (Miejsce przy oknie) // *Więź.* – 2001, nr 1, s. 204-207
95. POEZJA Herberta: między estetyką a polityką / Andrzej Kaliszewski. – *Bibliogr. // Poezja Dzisiaj.* – 2005, nr 46/47, s. 35-50
96. POEZJA Zbigniewa Herberta w świecie sztuk pięknych / Paweł Gogler // *P a m . Lit.* – 2006, z. 1, s. 79-106
97. PORA ufności : o religijnym aspekcie wczesnej poezji Zbigniewa Herberta / Mateusz Antoniuk // *K w a r t . A r t y s t.* – 2005, nr 2, s. 47-61
98. POSTAĆ matki w „Trenie” Zbigniewa Herberta / Małgorzata Mikołajczak // *P o l o n i s t y k a.* – 2003, nr 3, s. 157-162
99. „POTĘGA smaku” – o wierszu Zbigniewa Herberta / Adam Poprawa // *P o l o n i s t y k a.* – 1999, nr 6, s. 342-344
100. POZA kanonem : wędrówki po marginesach. Zbigniew Herbert / Aneta Wiatr // *T w ó r c z o ś ć.* – 1999, nr 5, s. 70-101
101. PROBLEMATYKA przestrzeni i milczenia w „Drugim pokoju” Zbigniewa Herberta i „Wnętrzu” Maurice’a Maeterlincka / Paweł Pluta // *W a r s z t . Polonist.* – 2001, nr 4, s. 147-153
102. PRYNCYPIA Pana Cogito albo dokąd po Herbercie? / Zofia Zarębianka // *R o c z . H u m .* – 1999, z. 1, s. 231-237; *T o p o s.* – 1999, nr 2/3, s. 45-50

103. PRZECIW wyznawcom nicości : o wierszu Zbigniewa Herberta „Nasze dziecko” / Rafał Rutkowski // *Ruch Lit.* – 2006, z. 3, s. 377-386
104. PRZEJAZDEM w Rovigo / Tomasz Wójcik // *Twórczość.* – 1995, nr 12, s. 142-143
105. PRZEPAŚĆ Pana Cogito : między antypodami życia / Małgorzata Łukaszuk-Piekara // *Rocz. Hum.* – 1999, z. 1, s. 75-95
106. „PRZERAŻLIWIE przeźroczyista doskonałość” : („dobre” i „doskonałe” w poezji Zbigniewa Herberta) / Szymon Babuchowski // *Topos.* – 2002, nr 1/2, s. 39-52
107. PRZEZ ciemność : nad wierszem Zbigniewa Herberta „Usta proszą” / Zofia Zarębianka // *Topos.* – 2002, nr 1/2, s. 112-114
108. PRZEZ wielką szybkość : o muzycznych i malarskich nieporozumieniach w twórczości Zbigniewa Herberta / Jacek Rozmus // *Ruch Lit.* – 2000, z. 4, s. 433-457
109. PRZYCZYNEK : list z Kopenhagi / Janina Katz // *Znak.* – 1999, nr 10, s. 175-178
110. PTAK i dwa kolory – czyli o tłumaczeniu odniesień do kultury polskiej w pewnym wierszu Zbigniewa Herberta / Maciej Stanaszek // *Recepcja, Transfer, Przekład.* – 2004, [t.] 2, s. 61-79
111. RADIOWE spotkanie z Herbertem / Andrzej Babuchowski // *Topos.* – 2002, nr 1/2, s. 115-117
112. REJESTRACJE i rytuały : o „Lalku” Zbigniewa Herberta / Jacek Kopciński. – Cz. 1-3 // *Teatr.* – 1998, nr 9, s. 6-11; nr 10, s. 50-54; nr 11, s. 50-55
113. REKONSTRUKCJA poety : wokół dramatu Zbigniewa Herberta / Marek Adamiec // *Topos.* – 2002, nr 1/2, s. 76-85
114. RILKE, Eliot, Herbert... / Piotr Łuszczkiewicz // *Dialog.* – 1998, nr 12, s. 142-148
115. ROZPACZ Zbigniewa Herberta / Jan Pomin // *Akant.* – 2001, nr 12, s. 16-17
116. SENS pytań / Urszula M[ałgorzata] Benka // *Literatura.* – 1997, nr 4, s. 52-53
117. SENS smaku / Urszula M[ałgorzata] Benka // *Literatura.* – 1997, nr 7/8, s. 16-17
118. „STRUNA światła” – między ocaleniem a niepokojem / Julian Kornhauser // *Teksty Drugie.* – 2000, nr 3, s. 20-27
119. STUDIUM dymu : muzyka w twórczości Zbigniewa Herberta / Marcin Trzęsiok // *Ruch Muzycz.* – 2003, nr 17/18, s. 10-15
120. SUBSTANCJA / Maciej Urbanowski // *Arcana.* – 1998, nr 2, s. 14-21; 2000, nr spec. s. 167-173

121. SZEDŁ „wyprostowany wśród tych co na kolanach” / Marek Karwala // *Nowa Polska*. – 1998, nr 5, s. 36-39
122. SZKIC do erotyku (którego nie było?) Zbigniewa Herberta / Wojciech Gutowski // *Rocz. Hum.* – 1999, z. 1, s. 119-139
123. SZKLANE oczy Hery : reinterpretacja sztuk Zbigniewa Herberta / Halina Filipowicz; tł. Tomasz Kunz // *Teksty Drugie*. – 2000, nr 3, s. 28-46
124. ŚWIADECTWO poezji – dziś / Romana Patyk // *Topos*. – 2001, nr 2/3, s. 55-71
Wiersz „Ścieżka”.
125. TAJEMNICA siódmego anioła / Władysław Panas // *Rocz. Hum.* – 1999, z. 1, s. 9-26
126. TAJEMNICZA pomyłka poety / Krystyna Kardyni-Pelikánová // *Twórczość*. – 2006, nr 4, s. 114-117
Teksty Z. Herberta, w których pojawiło się nazwisko M. Holuba.
127. „TO JEST ów owoc” : o Brewiarzu Zbigniewa Herberta / Krystyna Pisarkowa // *Jęz. Pol.* – 1999, z. 1/2, s. 1-14
128. TRANSGRESYWNOŚĆ poezji Herberta : pejzażowa forma istnienia pamięci / Mariusz Solecki // *Prz. Hum.* – 2005, nr 2, s. 47-56
129. TRZECI Herbert / Krzysztof Karasek // *Odra*. – 1999, nr 1, s. 62-65
130. UCZTA zranionych / Anna Markowska // *Czas Kult.* – 1998, nr 5, s. 90-93
Twórczość pisarska Zbigniewa Herberta i Tadeusza Różewicza.
131. „UKŁADAŁA swe włosy” – erotyk intersemiotyczny w przekładzie / Krystyna Pisarkowa // *Pr. Filol.* – 1998, t. 43, s. 363-369
132. UDRĘCZONY pięknem świata / Andrzej Franaszek // *Kwart. Artyst.* – 1996, nr 3, s. 53-63
133. UKRYTY dialog / Aleksander Fiut // *Teksty Drugie*. – 2000, nr 3, s. 148-156
134. UŚMIECH poety / Agnieszka Kramkowska-Dąbrowska // *Rzeczpospolita (W3)*. – 2007, nr 114, dod. s. 4
135. W ŚWIECIE łąków : dramaturgia Zbigniewa Herberta / Mirosława Bukowska-Schiemann // *Topos*. – 2002, nr 1/2, s. 89-99
136. WIECZÓR poetycki Zbigniewa Herberta w Teatrze Narodowym w Warszawie / Jerzy Tamacki // *Warsz. Polonist.* – 1998, nr 3, s. 128-129
137. WEDUTY Zbigniewa Herberta / Monika Wójciak // *Polonistyka*. – 2001, nr 9, s. 537-541
Pejzaże miejskie w twórczości poety.
138. WIELKA Ojczyzna Zbigniewa Herberta / Jarosław Najder // *Rzeczpospolita (W3)*. – 2006, nr 217, dod. s. 6-7

139. „WIERNOŚĆ ziemi” : inspiracje nietzscheańskie w poezji Zbigniewa Herberta / Małgorzata Mikołajczak // *Teksty Drugie*. – 2006, nr 3, s. 158-175
140. „WIERNY niepewnej jasności” : o poezji Zbigniewa Herberta / Jolanta Dudek. – Cz. 2 // *Ruch Lit.* – 1996, z. 6, s. 729-742
141. WYMIAR etyczny i metafizyczny świadectwa w poezji Zbigniewa Herberta i Czesława Miłosza / Bogdana Carpenter // *Teksty Drugie*. – 2004, nr 6, s. 21-30
Referat z konferencji „La place du témoignage dans la littérature polonaise du XXe siècle”, Paryż.
142. WYTRWAĆ do końca : (nad jednym wierszem Zbigniewa Herberta) / Kazimierz Nowosielski // *Topos*. – 2002, nr 1/2, s. 29-35
„Raport z obłąkanego miasta”.
143. Z POEZJI tego szalonego wieku na pewno Rilke, Herbert / Katarzyna Kuczyńska-Koschany // *Topos*. – 2002, nr 1/2, s. 9-28
144. ZAGADKA tożsamości Pana Cogito / Adam Workowski // *Rzeczpospolita (W3)*. – 2005, nr 264, dod. s. 8-9
145. ZBIGNIEW Herbert i zagadka Rembrandta / Bartosz Marzec // *Rzeczpospolita (W3)*. – 2005, nr 305, s. A8
146. ZBIGNIEW Herbert – katedra ze światła / Piotr Skórzyński // *Arcana*. – 1999, nr 6, s. 44-58
147. ZBIGNIEW Herbert kojarzy mi się z Warszawą [ref.] / Wojciech Woźniak // *Arkusz*. – 1999, nr 9, s. 11; *Pokaz*. – 2000, nr 29, s. 34-36
148. ZBIGNIEW Herbert – poeta Opatrzności / Piotr Matywiecki // *Więź*. – 1998, nr 9, s. 14-22
149. ZBIGNIEW Herbert – potęga smaku / Bohdan Urbankowski // *Poezja*. – 1998, nr 1, s. 99-108
150. ZBIGNIEWA Herberta „Hermes, pies i gwiazda” po czterdziestu latach : intuicje eschatologiczne / Mirosław Dzień // *Kwart. Artyst.* – 1998, nr 1, s. 9-24
151. ZBIGNIEWA Herberta nastroje metafizyczne / Anna Rossmann // *Mag. Lit.* – 1996, nr 2, s. 74-76
152. ZBIGNIEWA Herberta podróż do zachwyty / Bożena Shallcross // *Teksty Drugie*. – 2000, nr 3, s. 61-78
153. ZBIGNIEWA Herberta przygody z muzyką / Aneta Wiatr // *Twórczość*. – 2001, nr 1, s. 44-78
154. ZBIGNIEWA Herberta rozumienie religii / Krzysztof Dybciak // *Topos*. – 2005, nr 1/2, s. 11-15
155. ZBIGNIEWA Herberta trylogia o etyce / Alina Biała // *Poilonistyka*. – 1999, nr 4, s. 224-229

156. ŻYCIE na wymiarze etycznym : szkic o człowieku Herberta / Anna Rosmanith // *Mag. Lit.* – 1996, nr 3/4, s. 108-110

BIBLIOGRAFIE OSOBOWE

Władysław Kopaliński
(1907-2007)

Władysław Kopaliński (pseud.; właśc. nazwiska – Jan Sterling; Jan Stefczyk) – ur. 14.11.1907 – zm. 5.10.2007 – leksykograf, tłumacz i wydawca, dziennikarz. Urodził się w Warszawie w rodzinie właściciela drukarni. Po maturze podjął studia w zakresie filologii klasycznej na Uniwersytecie Warszawskim (1924). Pracował w drukarni ojca, której był współwłaścicielem. Lata okupacji niemieckiej spędził w Warszawie, utrzymywał się z nauki języków obcych i księgowości. Po wojnie rozpoczął działalność w Polskim Radiu. Był dyrektorem programowym, chętnie realizował słuchowiska popularyzujące naukę i sztukę. Później zatrudnił się w Spółdzielni Wydawniczej „Czytelnik” (1949-1954), gdzie zajmował stanowiska redaktora naczelnego i prezesa. Jako korespondent zagraniczny PAP przebywał w Waszyngtonie (1958-1960). Popularność przyniosły mu felietony publikowane w „Życiu Warszawy” i „Polityce”. Współpracował także z „Nową Kulturą” i „Przeglądem Kulturalnym”. Przyznawał się do lewicowych sympatii; do 1981 roku należał do PZPR.

Erudycja i znajomość języków obcych zaowocowały wielokierunkową twórczością. Pisał słuchowiska radiowe. Był autorem socrealistycznej sztuki „Baśka” (1954). Powszechne uznanie przyniosło mu wydanie „Słownika wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych” (1967). Pozycja ta zapoczątkowała szereg publikacji słownikowych. Wszystkie prace cechuje prostota i klarowność języka oraz swoista metoda tworzenia – budząca aktywność czytelnika, prowadząca do podróży po świecie słów i pojęć, staranna w treści ale pozbawiona zbędnej naukowości.

Na jego dorobek składają się m.in. „Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych” (1967); „Księga cytatów z polskiej literatury pięknej...” (1975 – współautor); „Kot w worku, czyli z dziejów pojęć i rzeczy” (1975); „Słownik mitów i tradycji kultury” (1985); „Słownik symboli” (1990); „Słownik przypomnień” (1992); „Encyklopedia »drugiej płci«” (1995); „Słownik eponimów...” (1996); „Słownik wydarzeń, pojęć i legend XX wieku” (1999); „Leksykon wątków miłosnych” (2002); „Przygody słów i przysłów : leksykon” (2007); „Od słowa do sło-

wa : leksykon” (2007); zbiory felietonów – „Bałagan na Marsie” (1957); „Warszawska niedziela” (1965); „W Warszawie i w Warszawie” (1968); „Nie nazwane lata” (1972); „Western w autobusie” (1974).

1. HASŁO : Kopaliński / Joanna Szczęsa // *Gaz. Wybor.* – 2002, nr 265, dod. Duży Format nr 28, s. 20
2. HASŁO : Kopaliński : ostatni encyklopedysta / Joanna Szczęsa // *Gaz. Wybor.* – 2007, nr 241, dod. Duży Format nr 39, s. 2-5
3. IKAR dla Władysława Kopalińskiego / Marek Tobera // *Not. Wyd.* – 1996, nr 10, s. 10-12
Nagroda Sezonu Wydawniczo-Księgarskiego 1995/96 za wybitne dokonania w służbie języka ojczystego.
4. KOPALIŃSKI Superstar / Bronisław Tumilowicz // *Przeгляд.* – 2007, nr 32, s. 54-55
5. KOPALIŃSKI : życie przepołowione / Joanna Szczęsa // *Gaz. Wybor.* – 2007, nr 234, s. 23
6. KOREPETYTOR inteligencji / Maja Wolny // *Polityka.* – 1999, nr 2, s. 44-45
Władysław Kopaliński i jego słowniki.
7. OD SŁOWA do słowa / Katarzyna Janowska // *Polityka.* – 2007, nr 41, s. 131
8. SŁOWA piękne jak kobiety / Katarzyna Janowska // *Polityka.* – 2003, nr 5, s. 54-57
95-lecie urodzin Władysława Kopalińskiego.
9. SŁOWNIK Kopalińskiego po raz 25. / Ryszard Bobecki // *Nauka i Przyszł.* – 2000, nr 1, s. 15, 21
10. SKRUPULATNY kolekcjoner bardzo dziwnych wiadomości / Krzysztof Masłoń // *Rzeczpospolita (W3).* – 2007, nr 234, s. A18
11. WSZYSTKO wiedział od razu : w Warszawie zmarł w piątek nad ranem Władysław Kopaliński, wybitny autor słowników i leksykonów // *Gaz. Wybor. – Stołeczna.* – 2007, nr 234, s. 1
12. WOKÓŁ jubileuszu Stefczyka-Kopalińskiego / Wacław Sadkowski // *Twórczość.* – 1997, nr 11, s. 122-124
13. ZAJRZYJ do Kopalińskiego / Alicja Dołowska // *Niedziela (A).* – 2007, nr 45, s. 10-11

Teodor Parnicki
100 rocznica urodzin

Teodor Parnicki – ur. 5.03.1908 – zm. 5.12.1988 – prozaik i krytyk literacki, autor powieści historycznych. Urodził się w Berlinie. Dzieciństwo spędził w Rosji (od 1911 r.), gdzie pracował jego ojciec – inżynier. Mieszkał w Moskwie, Kijowie, Baku i Ufie. Wydarzenia 1917-1920 spowodowały rozdzielenie z rodzicami. W 1918 roku znalazł się w Korpusie Kadetów, został wraz z nim ewakuowany do Władywostoku, skąd uciekł do kolonii polskiej w Charbinie (1920 – Mandżuria). Tam ukończył gimnazjum polskie (1927) i zadebiutował literacko studium „Henryk Sienkiewicz a Aleksander Dumas (ojciec)” (1928). Przyjechał do Polski (1928), studiował filologię polską, orientalistykę i anglistykę na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. Rozpoczął działalność pisarską, nawiązał współpracę z pismami literackimi, w których publikował utwory prozatorskie, studia krytycznoliterackie, recenzje. Jako stypendysta Polskiej Akademii Literatury podróżował po Europie, przebywał także w Stambule i Konstantynopolu (1939). W sierpniu, w przededniu wojny, przyjechał do Lwowa. W 1940 roku został uwięziony przez NKWD i wywieziony do Kazachstanu. Zwolniony po zawarciu paktu Sikorski – Majski, pracował w Ambasadzie Polskiej w Kujbyszewie (od sierpnia 1941). Z Rosji wyjechał do Teheranu (1943), wraz z personelem ambasady, a stamtąd przez Irak, Syrię i Liban do Jerozolimy. Krótko przebywał w Anglii, skąd został oddelegowany do Meksyku, gdzie pełnił funkcję attache do spraw kultury (1944-1945). Po wygaśnięciu pełnomocnictw pozostał tam, poświęcił się pracy pisarskiej. Podczas pobytu na emigracji wydawał swoje książki, m.in. w Polsce w wydawnictwie „Pax”. Dwukrotnie odwiedzał Polskę: 1963, 1965/1966. Powrócił do kraju na stałe w 1967 r.; zamieszkał w Warszawie, gdzie zmarł.

Utwory Parnickiego obejmują dwa tysiące lat historii na obszarze niemal całego świata. Jego dzieła odbiegają od tradycyjnej powieści historycznej. Niektóre są konstruowane z dialogów i monologów przedstawianych postaci, z przekazów epistolarnych bądź pamiętnikarskich, rozważań czy wyznań. W budowie innych odnaleźć można cechy poszlakowego postępowania śledczego. Przedmiotem refleksji historiozoficznej Parnickiego jest proces historyczny, rola wybitnej jednostki w dziejach oraz przebieg i sens wydarzeń.

Na dorobek pisarza składają się m.in.: „Aecjusz ostatni Rzymianin” (1937); „Srebrne orły” (1944); „Koniec »Zgody Narodów«” (1955); „Koła na piasku” (1959); „Słowo i ciało” (1959); „Twarz księżycą”, 3 t. (1961, 1967); „Tylko Beatrix” (1962); „Nowa baśń”, 6 t. (1962-1970); „Śmierć Aecjusza” (1966); „Zabij Kleopatrze” (1968); „Historia w literaturę przekuwana” (1980); „Dary z Kordoby” (1983); „Sekret trzeciego Izajasza” (1984); „Ostatnia powieść”, 3 t. (2003).

a. Pozycje zwarte

1. INSPIRACJE Parnickiego : materiały z konferencji historycznoliterackiej Inspiracje Parnickiego, Katowice 2-3 grudnia 1999 r. – Katowice : „Gnome”, 2000. – 139 s.
2. PRZEMIANY poetyki Parnickiego / Mieczysław Jankowiak; Wyższa Szkoła Pedagogiczna. – Bydgoszcz : Wydaw. Uczelniane WSP, 1985. – 173 s.
Bibliogr. s. 167-172.
3. ŚWIAT Parnickiego : materiały z konferencji / pod red. Jacka Łukasiewicza. – Wrocław : Towarzystwo Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej, 1999. – 218 s.
4. RETORYKA a poznanie : powieściopisarstwo Teodora Parnickiego / Andrzej Juszczyk. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, 2004. – 300 s.
Bibliogr. s. 283-294.
5. TYLKO Beatrycze / Teodor Parnicki; wstęp Ryszard Koziołek; oprac. tekstu i koment. Ireneusz Gielata. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 2001. – 427 s. : il., mapa. – (Biblioteka Narodowa. Seria 1; nr 304)
Zawiera biografię Teodora Parnickiego.
6. ZDOBYĆ historię : problem przedstawienia w Twarzy księżycy Teodora Parnickiego / Ryszard Koziołek. – Katowice : „Gnome”, 1999. – 118 s.
7. ZROZUMIEĆ Parnickiego / Stefan Szymutko. – Katowice : „Gnome Books”, 1992. – 231 s.

b. Artykuły

1. „ALE mój świat to zakłęte koło...” : listy Teodora Parnickiego do Tymona Terleckiego z lat 1942-1943 / oprac. Tomasz Markiewka // P a m . L i t . – 2000, z. 1, s. 189-204
2. APOGEUM epiki dyskursu / Waław Sadkowski // T w ó r c z o ś ć . – 2003, nr 10, s. 98-107
3. CZY Teodor Parnicki inspirował się w swej twórczości kulturą ludową? / Jan Kurek // L i t . L u d . – 2002, nr 3, s. 29-45
4. CZYTANIE Parnickiego : (na przykładzie „Słowa i ciała”) / Stefan Szymutko // F a - A r t . – 1995, nr 2, s. 66-71
5. CZYTELNIKOM Parnickiego : nad maszynopisem dzienników / Michał Otorowski // O g r ó d . – 1994, nr 3, s. 335-342
6. DALEKI Wschód, „biali” Rosjanie i „żółte niebezpieczeństwo” : wczesna twórczość Teodora Parnickiego / Krzysztof Polechoński // A r c a n a . – 2003, nr 5, s. 128-145

7. EPISTOLOGRAFIA powieściowa jako rodzaj gry z przeszłością : „Słowo i ciało” Teodora Parnickiego / Aleksandra Chomiuk // *Ruch Lit.* – 2003, z. 1, s. 21-32
8. EUROPEJSKI „agon” w „Srebrnych orłach” Teodora Parnickiego / Ryszard Strzelecki // *Tyczyńskie Zeszyty Naukowe.* – 2004, nr 1, s. 101-113
Materiały z konferencji „Między Waszyngtonem a Brukselą”, Tyczyn.
9. HISTORIA i demon Maxwella / Sergiusz Sterna-Wachowiak // *Nowe Książki.* – 2000, nr 3, s. 47
10. „INŻYNIEROWIE dusz” : uwagi Parnickiego do wspomnień Borwicza / Andrzej Dobrowolski // *Zesz. Hist.* – 2003, z. 144, s. 3-18
Okupacja sowiecka Lwowa i losy lwowskiego oddziału Związku Zawodowego Literatów Polskich.
11. „KOCHAM cię” i nieobecność przedmiotu / Filip Mazurkiewicz // *Śląsk.* – 1999, nr 3, s. 56-59
O powieści „Tylko Beatrycze”.
12. KRÓL powieści : nieznaną książką Teodora Parnickiego / Joanna Szczęsna // *Gaz. Wybor.* – 2003, nr 112, s. 10
13. ŁUCZNIK konny : uwagi do portretu Chozroesa / Krzysztof Uniłowski // *Śląsk.* – 2000, nr 3, s. 40-43
Omówienie powieści „Słowo i ciało”.
14. MIĘDZY powieścią a dialogiem filozoficznym : o transgenicznej strukturze części drugiej „Twarzy księżycy” Teodora Parnickiego / Dariusz Bawół // *Zagadnienia Rodzajów Literackich.* – 2005, t. 48, z. 1/2, s. 175-192
15. O MICKIEWICZU na opak : Mickiewicz w ujęciu Teodora Parnickiego i Artura Marii Swinarskiego / Mieczysław Ingłot // *Warszt. Polonist.* – 1998, nr 1, s. 78-87
16. „OSTATNIA powieść” Teodora Parnickiego / Jacek Łukasiewicz // *Akcent.* – 2004, nr 3/4, s. 248-254
17. „PAMIĘĆ, władca [...] bezlitosny, wciąż i wciąż wskrzesza ponownie to, co minęło...” [fragm. wspomnień] / Teodor Parnicki; oprac. Tomasz Markiewka // *Pam. Lit.* – 2002, z. 2, s. 153-211
18. PARNICKI i Stempowski / Andrzej Dobrowolski // *Zesz. Hist.* – 2005, z. 151, s. 189-191
19. PARNICKI: między historią a literaturą : od „Aecjusza ostatniego Rzymianina” do „Słowa i ciała” / Stefan Szymutko // *Pam. Lit.* – 1997, z. 1, s. 79-94
20. PARNICKI podejrzany / Tomasz Mizerkiewicz // *Nowe Książki.* – 2004, nr 7, s. 46-47

21. PERYPETIA „agonii” powieści historycznej : (casus: T. Parnicki) / Małgorzata Borkowska // *Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*. – 2006, nr 3, s. 97-119
22. PISARZ historii globalnej : Teodor Parnicki i jego „Ostatnia powieść” / Ryszard Koziółek // *Tyg. Powsz.* – 2003, nr 29, s. 15-17
23. PRZERAŻAJĄCY triumf trywialności : (o „Tylko Beatrycze” Parnickiego) / Ireneusz Gielata // *F a - A r t.* – 1995, nr 2, s. 72-78
24. „PRZY całej odmienności naszych postaw pisarskich...” : listy Teodora Parnickiego do Hanny Malewskiej z lat 1960-1974 / oprac. Andrzej Dobrowolski // *P a m . Lit.* – 2003, z. 1, s. 157-169
25. STAROŻYTNY wiek dziewiętnasty : „Ostatnia powieść” Teodora Parnickiego / Stefan Szymutko // *F a - A r t.* – 2004, nr 3/4, s. 120-123
Materiały z konferencji „Narracja, historia, fikcja – dawne kultury w historiografii i literaturze”, Warszawa.
26. TEN nudzący się Chozroes, ta nudna Markia... / Stefan Szymutko // *F a - A r t.* – 1998, nr 1/2, s. 70-77
27. TEODOR Parnicki w Mysłowicach i Katowicach / Stefan Szymutko // *Ś l ą s k.* – 2000, nr 3, s. 36-39
28. U PROGU lektury albo kto zasługuje na piekło Parnickiego / Ryszard Koziółek // *F a - A r t.* – 1995, nr 2, s. 79-83
29. WYZWANIA Parnickiego / Tomasz Markiewka // *Ś l ą s k.* – 1998, nr 4, s. 41
30. ZDOBYĆ historię : problem przedstawienia w „Twarzy księżycy” Teodora Parnickiego / Ryszard Koziółek // *F a - A r t.* – 1999, nr 4, s. 77-83
31. ZDOBYĆ historię : problem przedstawienia w „Twarzy księżycy” Teodora Parnickiego / Ryszard Koziółek // *Ś l ą s k.* – 1999, nr 10, s. 76

III. MATERIAŁY METODYCZNE

Marta Gibowska

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

ZZA KURTyny – TEATRY POZNANIA

Scenariusz projektu edukacyjnego

Słowo teatr ma wiele znaczeń. Z tym pojęciem wiążą się takie terminy, jak sztuka, budynek, instytucja, przedstawienie wystawiane na scenie, widownia. Teatr to termin wieloznaczny, trudny do uchwycenia i przez to interesujący, zaciekawiający. Prawie każde miasto ma swój teatr. Teatr sprawia, że miejsce, w którym on funkcjonuje, zyskuje pewną magię. Staje się on symbolem danego miasta, swoistym *genius loci* – dobrym duchem miejsca, opiekuńczą siłą, czymś, co sprawia, że dana przestrzeń jest jedyna w swoim rodzaju.

W Poznaniu działa obecnie kilka teatrów. Jednak życie teatralne w Wielkopolsce, rozpoczęło się dużo wcześniej. Najstarszym znanym dokumentem, odnoszącym się do niego jest list papieża Innocentego III do arcybiskupa gnieźnieńskiego Henryka Kietlicza z dnia 8 stycznia 1207 roku: dotyczy on praktyk widowiskowych, tzw. „święta głupców”, mającego charakter parodystyczny, któremu towarzyszyły przebrania, maskarady i tańce. Informacja ta włącza Wielkopolskę w orbitę bardzo popularnych w średniowiecznej Europie widowisk teatralnych. Dużo później spektakle przenoszą się na deski scen teatrów Poznania.

Jednym z najbardziej znanych teatrów Poznania jest **Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki**, który zastąpił niespełniający oczekiwań budynek teatralny przy pl. Wolności. Zaprojektowany przez Maxa Littmanna, budził podziw spokojnymi, klasycystycznymi formami. Działalność zainaugurował ostatniego dnia sierpnia 1919 roku spektaklem Moniuszkowskiej „Halki”. Z przedwojennych dyrektorów teatru warto wymienić Adama Dołżyckiego (1919-1922), Zygmunta Wojciechowskiego (1929-1933) oraz Zygmunta Latoszewskiego (1933-1939). Kolejni powojenni dyrektorzy, jak Zdzisław Górzyński, Robert Satanowski, czy Mieczysław Dondajewski wnieśli nowe idee w ramy funkcjonowania instytucji. Od stycznia 1995 na czele Teatru stoi Sławomir Pietras, wieloletni dyrektor teatrów operowych w Polsce. W repertuarze Teatru Wielkiego jest wiele realizacji, wysoko cenionych przez krytykę, jak i znakomicie przyjmowanych przez publiczność, wymienić warto choćby: *Nabucco*, *Traviatę*, *Trubadura* Verdiego, *Toscę*, *Madame Butterfly* Pucciniego, *Halkę* Moniuszki, *Wesele Figara*, *Czaro-*

dziejski Flet Mozarta, *Cud mniemany czyli Krakowiacy i Górale* Bogusławskiego. Teatr Wielki współpracuje z licznymi scenami festiwalowymi oraz teatrami za granicą. Zyskuje nagrody, uhonorowany został m.in. Złotą Różą Fundacji Świętego Jerzego w Wenecji czy specjalną nagrodą Międzynarodowego Festiwalu Muzycznego w Salsomaggiore za kreowanie dzieł Verdiego. Najnowszą tradycją sceny pod Pegazem stały się odbywające się w niedzielę każdego miesiąca Poznańskie Warsztaty Operowe, przybliżające melomanom tajniki opery.

Charakterystycznym obiektem teatralnym Poznania jest także **Teatr Polski**, wzniesiony w latach 1873-1875, zaprojektowany przez architekta Stanisława Hebanowskiego, usytuowany nieco w odizolowaniu od ulicy 27 Grudnia. Ta poznańska scena powstała z inicjatywy mieszkańców miasta. Na frontonie teatru umieszczono napis „Naród sobie”. Dla Wielkopolan Teatr Polski miał charakter sceny narodowej; był ostoją polskiej tradycji i kultury, znakiem sprzeciwu wobec polityki władz zaboru pruskiego. W pierwszych sezonach kształt artystyczny teatru tworzone przede wszystkim z myślą o widzach z kręgów ziemiaństwa i inteligencji. Szybko jednak dostosowano repertuar do potrzeb największej publiczności, czyli mieszczaństwa. Poznańska scena stała się „teatrem ludowym” i ten charakter zachowała do pierwszych lat XX wieku. W czasie II wojny światowej gmach teatru ocalał. Znaczącą postacią w dziejach funkcjonowania teatru był jego dyrektor Witam Horzyca (1948-1951), późniejsze częste rotacje na tym stanowisku nie sprzyjały poznańskiej scenie. W latach 1982-1993 jedną z głównych postaci Teatru Polskiego był reżyser Grzegorz Mrówczyński, a w ostatnich dwudziestu latach funkcję tę pełnili: Lech Raczak oraz tandem – Paweł Łysak i Paweł Wodziński. Obecnie teatrowi przewodzi Paweł Szkotak. Teatr eksponuje to, co najbliższe współczesnemu odbiorcy, na poznańskiej scenie poruszane są ważne problemy rzeczywistości społecznej i politycznej. Z istotnych realizacji wymienić można: *Amatorki* E. Jelinek, *Mewę* N. Czechowa, *Biesy* F. Dostojewskiego, *Proces* F. Kafki. Z Teatrem Polskim związani byli wybitni aktorzy, tacy, jak: Ludwik Solski, Stefan Jaracz. Tutaj także przez dwa sezony występowała Gabriela Zapolska.

Teatr Nowy rozpoczął swą działalność 14 września 1923 r. w secesyjnej kamienicy projektu niemieckich architektów Hermana Böhmera i Paula Preula, przy ul. Dąbrowskiego 5 w Poznaniu. Osobą, która stworzyła i przez szereg lat (1923-1934) kierowała poznańską sceną Nową był Mieczysław Rudkowski. Próbował on łączyć farsę i lekką komedię, głównie francuską z ambitniejszym repertuarem. W czasie II wojny światowej w sali teatru funkcjonowało kino. Po 1945 roku poznańska scena kameralna odrodziła się pod nazwą Teatr Nowy ja-

ko przedsiębiorstwo prywatne, prowadzone przez Zbigniewa Szczerbowskię. Na deskach sceny występowałi wówczas: Ludwik Solski, Mieczysława Ćwiklinska, Józef Węgrzyn. Teatr Nowy był teatrem o profilu rozrywkowo-gwiazdorskim. W latach 1949-1971 teatr, jako część Państwowych Teatrów Dramatycznych nie posiadał artystycznej autonomii. W 1973 r. po przebudowie i remoncie budynku, teatr stał się niezależną instytucją pod dyrekcją Izabeli Cywińskiej. Stworzyła ona ambitny, artystyczny teatr o wyrazistym obliczu, teatr, który zabierał głos w ważkich sprawach społecznych. W latach 1990-2002 dyrektorem Teatru Nowego był Eugeniusz Korin. Wówczas, w 2002 roku, teatrowi nadano imię Tadeusza Łomnickiego. Aktor ten w 1992 r., w czasie prób do Szekspirowskiego Króla Leara zmarł na scenie. Od 2003 roku dyrektorem naczelnym i artystycznym jest Janusz Wiśniewski. W znaczącym repertuarze teatru znalazły się następujące sztuki: *Ożenek* N. Gogoła, *Król Ryszard III* W. Szekspira, *Faust* J.W. Goethego, *Auteczko* B. Hrabala.

Teatr Muzyczny rozpoczął swoją działalność 20 maja 1956 roku premierą operetki Pála Abráhama *Wiktoria i jej huzar*. Teatr Muzyczny do dziś zmaga się jednak z potrzebą odpowiedniego budynku¹, który odpowiadałby jego aspiracjom nowoczesnego teatru muzycznego. Teatrowi przewodzi Daniel Kustosik, który ustawicznie szuka nowego repertuaru i eksperymentuje z formą. W ciągu 52 lat teatr zrealizował 137 premier, w tym kilka dla niego napisanych. Słynne spektakle to: *Skrzypek na dachu*, czy *Phantom*, w repertuarze także znaleźć można kilka bajek muzycznych i baletowych.

Teatr Lalek w Poznaniu, istnieje od 1945. W latach 1960-76 dyrektorem naczelnym i kierownikiem artystycznym Teatru Marcinek była – wybitna reżyserka i scenografka – Leokadia Serafinowicz. Pomiędzy 1976 i 1980 rokiem obydwie funkcje pełnił Wojciech Wiczorkiewicz. Obecny dyrektor naczelny – Antoni Kończal – sprawuje swą funkcję od 1980 roku. Wraz z przejściem dyrekcji artystycznej w 1989 roku przez Janusza Ryl-Krystianowskiego Scena przyjęła nazwę Teatr Animacji. Teatr chętnie korzysta z klasyki, sięga do współczesnych tekstów literatury polskiej i obcej.

Polski Teatr Tańca – Balet Poznański. W 1973 roku z inicjatywy władz miejskich i środowiska artystycznego Poznania został powołany do istnienia Polski Teatr Tańca – Balet Poznański, którego dyrekcję powierzono wybitnemu tancerzowi i choreografowi Conradowi Drzewieckiemu. Pod jego kierownictwem Balet Poznański usytuował się w gronie najlepszych zespołów europejskich.

---

¹ Teatr mieści się w Domu Żołnierza, przy ul. Niezlomnych.

W 1988 roku dyrektorem naczelnym i artystycznym została Ewa Wycichowska. Od 1973 roku, zgodnie ze statutem, Polski Teatr Tańca mając swoją stałą siedzibę w Poznaniu, realizuje założenia programowe polegające na promocji sztuki i tańca oraz upowszechnianiu kultury baletowej w kraju i za granicą. Zdołał on liczne nagrody i odznaczenia:

1978 – Dyplom Ministra Spraw Zagranicznych za propagowanie kultury polskiej za granicą,

1989 – Nagroda Miasta Poznania za szczególne osiągnięcia w dziedzinie kultury i sztuki,

1992 – Fringe Firsts Special Award Festiwalu w Edynburgu,

1991, 2000, 2002 – Nagroda Publiczności „Buława Hetmańska” na Zamojskim Lecie Teatralnym,

2001 – Nagroda Główna 3. Przeglądu Współczesnego Dramatu w Zielonej Górze,

2003 – Wielce Zasłużony dla Kultury – Nagroda Marszałka Województwa Wielkopolskiego.

Najciekawsze realizacje Polskiego Teatru Tańca to np.: *Carpe diem*, *Short Cuts*, *En Face*, *Barocco*.

Teatr Ósmego Dnia. Jedna z najstynniejszych polskich grup teatralnych, założona przez studentów polonistyki UAM w Poznaniu. Pierwotna nazwa zespołu brzmiała: Studencki Teatr Poezji Ósmego Dnia. Swą nazwą nawiązywała do „Zielonej Gęsi” Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego („siódmego dnia Pan Bóg odpoczywał, a ósmego stworzył teatr”). Pierwszym kierownikiem grupy był Tomasz Szymański. Do zespołu należeli m.in. Stanisław Barańczak i Lech Raczak, który w 1968 r. objął kierownictwo artystyczne. Ideą Teatru Ósmego Dnia była otwartość wobec odbiorcy i poświęcenie aktora, który dzielił się z widzem swoimi prawdziwymi lękami i pragnieniami. Teatr Ósmego Dnia zbliżał się w tym do teorii teatru Grotowskiego. Z czasem członkami teatru zostawali nie tylko amatorzy zajmujący się teatrem, ale artyści coraz bardziej świadomi swego warsztatu i treści, które pragnęli przekazać.

Teatr Biuro Podróży. Pod tą nazwą kryje się Poznańska grupa teatralna założona w 1988 r. przez Pawła Szkotaka. To jeden z najciekawszych polskich teatrów alternatywnych. Teatr wystąpił na wielu liczących się w świecie festiwalach. Najczęściej prezentowanym spektaklem jest *Carmen Funebre*, które zagrano już ponad 200 razy. W 2002 roku Teatr Biuro Podróży otrzymał Nagrodę Ministra Spraw Zagranicznych za zasługi dla Promocji Polski w świecie.

Teatr Porywacze Ciał. Grupa teatralna wywodząca się z nurtu teatru niezależnego. Zespół powstał we Wrocławiu w 1992 r. Jego założycielami byli Katarzyna Pawłowska i Maciej Adamczyk. Od 1995 teatr działa w Poznaniu. Nazwa grupy nawiązuje do słynnego filmu science fiction Dona Siegela z 1956 r. „Inwazja Porywaczy Ciał”. Teatr Porywacze Ciał odwołuje się w swoich przedstawieniach do tradycji teatru alternatywnego lat 60. i 70., uprawia teatr kreacji zbiorowej, improwizuje, wchodzi w bezpośredni kontakt z widzem. Grupa czerpie też ze współczesnej kultury masowej.

Teatr Usta Usta to poznański teatr off-owy założony przez Marcina Libera i Wojciecha Wińskiego, aktorów Teatru Biuro Podróży.

Międzynarodowy Festiwal Teatralny „Malta”. Od 1991 r. poznańskie place, ulice, Jezioro Maltańskie w czerwcu zamieniają się w miejsce teatralnej zabawy. Festiwal „Malta” powołany został na skutek potrzeby stworzenia w Polsce sceny dla dokonań teatrów pozarepertuarowych, off-owych, wywodzących się spoza głównego nurtu, co mu się z powodzeniem do dnia dzisiejszego udaje! W plenerach i teatrach miejskich prezentowane są przedstawienia zagranicznych i polskich teatrów nieinstytucjonalnych – profesjonalnych.

Międzynarodowy Festiwal Teatralny „Malta” zamyka dotychczasowy przegląd teatrów działających na terenie miasta Poznania. Jest ich wiele i są one różnorodne, wzbogacają swą działalnością ofertę kulturalną skierowaną do mieszkańców, tworzą specyficzny klimat Poznania, a wystawianymi sztukami zmuszają do aktywnej refleksji nad samym sobą. Warto wiedzę tę przekazać uczniom, proponując im następujące zajęcia.

Cele:

Uczeń: zna definicję teatru,
potrafi wymienić i rozpoznać na ilustracjach teatry Poznania,
potrafi zlokalizować teatry na mapie Poznania,
zna podstawowe informacje dot. teatrów Poznania [dyrektor, krótka historia teatru, budynek, znani aktorzy, znane sztuki],
potrafi wejść i poruszać się po internetowych stronach poznańskich teatrów.

Uczestnicy zajęć: młodzież gimnazjalna (20-30 osób)

Miejsce zajęć: biblioteka, świetlica, pracownia komputerowa

Czas trwania zajęć: 160 minut

Metody i techniki: pogadanka, pokaz

Formy pracy: indywidualna, w parach

Pomoce dydaktyczne: mapa Poznania, przybory plastyczne, komputer z dostępem do internetu

Zakresy edukacji : polonistyczna, historyczna, regionalna

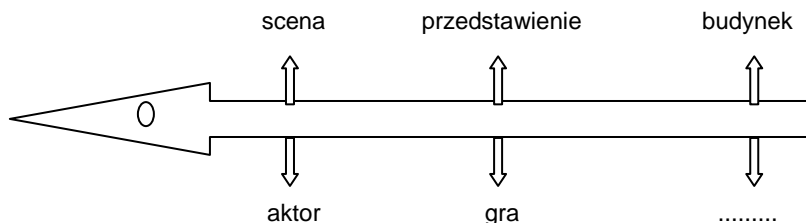
Pierwsze ogniwo zajęć – Wprowadzenie:

Pogadanka z elementami dyskusji na temat poznańskich teatrów z wykorzystaniem ilustracji zamieszczonej w pomocnej literaturze bądź z zastosowaniem pokazu, wykonanego wcześniej przez prowadzącego zajęcia w programie Power Point.

Proponuję następujące zagadnienia do wspólnej pracy:

Co to jest teatr? Z czym się teatr kojarzy?

Można zastosować tutaj metodę tzw. szkieletu ryby. Uczniowie otrzymują plansze ze szkieletem ryby i indywidualnie podczas pogadanki i dyskusji dopisują skojarzenia na jego ościach.

Def. teatru wg.: Leksykonu PWN - Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN SA, 2004. Teatr [gr.]: 1) widowisko wyróżniające się udziałem postaci, obecnych dzięki grze aktorów; 2) budynek do prezentowania przedstawień; 3) instytucja publiczna zajmująca się przygotowaniem widowisk scenicznych.

Jakie znaczenie teatru w Poznaniu? [Wymień].

Ośrodek Teatralny Maski, Polski Teatr Tańca Balet Poznański, Stowarzyszenie Teatralne Teatr Biuro Podróży, Teatr Animacji, Teatr Muzyczny, Teatr Nowy im. Tadeusza Łomnickiego, Teatr Ósmego Dnia, Teatr Polski, Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki

Co wiecie o Międzynarodowym Festiwalu Teatralnym „Malta”, odbywającym się w Poznaniu?

Czas trwania: 20 minut

Drugie ogniwo zajęć – Badanie i przekształcanie:

Ćwiczenie 1: Gdzie się teatr „X” znajduje? – praca z mapą. Wyznaczanie na mapie Poznania punktów, gdzie zlokalizowane są poznańskie teatry. Przewodzący prosi uczestników zajęć, aby usiedli w kręgu. Na środku rozkłada mapę miasta. Prosi uczestników, aby wskazali teatry Poznania. Każdy z wymienianych przykleja karteczkę z nazwą danego teatru w miejsce wskazanego miejsca. Praca zespołowa.

Czas trwania: 5 minut

Ćwiczenie 2: Odwiedź strony internetowe dot. ogólnej wiedzy o teatrze oraz strony poświęcone poznańskim teatrom. Czego można się z nich dowiedzieć? Jakie informacje znajdują się na tych stronach? Jaka strona podoba Ci się najbardziej i dlaczego? Uzasadnij. Zajęcia powinny odbywać się w sali komputerowej z dostępem do internetu.

Praca w parach. Czas trwania: 20 minut

Adresy internetowe:

O teatrze

www.teatry.art.pl

www.teatr.win.pl

Teatry poznańskie

www.teatrnowy.pl – Teatr Nowy

www.teatr-polski.pl – Teatr Polski

www.opera.poznan.pl – Teatr Wielki

www.ptt-poznan.pl – Polski Teatr Tańca

www.teatr-muzyczny.poznan.pl/kontakt.php – Teatr Muzyczny w Poznaniu

www.teatr-animacji-poznan.com.pl – Teatr Animacji

www.osmego.art.pl – Teatr Ósmego Dnia

www.tbp.ipoznan.pl – Teatr Biuro Podróży

Ćwiczenie 3: Po zapoznaniu się z informacjami zamieszczonymi na stronach internetowych poznańskich teatrów i wynotowaniu najistotniejszych wiadomości *spróbuj zredagować reklamę* promującą:

Teatr Wielki w Poznaniu – pierwsza grupa

Teatr Nowy w Poznaniu – druga grupa

Teatr Polski w Poznaniu – trzecia grupa

Teatr Muzyczny w Poznaniu – czwarta grupa

Praca z podziałem na grupy. Prezentacja na forum całego zespołu.

Czas trwania: 20 minut

Ćwiczenie 4: *Opracuj cykl ilustracji (pocztówek) prezentujących teatry Poznania.*

Praca indywidualna. Przybory plastyczne.

Czas trwania: 30 minut

Ćwiczenie 5: *Wykorzystaj owe ilustracje, przygotowując mini-wystawę pt. „Spoglądając zza kurtyny na Poznań”.* Uporządkuj zgromadzony materiał, przygotuj opisy, uzasadnij na czym polega niezwykłość wybranych obiektów. Po przygotowaniu mini-wystawy (rysunki i podpisy warto ułożyć na stołach, ustawionych w półkole) następuje przejście grupy po sali. Można również wybrać osobę spośród uczestników zajęć, która będzie kuratorem i oprowadzi „wycieczkowiczów” po wystawie.

Praca zespołowa.

Czas trwania: 30 minut

Ćwiczenie 6: *Po zapoznaniu się z informacjami zamieszczonymi na stronach internetowych poznańskich teatrów, spróbuj uzupełnić tabelkę.* Prowadzący rozdaje karty z tabelkami. Praca indywidualna. Wykonane zadanie może wyglądać w następujący sposób:

Teatry	Data powstania teatru	Obecny dyrektor	Budynek (lokalizacja)	Znani aktorzy	Znane sztuki
Teatr Wielki	1919 r.	Sławomir Pietras	ul. Fredry 9	A. Dondajewska, G. Kuklina, M. Mitrosz, P. Friebe, M. Marzec	Nabucco, Traviata, Rigoletto, Madame Butterfly

Teatr Polski	1875 r.	Paweł Szkotak	ul. 27 Grudnia 8/10	K.Bujakiewicz, M. Kaleta, W. Kalwat, M. Peczyńska	Amatorki, Portugalia, Opowieści Argentyńskie, Martwa Królewna
Teatr Nowy	1923 r.	Janusz Wiśniewski	ul. Dąbrowskiego 5	W. Dębicki, R. Elis, A. Choroszy, K. Nogajówna	Opera kozła, Czego nie widać, Ożenek
Teatr Muzyczny	1956 r.	Daniel Kustosik	ul. Niezłomnych 1e	I.Tarasiuk, M.Kin, W. Kalemba, M. Ogórkiewicz	Skrzypek na dachu, Zemsta Nietoperza, Phantom
Polski Teatr Tańca – Balet Poznański	1973 r.	Ewa Wycichowska	ul. Kozia 4	P.Wycichowska, D.Stryjecki,	Carpe diem, Short Cuts, En Face, Barocco

Czas trwania: 15 minut

Ćwiczenie 7 – List z Teatru: Jesteś młodym aktorem, który przyjechał do Poznania, by pracować w Teatrze X [wybór teatru]. Minęły już dwa tygodnie, zadomowiłeś się w nowym miejscu i chcesz się podzielić swoimi wrażeniami dotyczącymi teatru z bliskimi, którzy mieszkają poza Poznaniem. Napisz do nich list.

Praca indywidualna. Prezentacja napisanych listów na forum grupy.

Czas trwania: 20 minut

Trzecie ogniwo – Refleksja i pożegnanie.

Refleksja: Czy zajęcia były ciekawe? Czy jesteś zadowolony z własnej pracy na zajęciach? Zajmij odpowiednie miejsce na wymyślonej scenie teatralnej: strona lewa – zajęcia nie podobały mi się, środek – nie wiem, trudno ocenić, strona prawa – tak, zajęcia były ciekawe.

Czas trwania: 5 minut

Bibliografia:

1. ALBUM teatralny : artyści poznańskich scen 1918-1939 / Ewa Guderian-Czaplińska, oprac. graf. Ewa Wąsowska. – Poznań: Wydaw. Miejskie, 2003. – 165 s. : fot., il., portr.
2. DZIEJE sceny polskiej w Poznaniu 1782-1869 / Zdzisław Grot. – Miejska Rada Narodowa w Poznaniu. – Poznań, 1950. – 329 s., 22 s. tabl.
3. DZIESIĘĆ lat Malty : Międzynarodowy Festiwal Teatralny Malta : 1991-2000 : [album] / red. Juliusz Tyszka; fot. Przemysław Graf [i in.]; oprac. graf. Przemysław Ciastowski; tłum. Jolanta Cynkutis, Khalid Tyabji. – [Poznań]: Towarzystwo Muzyczne im. Henryka Wieniawskiego : „Gazeta Wyborcza”, 2000. – [38] s., [102] s. tabl. : fot.
4. [DWADZIEŚCIA] lat Polskiego Teatru Tańca – Baletu Poznańskiego / pod red. Jadwigi Ignaczak. – Poznań, [1993]. – 64 s., il.
5. OPERA polska w XX wieku / pod red. Macieja Jabłońskiego, Haliny Lorkowskiej i Jana Stęszewskiego; Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Wydział Nauk o Sztuce : we współpracy z Zakładem Muzykologii Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu oraz Akademią Muzyczną im. Ignacego Jana Paderewskiego. – Poznań: Wydaw. PTPN, 1999. – 196 s. : fot., nuty
6. OPERA Poznańska 1919-1969 / oprac. pod red. Jerzego Waldorffa. – Poznań: Wydaw. Poznańskie, 1970. – 219 s., tabl. 1, il., portr.
7. OPERA Poznańska 1919-1969 : dzieje teatru muzycznego / Tadeusz Światała. – Wydział Kultury i Sztuki Prezydium Rady Narodowej Miasta Poznania. – Poznań, 1973. – 543 s. : fot.;
8. ÓSMEGO dnia / Zbigniew Gluza. – Warszawa: Karta, 1994. – 120 s. : il.
9. POLSKI Teatr Tańca – Balet Poznański 1973-1998. Jubileusz XXV-lecia. [Album] / red. Jadwiga Ignaszak, Ewa Obrębowska-Piasecka, współ. Katarzyna Jankowiak, Zofia Starikiewicz. – Poznań. „Art & Business Club” 1998. – 83 s., fot., portr.
10. [STO trzydzieści] 130 lat Teatru Polskiego w Poznaniu (1875-2005) / red. Marta Mielcarek, Joanna Nowak. – Poznań: TP, 2005. – 35 s. : fot.
16. TEATR Muzyczny w Poznaniu (1956-1986) / Tadeusz Światała – Cz. 1-3 // Kronika Miasta Poznania. – 1981, nr 2, s. 43; nr 3, s. 63-100; nr 4, s. 23-72
17. TEATR Muzyczny w latach 1981-1986 / Tadeusz Światała // Kronika Miasta Poznania. – 1987, nr 4, s. 85-119
18. TEATR Wielki im. Stanisława Moniuszki w Poznaniu / oprac. Romuald Polczyński; Jan Skuratowicz, Katarzyna Liszkowska. – [Poznań, 1993]. – 84 s. : il.

11. TEATRY poznańskie w latach panowania króla Stanisława Augusta / Jarosław Maciejewski. – Urząd Miejski w Poznaniu. Wydział Kultury i Sztuki. – Warszawa; Poznań: Państw. Wydaw. Naukowe, 1986. – 268 s.; 20 tabl. : fot, portr., rys.
18. TWIERDZA i Teatr : 125 lat Teatru Polskiego w Poznaniu (1875-2000) : księga jubileuszowa / pod red. Krzysztofa Kurka; projekt graf. Mirosław Adamczyk. – Poznań: [TP], 2000. – 163 s. : fot., nuty, portr.
12. ŻYCIE teatralne Poznania. Cz. 1, 1207-1793 / Józef Ratajczak – Poznań: Kraj. Ag. Wydaw., 1983. – 29 s., 6 tabl.
13. ŻYCIE teatralne Poznania. Cz. 2, 1793-1843 / Józef Ratajczak – Poznań: Kraj. Ag. Wydaw, 1984. – 40 s., 6 tabl.
14. ŻYCIE teatralne Poznania. Cz.3, 1844-1875 / Józef Ratajczak – Poznań: Kraj. Ag. Wydaw., 1985. – 52 s., 6 tabl.
15. ŻYCIE teatralne Poznania. Cz. 4, 1875-1918 / Józef Ratajczak – Poznań: Kraj Ag. Wydaw., 1985. – 65 s., 4 tabl.

IV. MATERIAŁY REGIONALNE

A. PRZEGLĄD NOWOŚCI REGIONALNYCH

ALBÁN-JUÁREZ Marita, SŁAWIŃSKA-DAHLIG Ewa

Polska Chopina : przewodnik po miejscach związanych z pobytem kompozytora / oprac. graf. Grzegorz Laszuk. – Warszawa: Narodowy Instytut Fryderyka Chopina, 2007. – 226 s. : fot., il.

Historia i pamiątki pobytów kompozytora m.in. w miejscowościach wielkopolskich: Kaliszu, Strzyżewie, Antoninie, Poznaniu i Żychlinie.

CZARNY Eugeniusz

Okruczy z przeszłości. – Jarocin: Południowa Oficyna Wydaw. Sp. z o.o., 2007. – 120 s. : fot., il.

Zbiór gawęd historyczno-krajoznawczych uporządkowany w czterech rozdziałach. Drogi i mosty, przechadzki po Jarocinie i ziemi jarocińskiej oraz sylwetki wybitnych mieszkańców w pamiątkach i wspomnieniach to wiodące tematy książki.

CZEKA rzeka, czeka las : aktywna turystyka [w powiecie gnieźnieńskim] : dobre miejsce, królewska tradycja / tekst Ramzes Temczuk; fot. W. Wylegalski [i in.]; tłum. Agnieszka Wilk; Organizacja Turystyczna „Szlak Piastowski”, Powiatowe Centrum Informacji Turystycznej. – Gniezno: Wydział Promocji i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Gnieźnie, 2007. – 32 s. : fot., pl.

Informator teleadresowy. Tekst także w jęz. angielskim.

DUDA Zygmunt

Pod znakiem krzyża i orła białego : katolickie organizacje młodzieży męskiej w Opalenicy i okolicy 1906-1950. – Opalenica : Parafia św. Mateusza w Opalenicy, 2007. – 147 s. : fot., il., portr. – (Z Dziejów Parafii św. Mateusza w Opalenicy; 11)

Historia i działalność Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej i innych organizacji na ziemi opalenickiej.

DUŻYŃSKI Czesław

Z dziejów Opalenicy : (1401-1901). – Opalenica : Parafia św. Mateusza w Opalenicy, 2007. – 139 s.

Przedruk fotooffsetowy. Oryg. Poznań: Czcionkami Drukarni Dziennika Poznańskiego, 1902

Reprint publikacji opracowanej przez byłego wikariusza w Opalenicy.

DWORY i pałace powiatu poznańskiego : [album] / fot. i tekst Marcin Płóciennik; red. Teresa Groblewska. – Poznań: Kwartet, 2006. – 183 s. : fot., il.

Tekst także w jęz. angielskim i niemieckim

W starannie wydanej publikacji kolorowe fotografie 79 zabytkowych siedzib magnackich i szlacheckich w układzie według gmin.

GŁUSZEK Marian, WESOŁOWSKI Janusz

Ludowe Zespoły Sportowe w Wielkopolsce 1946-2006. – Wyd. 2 popr. i uzup. – Poznań; [Szamotuły]: Agencja Wydaw. „Delta” – Paweł Mordal, 2007. – 172 s. : fot., portr.

Historia i działalność organizacji na wsi wielkopolskiej. Dot. m.in. turystyki i krajoznawstwa.

GMINA Jastrowie : wczoraj i dziś : [informator] / oprac. Janusz Justyna, Ryszard Mikietyński; tłum. Manfred Schmidt. – Jastrowie: Burmistrz Miasta i Gminy Jastrowie, 2006. – 56 s. : fot.

Tekst także w jęz. niemieckim

GMINA Łubowo : informator. – [Łubowo: Urząd Gminy], 2007. – [12] s. : fot., pl.

GMINA Przykona : inwestujemy w przyszłość : [informator]. – [Przykona, 2007]. – 27 s. : fot.

Tekst także w jęz. angielskim

GMINA Wijewo : [informator] / Urząd Gminy Wijewo; fot. Grzegorz Klamka. – Kościan: Centrum Marketingowe „Panton” Sp. z o.o, [2007]. – [16] s. : fot., il.

M.in. walory turystyczne gminy.

GORCZYCA Krzysztof, WITKOWSKI Krzysztof

Najdawniejsze dzieje Koła : (do lat 20. XVI stulecia). – Koło: Muzeum Technik Ceramicznych w Kole, 2007. – 166 s. : fot., il.

Historia miasta w pradziejach i w okresie średniowiecza. Na kolorowych fotografiach reprodukcje dokumentów źródłowych. Publikacja wydana z okazji 645 rocznicy lokacji Koła w 1362 roku.

GRUPA Robert, MIAŁKOWSKI Andrzej

Krobia i okolice – zarys dziejów / red. Katarzyna Jakubczak, Janusz Tomysłak. – Krobia: Fundacja „Sąsiedzi Sąsiadom”, 2007. – 235 s. : fot., il.

Historia Krobi, Pudliszek i 23 miejscowości na terenie Biskupizny do 1945 roku.

INFORMATOR turystyczny [powiatu gnieźnieńskiego] : dobre miejsce, królewska tradycja / Powiatowe Centrum Informacji Turystycznej w Gnieźnie. – Gniezno: Starostwo Powiatowe w Gnieźnie. Wydział Promocji i Rozwoju, 2007. – 80 s.

Tekst także w jęz. angielskim, francuskim, niemieckim i rosyjskim.

JAN Sikorski 55 lat pracy społecznej / tekst Marian Chudy. – Poznań: Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. Wielkopolska Korporacja Oddziałów. Komisja Krajoznawcza, 2007. – [16] s. : fot., il., portr.

Publikacja wydana z okazji jubileuszu działacza PTTK w Buku, Jan Sikorskiego.

KALISZ, Konin, Leszno, Poznań w liczbach 1990-2006 / Urząd Statystyczny w Poznaniu. – Poznań: US, 2007. – 35 s. : tab., wyk.

Informacja statystyczna na temat rozwoju miast wielkopolskich o statusie powiatu w wymienionym okresie.

KERMEL Krystyna

O Lesznie impresje... refleksje... – Leszno: Urząd Miasta Leszna, Zespół Szkół Ekonomicznych w Lesznie, 2007. – 36 s. : il.

Wiersze emerytowanej nauczycielki z Leszna.

KOŹMIN Wielkopolski na pocztówce i fotografii z lat 1898-1918 : Koschmin Stadtansichten auf Ansichtskarten und Photographien aus den Jahren 1898-1918 : [album] / oprac. Daniel Szczepaniak; tłum. Agnieszka Pietrus-Rajman. – Koźmin Wielkopolski: Urząd Miasta i Gminy w Koźminie Wielkopolskim, 2007. – 70 s. : fot., pl.

Dodatek: Plan miasta Koźmina z 1914 r.

Wybór fotografii i pocztówek w układzie tematyczno-topograficznym. Tekst także w jęz. niemieckim.

LOKALNA Grupa Działania „Kraina Nocy i Dni” : Blizanów, Ceków Kolonia, Godziesze Wielkie, Koźminek, Opatówek, Sieroszewice, Żelazków. – [Koźminek]: Lokalna Grupa działania LGD-7 „Kraina Nocy i Dni”, [2007]. – 25 s. : fot., il.

Prezentacja gmin, uczestników projektu w ramach programu Leader+.

MALINOWSKI Tadeusz

Faktoria na szlaku bursztynowym z IX-VIII wieku przed naszą erą w Komorowie / fot. Czesław Czub [i in.]. – Kaźmierz: Urząd Gminy, 2007. – 71 s. : fot., rys.

Wyniki badań archeologicznych Wyspy Komorowskiej na jeziorze Bytyńskim w okolicach Komorowa.

MUJTA Józef Stanisław

Monografia powiatu kolskiego : przeszłość i teraźniejszość. – Koło: Starostwo Kolskie, 2007. – 539 s. : tab.

Obszerna publikacja poświęcona dziejom powiatu kolskiego ze szczególnym uwzględnieniem historii XIX i XX wieku.

NA BURSZTYNOWYM Szlaku : Ślesin – [Stary] Licheń / LGD Stowarzyszenie „Dwa Mosty”; fot. Ryszard Fórmanek. – Ślesin: Markuz Małgorzata Paśzek, 2007. – [12] s. : fot.

Tekst także w jęz. angielskim i niemieckim

Informator turystyczno-krajoznawczy. Dot. m.in. Sanktuarium Maryjnego w Starym Licheniu.

NADLEŚNICTWO Potrzebowice : [informator] / tekst Piotr Kępa [i in.]; fot. Piotr Kępa, Adam Piśkuła. – [Czarnków: Adeon Wydaw. Tebra, 2006]. – 16 s. : fot., wyk.

M.in. problemy ochrony przyrody i edukacji ekologicznej.

OD ARNOLDA do FP Spomax S.A. 125 lat firmy w Ostrowie Wielkopolskim : from Arnold to FP Spomax S.A. 125 years of the company in Ostrów Wielkopolski : [album] / oprac. tekstów Witold Banach, Judyta Cegiełka-Kuroszczyk. – Ostrów Wielkopolski: FP Spomax S.A. przy współpracy Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 2007. – 77 s. : fot., il., portr.

Tekst także w jęz. angielskim

Historia przedsiębiorstwa od 1882 roku i charakterystyka produkcji maszyn dla rolnictwa i przemysłu spożywczego na tle dziejów gospodarczych miasta.

OLEJNICZAK Marek

Gmina Sieroszewice : przyroda – historia – zabytki. – Sieroszewice: Urząd Gminy w Sieroszewicach, Zakł. Wydaw.-Drukarski „Poligrafia ZWD” w Ostrowie Wlkp., 2007. – 234 s., [32] s. tabl. : fot., il., portr.

Poza wiadomościami ogólnymi i historycznymi oraz rozdziałem poświęconym przyrodzie w opracowaniu Pawła Dolaty książka zawiera słownik krajo-

znawczy poświęcony gminie. Ponadto krajobrazy i zabytki na kolorowych fotografiach Adama Pawłowskiego.

POWIAT turecki : zawsze po drodze : [informator]. – Turek: Starostwo Powiatowe w Turku, [b.r.]. – 10 s. : fot.

Tekst także w jęz. angielskim, rosyjskim i niemieckim

POWSTAŃCY wielkopolscy... : biogramy uczestników powstania wielkopolskiego 1918/1919. T. 3 / pod red. Bogusława Polaka. – Poznań: Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918-1919. Zarząd Główny, 2007. – 276 s. : portr.

Trzeci tom słownika biograficznego poświęconego powstańcom wielkopolskim.

POZNAŃ : miasto warte poznania : [informator] / tekst Marta Stawińska; fot. A. Florkowski [i in.]; Urząd Miasta Poznania. Biuro Kształtowania Relacji Społecznych. – Poznań: Wydaw. Miejskie, 2007. – [12] s. : fot.

PYZDRY – królewskie miasto nad Wartą : [informator] / oprac. Sylwia Marzucak. – [Pyzdry: Urząd Gminy i Miasta], 2007. – 23 s. : fot., il.

Publikacja wydana z okazji 750-lecia lokacji miasta.

SIERAKÓW : informator / tekst i red. Remigiusz Pawelczak. – Sieraków: Urząd Gminy w Sierakowie, 2007. – [12] s. : fot.

SKUPIEŃ Anna

Ludność żydowska w województwie poznańskim w latach 1919-1938. – Poznań: Wydaw. Poznańskie, 2007. – 373 s. : tab. – (Wielkopolska. Historia. Społeczeństwo. Kultura; 23)

Opracowanie historyczne na temat działalności społecznej, politycznej, kulturalnej i religijnej Żydów w Poznańskim w okresie międzywojennym.

SKURATOWICZ Jan

Akademia Lubrańskiego : pomnik wielkopolskiej kultury i nauki / red. Agata Wawrzaszek; il. Magdalena Adamczewska, Piotr Walichnowski. – Poznań: Wydaw. Miejskie, 2007. – 75 s. : fot., il., portr. – (Biblioteka Kroniki Miasta Poznania)(Zabytki Poznania)

Historia i architektura budowli. Ponadto biogram biskupa, Jana Lubrańskiego oraz rozdziały poświęcone badaniom archeologicznym (Hanna Kócka-Krenz) i Muzeum Archidiecezjalnemu (Aleksandra Pudelska).

SOBCZAK Jerzy

Kościół Poznań / oprac. graf. Anna Woźniak, Michał Woźniak; fot. Zbigniew Szmidt. Poznań: Agencja Wydaw.-Reklamowa „Debiuty” Dorota i Jan Waligórowie s.c., 2006. – 96 s. : fot.

Historia, architektura i wystrój wnętrz kościołów różnych wyznań.

SOŁECTWA gminy Zduny : [informator] / tekst Sławomir Pałasz. – Zduny: Urząd Gminy i Miasta Zduny, [2007] . – [16] s. : fot.

ŚLIWIŃSKI Eugeniusz

Leszczyńskie Bractwo Kurkowe 1627-1947 / fot. Andrzej Przewoźny. – Leszno: Muzeum Okręgowe w Lesznie, 2007. – 54 s., 42 s. tabl. : fot. : il.

Publikacja towarzysząca wystawie w Galerii Sztuki Muzeum Okręgowego w Lesznie w dniach 9 października – 2 grudnia 2007 r.

TUREK : moc energii, siła tura, kopalnia możliwości : [album] / projekt graf. Alicja Stawieraj; Urząd Miejski w Turku. – Turek: UM, [b.r.]. – [20] s. + płyta CD

Informator dla inwestorów. Na płycie prezentacja multimedialna miasta. Tekst także w jęz. angielskim, rosyjskim i niemieckim.

W CIENIU goślińskich lip / oprac. graf. Marek Derbich. – Murowana Goślina: Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych „Obywatel”, 2007. – 20 s. : fot. – (Wspomnienia Goślińskich; 1)

Wspomnienia mieszkańców dot. życia w Murowanej Goślinie w okresie międzywojennym i II połowie XX wieku.

WIELKOPOLSKA : muzea w obiektach zabytkowych / tekst i fot. Zbigniew Szmidt. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2007. – 24 s. : fot.

Trasy turystyczne trzech jednodniowych wycieczek.

WIELKOPOLSKA : rozrywkowy Poznań / tekst Stefan Drajewski; fot. Zbigniew Szmidt. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2007. – 20 s. : fot.

Teatry, kluby, puby, hotele i pensjonaty oraz kawiarnie i restauracje w Poznaniu.

WIELKOPOLSKA : szlak budowli i kościołów drewnianych / tekst Stefan Drajewski; fot. Zbigniew Szmidt. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2007. – 36 s. : fot.

Informator turystyczno-krajoznawczy.

WIELKOPOLSKA : szlak zamków, pałaców i dworów / tekst Anna Plenzler; fot. Zbigniew Szmidt. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2007. – 32 s. : fot.

WIELKOPOLSKA : Wielkopolska piastowska – Szlak Piastowski / tekst Anna Plenzler; fot. W. Wylegalski. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2007. – 28 s. : fot.

Informator turystyczno-krajoznawczy.

WIELKOPOLSKA : Wielkopolska wybitnych Polaków / tekst Jerzy Sobczak, Bogdan Kucharski; fot. Piotr Skórnicki. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2007. – 24 s. : fot.

Cztery trasy turystyczne związane z pobytem wybitnych postaci historycznych oraz formy ich upamiętnienia.

WIELKOPOLSKA : zabytki wielkopolskich miast i miasteczek / tekst Anna Plenzler; fot. Piotr Skórnicki. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2007. – 24 s. : fot.

Informator turystyczno-krajoznawczy.

WIELKOPOLSKA : zabytkowy Poznań / tekst Anna Plenzler; fot. Anna Jabłońska. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2007. – 24 s. : fot., pl.

Dot. m.in. zabytków sakralnych.

WOJCIECHOWSKI Kazimierz

Takie było moje dzieciństwo, młodość i chirurgiczne życie. – Poznań: Wydaw. Poznańskie, 2007. – 272 s. : fot., il., portr.

Wspomnienia chirurga dziecięcego, współpracownika Szpitala im. B. Kryświewicza w Poznaniu. We fragmentach książki dot. dzieciństwa i młodości autor opowiada o związkach rodzinnych z Jaraczewem na tle historii miejscowości.

WYSTĘPSKI Walerian

Przewodnik po cmentarzach gnieźnieńskich / fot. Jacek Bogacz, Piotr Mytkowski, Mirosław Skrzyppowski. – Gniezno: Urząd Miejski w Gnieźnie, 2007. – 176 s. : fot.

Historia i wykazy osób pochowanych na cmentarzach w Gnieźnie. Ponadto dokumentacja fotograficzna grobowców i pomników cmentarnych.

ZACHOWANIE lokalnego dziedzictwa : świątki przydrożne i kościoły w gminie Książ Wielkopolski. Z. 1 / oprac. Iwona Filipiak [i in.]; red. Ryszard Rajczak. – Śrem: Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego – Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości, 2007. – 88 s. : fot.

Pierwszy z czterech zeszytów opisujących świątki, figury, kapliczki, krzyże przydrożne i kościoły w powiecie śremskim.

ZDUNY 740 lat : historia, ludzie, organizacje : [informator] / tekst Sławomir Pałasz. – Zduny: Urząd Gminy i Miasta Zduny, [2007] . – [16] s. : fot.

ZIEMIA Warta Odkrycia : [informator] / kom. red. Michał Brzostowicz, Henryka Mizerska, Joanna Słowińska; fot. D. Bógdał [i in.]. – Słupca: Starostwo Powiatowe w Słupcy, 2007. – 32 s. : fot.

Walory krajoznawcze i kulturalne powiatu słupeckiego.

ZŁAMANIE szyfru Enigma : poznański pomnik polskich kryptologów / pod red. Stanisława Jakóbczyka i Janusza Stokłosa; Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. – Poznań: Wydaw. PTPN, 2007. – 140 s. : fot., il., portr.

Historia złamania szyfru niemieckiej maszyny Enigma przez poznańskich matematyków oraz formy upamiętnienia dzieła polskich kryptologów m.in. okoliczności powstania pomnika w Poznaniu.

ŻYCIE i walka wielkopolskich inwalidów wojennych na ziemiach polskich / oprac. Marian Biątecki; Związek Inwalidów Wojennych R.P. Zarząd Okręgowy w Poznaniu. – Poznań: Zarząd Okręgowy Związku Inwalidów Wojennych RP w Poznaniu, 2007. – 116 s.

Historia i losy inwalidów wojennych od czasów najdawniejszych do współczesności.

B. IMPREZY KULTURALNE W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH WOJ. WIELKOPOLSKIEGO

(wrzesień–listopad 2007)

W omawianym okresie najmłodszy czytelnicy uczestniczyli w licznych i różnorodnych zajęciach i imprezach z okazji Światowego Dnia Pluszowego Misia oraz urodzin Kubusia Puchatka. Do nich też skierowana jest akcja „Cała Polska

czyta dzieciom”. W działalności bibliotek odżywały wakacyjne wspomnienia, witano jesień i obchodzono andrzejki. Pamiętano o ważnych świętach i rocznicach, takich jak: rocznica wybuchu II wojny światowej, rocznica wyboru papieża Jana Pawła II, Dzień Edukacji Narodowej, Święto Zmarłych i Narodowe Święto Niepodległości oraz rocznice pisarzy (Kazimierza Iłkowiczówny, Karen Blixen, Stephena Kinga, Hugh’a Loftinga, Güntera Grassa, Karola Bunscha, Williama Faulknera, Haliny Poświatowskiej, Władysława Kopalińskiego).

W r z e s i e ń

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Galeria Jednego Obrazu: Astrologiczna Karta – Albert Dürer

Bralin (pow. Kępno)

- Wystawa z okazji 260 rocznicy urodzin Józefa Wybickiego oraz 210 rocznicy powstania „Pieśni Legionów”

Chodzież

- „Fototerapia” – wystawa Objazdowej Galerii Wielkopolskiej Fotografii
- „Autor na żądanie” – spotkanie autorskie w ramach programu Instytucji Książki. Mieszanka poezji i muzyki jazzowej w wykonaniu Edwarda Pasewicza i Szczepana Kopyta
- „Podróże po literaturze” – cykl spotkań z literaturą (Oddział dla Dzieci)
- „Dyskusyjny Klub Książki” – spotkanie członków

Dąbie (pow. Koło)

- Wystawa fotograficzna dotycząca rzeki Ner, przygotowana przez Związek Gmin Nadniedrzańskich, zatytułowana „Niebiesko-zielona Neru Dolina”

Gołuchów (pow. Pleszew)

- W ramach programu integracyjnego wizyty uczniów ze szkoły w Fürstewalde – Erkner (Filia Kucharki):
  - ~ Konkurs plastyczny „Zabytki naszej okolicy”
  - ~ Konkurs techniczno-plastyczny „Tradycje i obrzędy w Wielkopolsce”
  - ~ Konkurs „Potrawy wielkopolskie” – przygotowanie i degustacja
- Cykl spotkań z przedszkolakami z Publicznego Przedszkola w Gołuchowie: „Zwierzęta małe i duże” (Oddział dla dzieci)

Gostyń

- Dwa spotkania autorskie z Agatą Widzowską-Pasiak (Gostyń, Filia Daleszyn)
- Wystawy: „Wągrowiec”, „Moja mała ojczyzna – prace uczniów Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Gostyniu” (do końca listopada)

- Podsumowanie konkursu „Znane i lubiane książki Astrid Lindgren”
- Podsumowanie konkursu i wystawa pokonkursowa „Przygody bohaterów Astrid Lindgren”
- Wydanie monografii autorstwa Pawła Hübnera i Stefana Markowskiego „Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Gostyniu 1947-2007”

Jarocin

- „O poszanowaniu książek” – pogadanka (Filia w Golinie) (również w październiku)

Kalisz

- Promocja książki: „Globtroter. Rzecz o Janie Ptaszynie Wróblewskim” autorstwa Jacka Wróblewskiego, z udziałem Jana Ptaszyna Wróblewskiego (Biblioteka Główna)
- „Ludzie gościńca. Wędrowcy, pielgrzymi, tułacze” – spotkanie z Michałem Janeckim (XV Europejskie Dni Dziedzictwa Kulturowego) (Biblioteka Główna)
- „Wieczór na gruzach grozy” – spotkanie z Tomaszem Gruchotem (Urodziny Miasta – Noc Kultury) (Biblioteka Główna)
- „Nie od razu Kraków zbudowano” – spotkanie ze Stanisławem Dziedzicem, dyrektorem Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa, Katarzyną Gądek, dyrektorem Biura Turystyki Urzędu Miasta Krakowa oraz Krzysztofem Oleksiakiem, artystą grafikiem z Torunia (Biblioteka Główna)
- Wystawy:
  - ~ „750 lat Kalisza” (Filia nr 4)
  - ~ „Wrzesień 1939” (Filia nr 5)
  - ~ „Poznajemy Brzechwę i Tuwima” – pokonkursowa wystawa prac plastycznych (Filia nr 5, Oddział dla dzieci)

Kępno

Powiatowa Biblioteka Publiczna

- Wystawa prac uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej zorganizowana w ramach współpracy z WZ w Słupi. Wystawy są wsparciem rehabilitacji społecznej uczestników warsztatów
- Szkolenie „Nowe kwalifikacje – praca, przedsiębiorczość dla kobiet” – dwutygodniowy kurs z zakresu ekonomii, finansów i marketingu (również w październiku)
- Szkolenie dla rodzin zastępczych zorganizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (również w październiku i listopadzie)

- Szkolenie PCPR pt. „Lokalny system przeciwdziałania problemom narkomanii”
- Szóste spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki. Na spotkaniu omawiano książkę Ryszarda Kapuścińskiego „Podróże z Herodotem”

Samorządowa Biblioteka Publiczna

- Spotkanie autorskie z poetką Agnieszką Chrobot, mieszkającą w Kluczborku

Kłęcko (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Wiolettą Piasecką – dla uczniów szkoły podstawowej w Kłęcku
- Piątkowe popołudnia z biblioteką – warsztaty plastyczne dla dzieci

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Wystawa „Moja mała ojczyzna Kobylin”

Koło

- Spotkanie poświęcone promocji książki rodowitej kolanki Jadwigi Świgniak – „Kapłan niezłomny”, o księdzu prałacie Bogumile Kasprzaku
- Wystawa towarzysząca spotkaniu z Jadwigą Świgniak pt. „Okrucy pamięci”
- „645-lecie lokacji miasta Koła” – wystawa
- Spotkanie autorskie z Kaliną Jerzykowską (Filia dla dzieci)
- Pokaz multimedialny „Odnawialne źródła energii” – spotkanie z Jackiem Nowaczykiem (Filia dla dzieci)

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna

- Wystawy:
  - ~ Zbigniew Jujka. Rysunek prasowy
  - ~ Miejsca pamięci narodowej w naszym regionie
  - ~ Zwierzęta doktora Dolittle – w 60 rocznicę śmierci Hugh'a Loftinga
- Spotkanie ze Zbigniewem Jujką (rysunek prasowy)
- Prelekcja Bogumiły Janickiej na temat książki Sławomira Mrożka – „Balazar” – w Klubie Miłośników Książki
- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki – dyskusja o książce Izabeli Sowy – „10 minut od centrum”
- Wykład Jerzego Karga: Formy ochrony przyrody na Ziemi Kościańskiej (wykład Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej)

Kościelec (pow. Koło)

- Spotkanie autorskie z Kaliną Jerzykowską

Krotoszyn

- „Bawmy się razem” – dzień integracyjny; spotkanie z dziećmi z Ośrodka Szkolno-Wychowawczego i szkoły podstawowej (Oddział dla dzieci)
- „Wędrówki z młodym czarodziejem” – spotkanie Klubu Czytających Przedszkole (Oddział dla dzieci)
- Wystawa tematyczna książek o wróżkach, czarodziejach i świecie magii (Oddział dla dzieci)
- „Poczytaj mi mamo! Poczytaj mi tato!"; poranek literacki dla młodszych dzieci – spotkanie z przedszkolakami i ich rodzicami (Oddział dla dzieci)
- Zajęcia plastyczne, wykonywanie kostiumów postaci bajkowych (Oddział dla dzieci)
- Wystawa tematyczna postaci bajkowych (Oddział dla dzieci)
- Cykliczne spotkania (Oddział dla dzieci):
  - ~ „Magiczna środa” (spotkanie z bajką terapeutyczną): „Magiczny koralik” G. Beranek, B. Szczepaniak – problem lęku przed pójściem do przedszkola i rozstaniem z rodzicami; spotkanie z przedszkolakami
  - ~ „Goście w bibliotece – biblioteka w gościach” (spotkanie z bajką psychoedukacyjną): „O samolubnym Rechetku” H. Radoły – problem egoizmu u dzieci, spotkanie z uczniami klas 0
  - ~ „Biblioteka w gościnie” (wizyty bibliotekarzy w przedszkolach, szkołach): „Jacek, Wacek i Pankracek” – czytanie bajek, quizy, zabawy i warsztaty plastyczne

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Słowo w słowie” – konkurs czytelniczy (Filia Garzyn)
- „Spotkanie z baśnią” – konkurs czytelniczy (Filia Nowy Belęcin)
- „Jesień w domu i zagrodzie” – spotkanie regionalne powiązane z wystawą warzyw, owoców i przetworów (Izba Regionalna w Pawłowicach)

Lądek (pow. Słupca)

- „Wpływ telewizji na rozwój intelektualny ucznia” – dyskusja z młodzieżą
- „I książki mają swoją historię...” – wystawa najstarszych i najnowszych egzemplarzy księgozbioru biblioteki (Filia Ciężen)

Leszno

Wystawy:

„Galeria za Regałami”:

- „Leszczyniana – ze zbiorów kolekcjonerów” – na wystawie prezentowane były materiały dotyczące historii Leszna, m.in.: starodruki, dawne monety i fotografie, kufle, okolicznościowe pamiątki z jubileuszu miasta, medale, widokówki. Ekspozycje uzupełniały plakaty i afisze z okresu ostatnich 25 lat

- „W obiektywie: Rydzyna” – fotografie Feliksa Zielnika „Filia Biblioteczna nr 2”:
- „Leszczyńskie wspomnienia – dożynkowe refleksje” – na wystawie prezentowane były dokumenty i foldery, które towarzyszyły obchodom dożynkowym w 1977 r., a także plakaty, fotografie, wycinki prasowe, pochodzące ze zbiorów MBP

Imprezy:

- „X Turniej Poezji Biesiadnej” zorganizowany wraz ze Stowarzyszeniem Kupców Leszczyńskich, Unią Wielkopolan i „Kawiarnią w Ratuszu”. Turniej ph. „Wolność” prowadził Sergiusz Sterna-Wachowiak. W turnieju udział wzięło dziewiętnaścioro poetów z Leszna i powiatu oraz Poznania
- Spektakl pt. „Oto człowiek” w wykonaniu Teatru „Anakonda” w ramach VIII Leszczyńskich Spotkań Teatralnych organizowanych przez Stowarzyszenie Kulturalne „Kontakty”
- Spotkanie na wystawie „Leszczyńskie wspomnienia – dożynkowe refleksje”, które odbyło się w rocznicę uroczystości dożynkowych z roku 1977
- Spotkanie z cyklu „Wokół Globusa” pt. „Negra sum sed formosa” („Czarna jestem lecz piękna”) z ks. Stanisławem Walczakiem, który mówił o swojej pracy misyjnej, historii i przyrodzie Zambii
- Warsztaty KLANZY ph. „Bale i imprezy okolicznościowe w przedszkolu, szkole i...” cz. I. W zajęciach wzięli udział bibliotekarze i nauczyciele województwa wielkopolskiego

Łubowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Wiolettą Piasecką – dla dzieci
- Otwarcie Biblioteki i Domu Kultury w nowej siedzibie

Margonin (pow. Chodzież)

- „Wiem, bo czytam i myślę” – kwartalne podsumowanie konkursu
- Dzień Chłopca – wystawa laurek
- Popularyzacja literatury niebeletrystycznej dla dzieci. Zajęcia techniczne z wykorzystaniem literatury fachowej (również w październiku)

Nowy Tomyśl

- Z cyklu „Twórca i jego dzieło”: spotkanie z autorką książek dla dzieci Ewą Stadtmuller (Oddział dla Dzieci, Filia w Jastrzębsku Starym, Filia w Wytomyślu, GBP Miedzichowo, Filia w Bolewicach)
- Z cyklu „Spotkania niebanalne”: spotkanie z psychoterapeutą Jackiem Krygiem, autorem książki „Natychmiastowe opanowanie stresu: minimum teorii, maksimum praktyki”

- Klub Miłośników Podróży „Przez kontynenty”: „Mongolia – kraj Czyngis-chana” – spotkanie z podróżniczką Katarzyną Mazurkiewicz
- Spotkania Dyskusyjnego Klubu Książki:
  - ~ F. Beigbeder „Windows on the World”
  - ~ I. Karpowicz „Niehalo”
- Rzeźbimy z Emilem – warsztaty plastyczne dla dzieci prowadzone przez artystkęastyka Krystynę Kozłowską
- Poplenerowa wystawa prac malarskich z Międzynarodowego Pleneru Po-razyn 2007

Oborniki

- „Natura pędzlem malowana” – wystawa malarstwa Ligii Szuszkiewicz
- Historia i kultura Hiszpanii – wykład Edyty Kwiatkowskiej-Faryś
- Wystawa plakatu hiszpańskiego
- Popołudnie z poezją Marcina Czerkasowa i muzyką Szczepana Kopyta
- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki – Elfriede Jelinek „Amatorki”

Okonek (pow. Złotów)

- Autorska wystawa Jacka Sawaszkiewicza w 60 urodziny
- „Nasz region” – wystawa tematyczna

Opatówek (pow. Kalisz)

- Podsumowanie konkursu na najpiękniejszy ogródek przydomowy i balkon pt. „Gmina Opatówek w zieleni i kwiatach”

Orchowo (pow. Słupca)

- Podsumowanie konkursu plastycznego „Mysz Popiela” w ramach spotka-nia integracyjnego gmin LGD Fundacji „Sąsiedzi Wokół Szlaku Piastow-skiego” – dla dzieci klas 0-III
- Konkurs wiedzy „Z legendą przez Szlak Piastowski” zorganizowany dla młodzieży i dorosłych
- „Twój Bajkowy Świat” – prezentacja bajkowych postaci, konkursy i zabawy najmłodszych dzieci przeprowadzone w czasie Dożynek Powiatowych w Orchowie
- „Legenda o Kniaziu Popielu i Piaście Kołodzieju” – spektakl teatralny akto-rów Arte-Re z Krakowa

Ostrów Wlkp.

- Wystawa rysunków Henryka Jerzego Chmielewskiego (Papcia Chmiela) pt. „Tytus, Romek i A'Tomek 1957-2007” (również w październiku)
- Spotkanie autorskie z Karolem Maliszewskim

- W cyklu „Ostrowski Kalejdoskop Literacki”: spotkanie ze Stanisławem Srokowskim, autorem książki „Nienawiść”

Perzów (pow. Kępno)

- Współorganizacja Festynu Promocyjnego Lokalnej Grupy Działania „Smocza Kraina” w Perzowie
- Wystawa haftu płaskiego Barbary Drygały

Pleszew

- Biblioteczny Salonik Kulturalny „Artystyczne pasje mieszkańców regionu pleszewskiego”. Prezentacja twórczości artystycznej regionalnych twórców – Bogumiły Rajs, Ewy Woldańskiej, Dominika Wabińskiego, Mariana Guździola, Mieczysława Sidora oraz Henryka Wincenciaka. Wystawa prac
- Dyskusyjny Klub Książki – przedmiotem dyskusji była książka Andrzeja Stasiuka „Jadąc do Babadag”
- „Nagroda Literacka NIKE – nominowani, laureaci Nagrody Literackiej Nike” – wystawa

Powidz (pow. Słupca)

- Spotkanie autorskie z Wiolettą Piasecką

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Filemon kontra Reksio” – wystawa książek z okazji Międzynarodowego Dnia Zwierząt (Bucz)
- „Na nich czeka świat” wystawa rysunków Marka Leśnego, człowieka z pasją

Rawicz

- Ława Jednego Autora:
  - ~ Aleksy Tołstoj
  - ~ Karen Blixen
  - ~ William Faulkner
  - ~ Emil Zola
- Galeria Jednego Obrazu: „Siwek” – Krystyna Formanowicz

Rychtal (pow. Kępno)

- Wystawa albumów przedstawiających historię stolicy Polski – wykonanych przez uczniów

Rydzyna (pow. Leszno)

- „Mój piękny ogród”, „Leśne ludki” – konkursy plastyczne dla dzieci (Filia Mocarzewo)

Słupca

- Podsumowanie konkursu plastycznego „Biblioteka moich marzeń”

- Spotkanie autorskie z Wiolettą Piasecką

Strzałkowo (pow. Słupca)

- Zajęcia biblioterapeutyczne dla mieszkańców DPS w Strzałkowie (co czwartek)
- Zajęcia artyterapeutyczne dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (co środą)

Trzcianka

- Rozstrzygnięcie Powiatowego Konkursu Plastycznego ph. „Przyroda źródłem inspiracji” – prelekcja Wojciecha Rybarczyka, pracownika Wydziału Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego na temat ochrony przyrody w powiecie – wystawa pokonkursowa
- Spotkania Dyskusyjnego Klubu Książki:
  - ~ „Kobiety ich mężczyzn” – Sofija Andruchowicz
  - ~ „Na tropach seryjnych poetów” – spotkanie autorskie – Szczepan Kopyt i Edward Pasewicz z Poznania
- „2007 Rok generała Władysława Andersa” – wystawa

Turek

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna

- Warsztaty literackie dla uczniów szkół średnich i gimnazjów – prowadzenie Makary Górzyński (również w październiku i listopadzie)
- Spotkanie autorskie z Ryszardem Daneckim, poetą, literatem
- Dyskusyjny Klub Książki – prowadzenie Agnieszka Tomczyk (również w październiku i listopadzie)
- Wystawa: Nagroda Literacka Nike

Zagórów (pow. Słupca)

- Spotkanie autorskie z Wiolettą Piasecką
- Wystawa z Galerii Fotograficznej „Niebo”
- Wystawa prac mieszkańców Domu Pomocy Społecznej w Zagórowie (Filia Trąbczyn)

Zakrzewo (pow. Złotów)

- „Integracja międzybiblioteczna” – spotkanie w SP w Głomsku
- „Żywe kamienie” – konkurs plastyczny i wystawa pokonkursowa

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Wielkopolska Press Photo 2006” – pokonkursowa wystawa fotograficzna ze zbiorów Objazdowej Galerii Wielkopolskiej Fotografii

- „Bohaterowie literatury młodzieżowej” – prezentacja literatury dla młodego czytelnika

Złotów

- Wystawy:
  - ~ „Sprzątanie świata”
  - ~ „Impresjonizm i impresjoniści” – wystawa poświęcona najwybitniejszym impresjonistom
  - ~ „Dolina Rospudy”
- „Kurz świata ślady nasze skryje” – spotkanie autorskie z Włodzimierzem Pankiewiczem
- „Barwy słów” – spotkanie autorskie z Dariuszem Grochockim, studentem Socjologii Wyższej Szkoły Humanistycznej i Dziennikarstwa

Październik

Baranów (pow. Kępno)

- Zajęcia plastyczne z elementami biblioterapii pn. „Świat bajek”, których efektem była wystawa prac plastycznych wykonanych przez uczestników zajęć (Filia Mroczeń)

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Galeria Obrazu: „Akwarela” – Włodzimierz Jonda, 1984 r.
- Wystawa: „Nie tylko góry” – prezentacja fotografii Doroty i Krzysztofa Wodeckich z Bojanowa
- Prelekcja: Mont Blanc, świstaki i alpejski ser – spotkanie z Dorotą i Krzysztofem Wodeckimi dotyczące ich podróży do Alp
- „Poznajemy utwory Kornela Makuszyńskiego” – konkurs czytelniczy zorganizowany wspólnie ze Szkołą Podstawową w Golinie Wielkiej

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Konkurs fotograficzny dla dzieci, młodzieży i dorosłych pt. „Najpiękniejsze krajobrazy naszej gminy”
- Spotkanie z dziennikarzem Witoldem Machurą – dla młodzieży

Chocz (pow. Pleszew)

- Przedstawienie teatralne „Pinokio” w wykonaniu aktorów Studia Małych Form Teatralnych, Scenografii i Reżyserii „Art-Re” z Krakowa

Chodzież

- „Zagrożenie XXI wieku” – wystawa poświęcona anoreksji, bulimii, rakowi, narkomanii itp.

- Spotkanie z pisarką Romą Ligocką
- „Podróże po literaturze” – spotkanie z literaturą grozy (Oddział dla dzieci)

Czempiń (pow. Kościan)

- Słynni czempiniacy – wystawa połączona z prelekcją, dla klas gimnazjalnych i przedszkolaków

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- Spotkanie z pisarką Beatą Ostrowicką (wystawka utworów i materiałów biograficznych, wykonanie informatorów)
- 120 rocznica urodzin Ojca Pio – dekanalny konkurs wiedzy „Ojciec Pio – życie pokorne i nadzwyczajne” w kategorii szkół podstawowych i gimnazjów (wystawa fotografii oraz książek biograficznych)

Duszniki (pow. Szamotuły)

- Działalność Koła Młodych Literatów – wieczory poetycko-muzyczne:
  - ~ „Misterium słowa, dźwięku i obrazu w sztuce Krzysztofa Bilińskiego”
  - ~ „Biblio, Ojczyzna moja” – wieczornica poświęcona osobie i twórczości Romana Brandstaettera
- Promocja monografii „Duszniki dzisiaj i w przeszłości” autorstwa Mirony Wawrzyniak-Zdziebkowej i Haliny Boberowej
- Spotkania autorskie:
  - ~ Z Markiem Fiedlerem dla uczniów starszych klas szkół podstawowych w Dusznikach, Grzebienisku i Sędzinku (3 spotkania)
  - ~ Z ks. Leszkiem Wilczyńskim, redaktorem t. 2 słownika „Księża społeczności w Wielkopolsce”

Gizałki (pow. Pleszew)

- Wieczornica poezji Mariana Cezarego Abramowicza

Gniezno

- Z okazji VII Dnia Papieskiego odbyła się impreza pt. „Jan Paweł II obrońca godności człowieka”, na której nastąpiło podsumowanie dwóch konkursów skierowanych do uczniów szkół podstawowych:
  - ~ Konkurs plastyczny pt. „Serca dobrych słów Jana Pawła II”
  - ~ Konkurs biblioteczny pt. „Jesteśmy dziećmi i mamy swoje prawa – w świetle nauk Jana Pawła II”
- Wykład Tomasza Mizerkiewicza pt. „Sztuka pisania”

Gołuchów (pow. Pleszew)

- Konkurs plastyczny „Nasza pani” (Filia Kucharki)
- Konkurs „Najstarsze dokumenty z życia szkoły” – z okazji 180-lecia szkoły – wystawa (Filia Kucharki)

- Cykl spotkań z przedszkolakami z Publicznego Przedszkola w Gołuchowie: „Bądź bezpieczny na drodze” (Oddział dla dzieci)

Gostyń

- Wystawa „60 lat Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Gostyniu” (do połowy listopada)
- Wydanie publikacji „Bibliografia historii miasta Gostynia 1997-2006”
- Spotkanie z dziennikarzem Witoldem Machurą – dla młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej
- Spotkanie autorskie z Beatą Ostrowską – dla młodzieży gimnazjalnej
- Spotkanie autorskie z Andrzejem Górnym – dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych
- Konkurs na projekt stempla i kartki pocztowej „450 lat Poczty Polskiej” przy współpracy z Młodzieżowym Kołem Polskiego Związku Filatelistów

Jarocin

- „Poezja i małe formy dramaturgiczne” – mini warsztaty prowadzone przez Teresę Tomsię
- „Tropiciele śladów jesieni” – gry i zabawy jesienne (grupa integracyjna)
- „Jarocin w miniaturze” – konkurs plastyczny z okazji 750-lecia Jarocina + wystawa prac (Filia nr 1)
- „Wprowadzenie w tajemniczy świat książki” – pogadanka (Filia w Wilkowyi)
- „Czy znasz Jarocin” – konkurs wiedzy (Filia Witaszyce)

Kalisz

- „Poezja prawdziwą drogą do wolności” – spotkanie z Janem Kończyńskim (Filia nr 5)
- „Historyczny spacer po zabytkowych cmentarzach Kalisza” – 2 spotkania ze Stanisławem Małyńsko (Filia nr 9)
- Spotkanie autorskie Teresy Tomsy, poetki, eseistki, animatorki kultury z Poznania z młodzieżą II Liceum Ogólnokształcącego w Kaliszu
- Wystawy:
  - ~ „Pamiętajmy o Wyspiańskim. Rok 2007 – Rokiem Stanisława Wyspiańskiego” – (Biblioteka Główna, Filia nr 9)
  - ~ „Zło dobrem zwyciężaj” – wystawa zorganizowana w ramach obchodów VII Dnia Papieskiego (Filia nr 1, nr 3, nr 4, nr 5)

Kępno

Powiatowa Biblioteka Publiczna

- Seminarium Bibliotekarzy. W spotkaniu wzięli udział bibliotekarze z bibliotek publicznych powiatu kępińskiego. Starosta Jerzy Trzmieł przekazał na ręce bibliotekarzy trzeci numer zeszytów powiatowych opracowany przez

miejscowego regionalistę zatytułowany „Drewniane kościoły powiatu kępińskiego”

- Otwarcie wystawy haftu płaskiego autorstwa Barbary Drygały. Prace obejmowały różną tematykę, wśród obrazów można było znaleźć wizerunki postaci, zwierząt, kwiatów, elementów przyrody a także przepięknych krajobrazów
- Szkolenie pt. „Projekty unijne” zorganizowane przez Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości
- Warsztaty dla szkół ponadgimnazjalnych. Zajęcia prowadził autor książek, pracownik naukowy Instytutu Filologii Polskiej UAM w Poznaniu, Tomasz Mizerkiewicz. Spotkanie składało się z części teoretycznej, w której prowadzący czytając fragmenty utworów tłumaczył jak pisać krótkie utwory poetyckie, i części warsztatowej, gdzie młodzież podzielona na grupy tworzyła krótkie limeryki
- Szkolenie pt. „Zamówienia publiczne” zorganizowane przez Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości
- Siódme spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki. Książką omawianą tym razem była powieść szwedzkiej pisarki i wybitnej dziennikarki Majgull Axelsson zatytułowana „Dom Augusty”

Samorządowa Biblioteka Publiczna

- „Dzień Regionalisty” organizowany we współpracy z Towarzystwem Miłośników Ziemi Kępińskiej (prelekcje: „Wykopaliska archeologiczne w Żródelnii”, „Ochrona przyrody w Leśnym Zakładzie Doświadczalnym w Siemianicach”, pokaz multimedialny „Kępno na dawnych pocztówkach”)
- Spotkanie z autorem książek dla młodzieży Krzysztofem Petkiem

Koło

- Spotkanie młodzieży z liceum z Andrzejem Górnym w związku z konkursem „Spojrzenia” ogłoszonym przez WBPiCAK w Poznaniu
- Spotkanie Koła Przyjaciół Biblioteki poświęcone Literackiej Nagrodzie Nobla 2007 oraz Halinie Poświatowskiej – prelekcje Haliny Grabowskiej i Zofii Janiszewskiej
- Konkursy „Mistrz ortografii powiatu kolskiego 2007” dla gimnazjalistów oraz dla szkół podstawowych (Filia dla dzieci)
- Konkurs plastyczny „Bonsai”

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna:

- Wystawy:
  - ~ Reportaż z wakacji (wystawa fotograficzna z Objazdowej Galerii Wielkopolskiej Fotografii)

- ~ Miejsca pamięci narodowej w naszym regionie
- Spotkanie młodzieży Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Kościanie z pisarzem Andrzejem Górnym
- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki – dyskusja na temat książki Anity Nair „Przedział dla pań”
- Wykład Krzysztofa Lange – Czempień w XIX wieku (wykład Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej)
- W Klubie Miłośników Książki: Literatura sensacyjna; Dyskusja na temat filmu „Katyń” Andrzeja Wajdy – prowadząca Maria Kowalewska
- Poranek dla dzieci z Samorządowego Przedszkola nr 4 i pogadanka na temat „Moja Ojczyzna – Polska”

Kościelec (pow. Koło)

- „Dni, których nie znamy” – wieczór z poezją śpiewaną Marka Grechuty
- „Barwy jesieni” – konkurs recytatorski dla uczniów klas I-III (Filia Dobrów)

Kotlin (pow. Jarocin)

- „Zamkowe wędrówki” – zajęcia plastyczno-historyczne dla dzieci

Krajenka (pow. Złotów)

- „Kochamy zwierzęta – to nasi przyjaciele” – wystawa z okazji Światowego Dnia Opieki nad Zwierzętami

Krobia (pow. Gostyń)

- Zajęcia biblioterapeutyczne dla dzieci ze szkoły podstawowej pt. „Podziel się ze mną” w BPMiG w Krobi i FB w Chwałkowie (również w listopadzie w bibliotekach w Poniecu (Filia Żytowiecko), Pępowie i w Pogorzeli)

Krotoszyn

- Warsztaty poetyckie dla młodzieży szkół średnich prowadzone przez Tomasza Mizerkiewicza (UAM – Poznań)
- „Obrazy i słowa o Janie Pawle II”:
  - ~ Wystawa ze zbiorów Jana Grząki, wystawa prac mieszkańców powiatu krotoszyńskiego (haft, rysunek)
  - ~ Promocja tomiku poezji Marii Giżyckiej-Pietrzak pt. „Refleksje piórem pisane”
  - ~ Wystawa ornatu i stuły Jana Pawła II, wypożyczonych z Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku
  - ~ Montaż słowno-muzyczny w wykonaniu uczniów gimnazjum

Oddział dla dzieci i młodzieży:

- „Rozmowy o książkach” – cykliczne spotkania z grupą uczniów ze szkoły podstawowej; poznanie nowości w bibliotece, moja ulubiona książka, zajęcia dramowe na podstawie omówionych książek

- ~ Spotkanie z Marią Giżycką-Pietrzak, omówienie tomiku jej poezji, wspólne czytanie
- ~ Poznanie literatury Astrid Lindgren, zapoznanie z biografią, czytanie fragmentów książek
- „Brzydkie kaczątko” – przedstawienie w wykonaniu uczniów ze szkoły podstawowej – dla przedszkolaków
- „Indianie w bibliotece” – zapoznanie z tradycją i kulturą Indian oraz prezentacja książek o Indianach Ameryki Północnej
- „Przez czytanie do tworzenia” – warsztaty interdyscyplinarne prowadzone przez Tadeusza Wieczorka i Zygmunta Nowaka z Centrum Sztuki Dziecka w Poznaniu
- „Jan Paweł II w oczach dzieci”:
  - ~ Wystawa albumów wykonanych przez dzieci ze szkoły podstawowej nr 7
  - ~ Wystawa portretów Jana Pawła II wykonanych przez uczniów z Zespołu Szkół Specjalnych
- Cykliczne spotkania:
  - ~ „Dzieci – dzieciom” – Pippi Langstrumpf; czytanie historyjek, zaplatanie warkoczyków, budowanie domku Pippi z klocków, gry i zabawy interdyscyplinarne
  - ~ „Biblioteka w gościnie” – wizyta z bajką terapeutyczną w szkole podstawowej w Biadkach i Chwaliszewie – temat: agresja w szkole, klasy zerowe i pierwsze; szkoła podstawowa w Kobiernie – nocne lęki i odrzucenie przez grupę, klasy druga i trzecia
  - ~ „Magiczna środa” – spotkanie z młodym czytelnikiem dotyczące niechęci do robienia porządków

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Obrzęd kiszzenia kapusty” – spotkanie regionalne dla przedszkolaków (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- Spotkania autorskie z Natalią Usenko – dla dzieci (Krzemieniewo, Filia Pawłowice)

Lądek (pow. Słupca)

- „Ci, których zabrakło...” – wieczór wspomnień

Leszno

Wystawy:

„Galeria Lochy” i „Galeria za Regałami”:

- „Kozłaki – tryptyk leszczyński” – fotografie, obraz, słowo. Wystawa składała się z trzech części. Pierwszą z nich tworzyły fotografie Edwarda Baldysa, przedstawiające kozłaki ziemi leszczyńskiej. Drugą obrazy artystów lesz-

czyńskich oraz linoryty wykonane m.in. przez dzieci. Trzecią wiersze leszczyńskich poetów oraz publikacje MBP. Ekspozycję uzupełniały modele wiatraków z zapalek, a także oryginalne przedmioty pochodzące z wiatracznego młyna „Józef” w Rydzynie

Filia biblioteczna nr 2:

- „90 lat Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich” – zdjęcia z działalności Koła SBP w Lesznie

Imprezy:

- Spotkanie z cyklu „Rodzinne Wieczory”: gościem dzieci była Krystyna Grys, autorka ostatnio wydanej książki „Zwierzaki z mojej paki”. Dorosli spotkali się z Krystyną Kermel, autorką tomiku poetyckiego „O Lesznie impresje... refleksje...”
- Warsztaty literackie przygotowujące licealistów do konkursu ogłoszonego przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu pt. „Spojrzenia 2007”: poezja i małe formy dramatyczne”. Zajęcia prowadził Tomasz Mizerkiewicz z UAM
- Spotkanie z cyklu „Wokół Globusa” z Tomaszem Rzeczyckim, autorem książki „Góry Polski”
- V Sympozjum z cyklu „Ewangelicy w Lesznie”. Referaty wygłosili: ks. Tadeusz Raszyk – „O roli postylli w środowisku ewangelickim na przykładzie zbioru kazań ks. Samuela Damborowskiego” oraz ks. Waldemar Gabryś – „Rola pieśni w protestantyzmie”
- Warsztaty KLANZY ph. „Bale i imprezy okolicznościowe w przedszkolu, szkole i...” cz. II

Luboń (pow. Poznań)

- „Kolorowe malowanie” – działania plastyczne dla dzieci, pod kierunkiem artystyka Anny Przybylskiej (również w listopadzie)
- Zajęcia z kynoterapii (dogoterapii) prowadzone przez Grażynę Jukę z Fundacji Kynoterapeutycznej „SEKRET GAI” (również w listopadzie)
- „Poza czasem” – wernisaż fotografii Sebastiana Talarskiego (pseudonim artystyczny Czarek), poezja Dagmary Anny Czerniak (pseudonim SOPHX)

Łubowo (pow. Gniezno)

- Dzień ziemniaka – wystawy, konkursy, degustacje potraw
- Współdział w przygotowaniu sympozjum naukowego „Przypatrzcie się swojemu powołaniu”

Margonin (pow. Chodzież)

- „Książka NAJ...” – spotkanie z czytelnikami dorosłymi

Niechanowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Petkiem

Nowy Tomyśl

- Z cyklu „Twórca i jego dzieło”: spotkanie autorskie Andrzeja Górnego z młodzieżą Zespołu Szkół nr 2
- Z cyklu „Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne”: recital piosenek z repertuaru Hanki Ordonówny w wykonaniu Barbary Jędrzychowskiej, śpiewaczki Teatru Wielkiego w Poznaniu
- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki – Henning Mankell „Psy z Rygi”
- Koncert ukraińskiego zespołu „Łampada” współorganizowany z Konsulem Honorowym Ukrainy w Poznaniu
- „Oblicza czasu” – wystawa prac ukraińskich artystów – Wołodymira Bachtowa i Ołeksandra Dobrodija współorganizowany z Konsulem Honorowym Ukrainy w Poznaniu
- Rzeźby z natury – wystawa prac Andrzeja Rzepy

Oborniki

- Oborniki moim miastem, Sparta moim klubem – wystawa z okazji 85-lecia MKS Sparta
- Kalendarium pontyfikatu Jana Pawła II – wystawa znaczków ze zbiorów Bolesława Urbaniaka
- „TOTUS TUUS” – wieczór poetycko-muzyczny z okazji Dnia Papieskiego
- Spotkanie z Helmutem Brauerem, synem ostatniego pastora ewangelickiego w Obornikach
- Koncert melodii operetkowych w wykonaniu Agnieszki Wawrzyniak, Bartosza Kuczyka i Włodzimierza Kalemby, artystów Teatru Muzycznego w Poznaniu
- Prelekcja Andrzeja Górnego o tworzeniu małych form teatralnych
- „Leśna szkoła dzieci woła” – przedstawienie przygotowane przez uczniów kl. IIa i IIb SP nr 2 w Obornikach dla dzieci ze szkół podstawowych i przedszkoli
- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki – Olga Tokarczuk „Anna In w grobowcach świata”

Opatówek (pow. Kalisz)

- Podsumowanie konkursu „Z wakacyjnych wędrówek – rejestracja obiektów sakralnych, młynów i bocianich gniazd w Powiecie Kaliskim Ziemiem 2004-2007” – prezentacja wydawnictwa na płytach CD z pokłosiem konkursu i przekazanie bibliotekarzom

- Spotkanie z Teresą Tomsią połączone z warsztatami literackimi dla uczniów Zespołu Szkół im. S. Mikołajczyka w Opatówku
- Wystąpienie dyrektor biblioteki Jadwigi Miluńskiej z referatem pt. „Tradycje kultury materialnej i niematerialnej Opatówka” na konferencji na „IV Kaliskich Spotkaniach z Kulturą” w Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku

Ostrów Wlkp.

- Spotkanie z Janem Miodkiem, połączone z promocją książki „Słowo jest w człowieku” w cyklu „Ostrowski Kalejdoskop Literacki”
- Rozstrzygnięcie 4 edycji konkursu fotograficznego „Ostrowskie kamienice” i otwarcie wystawy pokonkursowej
- Ogłoszenie powiatowego konkursu plastycznego pt. „Bohaterowie książek Astrid Lindgren”

Perzów (pow. Kępno)

- Współorganizacja gminnych obchodów „Dnia Seniora”. Przygotowanie programu artystycznego dla przybyłych jubilatów i gości

Pleszew

- Dyskusyjny Klub Książki – przedmiotem dyskusji była książka Mikołaja Łozińskiego „Reisefiber”
- Konkurs regionalny „Moja Mała Ojczyzna” (współorganizacja Muzeum Regionalne i PTK)
- „Przesłania Papieskie” – spotkanie poetycko-muzyczne poświęcone Janowi Pawłowi II
- „Twórczość Jana Pawła II” – wystawa z okazji obchodów VII Dnia Papieskiego w Pleszewie
- Warsztaty literackie dla młodzieży „Sztuka pisania” przygotowujące do udziału w konkursie „Spojrzenia 2007: poezja i małe formy dramaturgiczne”. Warsztaty prowadziła Teresa Tomsia – poetka, eseistka, animatorka kultury

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Najpiękniejszy prezent dla Kubusia Puchatka” – konkurs plastyczno-czytelniczy z okazji 81 rocznicy urodzin Kubusia Puchatka

Radawnica (pow. Złotów)

- „Trzymaj formę” – wystawa na temat zdrowego życia i odżywiania się
- „Dzień Seniora” – współpraca z Kołem Prerii w Radawnicy

Rawicz

- Warsztaty manualne: „Japońskie pudełko” – 17 Rawicka Drużyna Harcerska „Orły”

- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Petkiem – 5 razy (Słupia Kapitulna, Sala witrażowa, Oddział dla dzieci, Zielona Wieś, Chojno)
- Spotkanie z poetą Janem Kapelą
- Warsztaty dla przedszkolaków: Motyle... motyle... motyle jest ich na świecie tyle. Pędzle! Farby! Bajka kolorowa, na wyścigi będziemy malować – Przedszkole nr 6
- Prelekcja „O sztuce pisania tekstów literackich” – Tomasz Mizerkiewicz – uczniowie LO i studenci
- Ława Jednego Autora:
  - ~ Halina Poświatowska
  - ~ Dzień Edukacji Narodowej
  - ~ Günter Grass
  - ~ Magdalena Samozwaniec
- Galeria Jednego Obrazu:
  - ~ „Wyspa” – Grzegorz Duda
  - ~ „Park” – Grzegorz Duda

Rychtal (pow. Kępno)

- Konkurs recytatorski „Czytamy legendę o Studnicy” autorstwa Józefa Jędrysiaka, mieszkańca Rychtala, oraz spotkanie z autorem

Słupca

- Spotkanie autorskie z Anną Onichimowską
- Warsztaty z poetką Teresą Tomsią w związku z konkursem „Spojrzenia 2007”, organizowanym przez WBPICAK w Poznaniu

Strzałkowo (pow. Słupca)

- Wystawa prac uczestników arteterapii prowadzonej w bibliotece
- Spotkanie wielkopolskich biblioterapeutów i prezentacja projektu „Bibliovita”
- Spotkanie autorskie z Anną Onichimowską

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Sesja popularnonaukowa „550 lat Sulmierzyc w historii państwa polskiego”
  - ~ Wystawa tematyczna „550 lat Sulmierzyc w historii państwa polskiego”
  - ~ Galeria malarstwa o Sulmierzycach
  - ~ Konkurs plastyczny „Sulmierzyce wczoraj i dziś”

Szamocin (pow. Chodzież)

- „Szamocińska retrospekcja” – wystawa fotografii

Śmigiel (pow. Kościan)

- Rola biblioteki publicznej w środowisku; Pory roku w literaturze dziecięcej, cz. 1 Jesień – warsztaty biblioteczne

- „Czy znamy utwory Ewy Szelburg-Zarembiny” – konkurs czytelniczy (Filia w Starym Bojanowie)

Tarnówka (pow. Złotów)

- Wystawa poświęcona życiu i twórczości Marka Grechuty – w rocznicę śmierci

Trzcianka

- Tydzień obchodów VI Ogólnopolskich Urodzin Kubusia Puchatka pt. „Dzionek szalonek Kubusia Puchatka”
- Spotkanie DKK – „Powolny człowiek” J.M. Coetzee
- „Wilczy Park” w Stobnicy – wyjazd nagrodzonych w Powiatowym Konkursie Plastycznym – oprowadzała Iwona Jindra (pracownik Stobnicy – Stacji Doświadczalnej Katedry Zoologii Akademii Rolniczej w Poznaniu)
- „Nagrody literackie 2007 roku” – wystawa
- „Dzień Jana Pawła” – wystawa

Trzemeszno (pow. Gniezno)

- Konkurs literacki dla gimnazjum „Życie i twórczość Bolesława Prusa”

Turek

- W świecie książek Astrid Lindgren:
  - ~ Eliminacje powiatowe konkursu czytelniczego „Czy znasz książki Astrid Lindgren” (eliminacje gminne w 8 gminach odbyły się we wrześniu)
  - ~ Rozstrzygnięcie powiatowego konkursu plastycznego „Przygody bohaterów książek Astrid Lindgren”
  - ~ Spotkanie z Hanną Dymel-Trzebiatowską, znawczynią życia i twórczości Astrid Lindgren
- Spotkanie autorskie z pisarzem Andrzejem Górnym
- Rozstrzygnięcie konkursu powiatowego Nowoczesny Nauczyciel
- W baśniowym świecie Ch. Perrault – konkurs czytelniczy (Filia nr 2)
- Biblioteka moich marzeń – konkurs literacko-plastyczny (Filia nr 2)
- Zajęcia w Świetlicach Terapeutycznych (Filia nr 2)
  - ~ Moje ulubione zwierzątko – zajęcia plastyczne i literackie
  - ~ Jak oswoić nasze lęki – dyskusja, zajęcia plastyczne
- Wystawa: Zapraszamy do Działu Zbiorów Regionalnych i Bibliograficznego – prezentacja działalności

Witkowo (pow. Gniezno)

- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Petkiem – dla uczniów gimnazjum w Witkowie

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Ilustracje do utworów Astrid Lindgren – w 100. rocznicę urodzin” – konkurs plastyczny dla dzieci (Filia Krzycko Wielkie)
- Spotkanie autorskie z podróżnikiem i pisarzem Wiesławem Piechockim

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Muzyczne obrazki” – pokłosie konkursu plastycznego dla dzieci i młodzieży, przedstawiającego plastyczną interpretację utworów muzycznych
- Spotkanie autorskie z Beatą Ostrowicką
- „Jan Brzechwa” – spotkanie z przedszkolakami
- „Przedszkolaki w bibliotece” – jesienne strofy o książkach
- „Książka dla nastolatka” – wystawa literatury młodzieżowej
- „Kto ty jesteś?... – spotkanie z przedszkolakami poświęcone twórczości Władysława Bełzy
- „Kubuś Puchatek wita dzieci w Bibliotece Publicznej, czyli kilka słów o uczuciach małego człowieka” – spotkanie z przedszkolakami
- „Ogród” – czyli dobra opowieść na wielki smutek – spotkanie z przedszkolakami

Złotów

- Wystawy:
  - ~ „190 rocznica śmierci Tadeusza Kościuszki”
  - ~ „VII Dzień Papieski – Jan Paweł obrońca godności człowieka”
  - ~ „Twórczość graficzna Brunona Schultza”
  - ~ „120 lat płyty gramofonowej”
- „Umiesz więcej – możesz więcej” – warsztaty szkoleniowe przeprowadzone przez Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego w Pile
- „Do serca przytul psa” – cykl spotkań dla dzieci o zwierzętach, w ramach międzynarodowego miesiąca dobroci dla zwierząt
- „Europejski Trybunał Praw Człowieka” – spotkanie licealistów z posłem na Sejm, Stanisławem Chmielewskim
- „Być może chcę za wiele” – spotkanie autorskie z Teresą Tomsią

Listopad

Babiak (pow. Koło)

- Spotkanie autorskie z Izabellą Klebańską (spotkania odbyły się również w bibliotekach w Chodowie, Grzegorzewie, Kłodawie, Kościelcu, Olszówce, Przedeczu i Wrzącej Wielkiej)

Baranów (pow. Kępno)

- Wystawa „W świecie ksiązek Astrid Lindgren” zorganizowana w ramach obchodów setnej rocznicy urodzin pisarki (Mroczeń)

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Galeria Obrazu: „Wiatrak kozłak XIX w. przy drodze Bojanowo–Tarchalin” – N.H., 1962 r.
- Cykl historyczny „Nasza Mała Ojczyzna” – 2 razy
- Spotkanie autorskie z Wiolettą Piasecką
- Wystawa „Rękodzieło, haft krzyżkowy i inne...” przy współpracy z Domem Kultury w Bojanowie

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Petkiem – dla młodzieży (również w Piaskach, Poniecu i Pogorzeli)

Brzeziny (pow. Kalisz)

- Spotkanie z kombatanami z terenu gminy Brzeziny, podczas uroczystych obchodów Święta 11 Listopada w miejscowym gimnazjum – współorganizowanie imprezy
- Wystawa ksiązek kucharskich pod hasłem „Przy polskim stole”

Chodzież

- Spotkanie z cyklu „Kolekcje – ludzkie pasje i talenty” z Leszkiem Plucińskim, który wyczarowuje piękne rzeczy z patyczków po lodach, zapalek, sklejek, słomy...
- Spotkanie członków Dyskusyjnego Klubu Książki
- Spotkanie autorskie z Joanną Papuzińską (Oddział dla dzieci)
- Spotkanie z pisarzem młodego pokolenia Jackiem Dehnelem

Czempiń (pow. Kościan)

- Konkurs literacki „Wiersz o Kubusiu Puchatku” – prezentacja w formie spotkania autorskiego
- Spotkanie autorskie z pisarką, Wiolettą Piasecką – dla dzieci
- Spotkanie autorskie z Alicją Patey-Grabowską, poetką z Warszawy

Dąbie (pow. Koło)

- XIX Przegląd Dorobku Artystycznego Miasta i Gminy Dąbie
- Wieczornica z okazji Święta Niepodległości
- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Petkiem
- Wernisaż Jolanty Golikowskiej – malarki konińskiej

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- 100 rocznica śmierci Stanisława Wyspiańskiego – wystawa utworów pisarza, reprodukcji obrazów oraz materiałów biograficznych

Gniezno

- Wykład Teresy Jerzak-Gierszewskiej pt. „Młodość wobec bolączek współczesności”
- Otwarcie wystawy „Znani ludzie książki w Gnieźnie w XIX i pierwszej połowie XX wieku do 1939 r.”

Gołuchów (pow. Pleszew)

- Konkurs czytelniczy „Kanada pachnąca żywicą” (Filia Kucharki)
- „Konkurs wiedzy o Wielkopolsce” – plastyczny (Filia Kościelna Wieś)
- Cykl spotkań z przedszkolakami z Publicznego Przedszkola w Gołuchowie „Mój przyjaciel pies” (Oddział dla dzieci)

Gostyń

- Uroczyste obchody jubileuszu 60-lecia Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Gostyniu
- Spotkanie autorskie z Wiolettą Piasecką – dla dzieci przedszkolnych (również w GCK w Poniecu)
- Wystawa „Dobranocki PRL-u”
- Wystawa pokonkursowa na projekt logo Gostyńskiego Stowarzyszenia Przyjaciół Zwierząt „NOE”

Jarocin

- „Historyczne techniki drukarskie” – 2 spotkania z Tadeuszem Grajpelem
- Spotkanie autorskie z Eugeniuszem Czarnym w ramach obchodów 750-lecia miasta Jarocina „Okruchy z przeszłości” (Filia dla dzieci)
- Konkurs wiedzy „U źródeł kultury europejskiej” (Filia w Cielczy)
- „Legenda, która wywarła na mnie największe wrażenie” – konkurs plastyczny (Filia w Wilkowi)
- „Powstanie Wielkopolskie” – spotkanie Klubu Dyskusyjnego – prelegent Janina Grała (Filia Witaszyce)
- „750-lecie Jarocina i 120 lat Powiatu Jarocińskiego” – spotkanie Klubu Dyskusyjnego – prelegent Jan Jajor (Filia Witaszyce)

Kalisz

- „Złote alejki” – wieczór poetycki z udziałem członków klubu literackiego KOF (Kończyński, Orłowski, Filipowska) (Filia nr 2)

- „Kalisz 1918 roku – lekcja historyczna poprowadzona przez Tadeusza Krokosa, prezesa Kaliskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego (Filia nr 4)
- Pokaz filmu „Wesele” w reż. Andrzeja Wajdy (w ramach programu operacyjnego WYSPIAŃSKI: „Co się w duszy komu gra”)
- Konferencja naukowa „Teatr ogromny Wyspiańskiego” – referaty: Dobrochny Ratajczakowej, Elżbiety Kalemby-Kasprzak, Małgorzaty Leyko, Tomasza Bocheńskiego, Magdaleny Piotrowskiej, Sergiusza Sterny-Wachowiaka, gospodarz Piotr Łuszczkiewicz (w ramach programu operacyjnego WYSPIAŃSKI: „Co się w duszy komu gra”)
- „Kaliskie pamiątki czasów Stanisława Wyspiańskiego” – spacer po mieście zorganizowany dla gości konferencji (w ramach programu operacyjnego WYSPIAŃSKI: „Co się w duszy komu gra”)
- Konkursy: Program operacyjny WYSPIAŃSKI „Co się w duszy komu gra”
  - ~ Konkurs plastyczny na witraż „Okno Wyspiańskiego”
  - ~ Konkurs plastyczny na plakat sztuki „Wesele”
  - ~ Konkurs na prezentację „Wyspiański odkrywany na nowo”
  - ~ Turniej recytatorski
- Wystawy:
  - ~ 100-lecie bibliotekarstwa powszechnego w Kaliszu – 80-lecie Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka – wystawa wspomnieniowa (w ramach obchodów 100-lecia Biblioteki im. Adama Asnyka – 80-lecia Miejskiej Biblioteki Publicznej) (Biblioteka Główna)
  - ~ „Jesienne zamyślenia w poezji i fotografii” – wystawa fotograficzno-poetycka Siostry Almy (Alicji Pachuty, nazaretanki) (Filia nr 5)

Kępno

Powiatowa Biblioteka Publiczna

- Wystawa poplenerowa artystów Ziemi Kępińskiej. Wernisaż był uwieńczeniem pleneru zorganizowanego przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Kępińskiej, jaki odbył się w Laskach pod koniec września
- Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego zorganizowany przez Komendę Hufca ZHP w Kępnie. Uczestnicy spotkania mogli obejrzeć zdjęcia z wypraw harcerskich, poznać historię Związku Harcerstwa, działającego na terenie powiatu kępińskiego

Samorządowa Biblioteka Publiczna

- Spotkanie z Moniką Banaś

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Jubileusz 60-lecia Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Kobylinie

- ~ Uroczyste spotkanie z władzami miasta i gminy, zaproszonymi gośćmi i czytelnikami
- ~ Wystawa ekslibrisów wykonanych przez uczniów szkoły podstawowej w Kobylinie
- ~ Wystawa okolicznościowa obrazująca działalność biblioteki

Koło

- Spotkanie Koła Przyjaciół Biblioteki – „Artur Rubinstein – wybitny polski pianista pochodzenia żydowskiego – w 120 rocznicę urodzin” – prelegent Irena Lasota
- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Petkiem – 2 razy (Filia dla dzieci)
- Spotkanie autorskie z Barbarą Kosmowską – 2 razy (Filia dla dzieci)

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna

- Wystawy:
  - ~ Kanadyjczyk znad Obry. Życie i twórczość Adama Tomaszewskiego
  - ~ Stanisław Wyspiański – polski dramaturg, poeta, malarz, grafik i architekt – 100 rocznica śmierci
  - ~ Pani z Bullerbyn – w 100 rocznicę urodzin Astrid Lindgren
- Spotkania – lekcje w szkołach w ramach XXX Międzynarodowego Listopada Poetyckiego współorganizowanego przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Kościanie i Związek Literatów Polskich (Oddział w Poznaniu). Młodzież Zespołu Szkół nr 4 w Kościanie uczestniczyła w spotkaniach – lekcjach prowadzonych przez Jolantę Nowak-Węklarową i Krystynę Konecką, a młodzież Liceum Ogólnokształcącego im. O. Kolberga w Kościanie spotkała się z poetką Lam Quang My
- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki – dyskusja na temat książki Hanny Krall – „Król kier znów na wylocie”
- Wykład Edyty Zarabskiej: Markety a rozwój drobnej przedsiębiorczości w Kościanie
- MBP w Kościanie – prezentacja zbiorów i form działalności (prelekcja dla młodzieży ze szkolnego koła bibliotecznego)
- Poranek literacki na temat „Poznajemy kraje Unii Europejskiej – Włochy”
- Astrid Lindgren – przyjaciółka dzieci – zabawa literacko-plastyczna
- Wycieczka dzieci połączona ze zwiedzaniem wystawy „Pani z Bullerbyn”

Kotlin (pow. Jarocin)

- „Za wolność waszą i naszą” – montaż słowno-muzyczny

Koźmin (pow. Krotoszyn)

- „Wyruszamy w niezapomniany świat z bohaterami książek Astrid Lindgren” – konkurs czytelniczy dla uczniów klas V, zorganizowany z okazji 100 rocznicy urodzin autorki
- Wystawa książek Astrid Lindgren pt. „Pippi, Nils i Emil, bohaterowie książek Astrid Lindgren”
- Wystawa reprodukcji obrazów i książek Stanisława Wyspiańskiego – 100 rocznica śmierci
- Jubileusz 60-lecia Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Koźminie Wlkp.
  - ~ Uroczyste spotkanie z władzami miasta i gminy, zaproszonymi gośćmi i czytelnikami
  - ~ Wystawa zdjęć pt. „Biblioteka w fotografii”

Krobia (pow. Gostyń)

- Spotkanie autorskie z Jolantą Nowak-Węklarową (również w Pępowie)
- Wystawa „100 rocznica urodzin Astrid Lindgren”

Krotoszyn

- Wystawa prac Wołodymyra Czornobaja (Ukraina) pt. „Barwy wyobraźni pod szkłem” – finaśz wystawy i spotkanie z autorem prac
- Wystawa prac Kamili Krzyżanowskiej pt. „Twórczość i pasja Kamili Krzyżanowskiej”

Oddział dla dzieci i młodzieży:

- Spotkanie autorskie z Wandą Chotomską – podsumowanie konkursu plastycznego ph. „W krainie wierszy Wandy Chotomskiej”, wręczenie nagród i wystawa prac
- „Astrid Lindgren – 100 rocznica urodzin pisarki” – spotkanie z dziećmi, czytanie fragmentów książek, gry i zabawy
- Spotkanie z książką „Opowieści o Janie Pawle II” – czytanie fragmentów książki, rysowanie portretów papieża
- „Wyruszamy w podróż dookoła świata z Franklinem” – spotkanie literacko-plastyczne, gry, zabawy, konkursy plastyczne
- Cykliczne imprezy:
  - ~ „Magiczna środa”: spotkanie z uczniami klas „0” – ostrożność w korespondencji i kontaktach z nieznanymi na podstawie tekstu Christy Kempter „Droga Przyjaciółko”
  - ~ „Biblioteka w gościnie”:
    - Udział bibliotekarza w zajęciach terapii ruchowej i muzykoterapii w świetlicy środowiskowej

- Wizyta w szkole podstawowej w Benicach – spotkanie z uczniami klas 0-III, pogadanka nt. zawierania znajomości i prowadzenia korespondencji z nieznanymi na podstawie tekstu Christy Kempter „Droga Przyjaciółko”
  - Bibliotekarze z wizytą w szkole podstawowej w Świnkowie; andrzejkowe wróżby, wspólne czytanie fragmentów książek, gry i zabawy edukacyjne
- ~ „Klub Moli Książkowych”: założenie klubu, dyskusja na temat ulubionych książek i literatury

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- Wieczór z piosenką żołnierską i patriotyczną (Filia Pawłowice)
- „Obrzęd przędzenia wełny” – spotkanie regionalne dla przedszkolaków i dorosłych połączone z wystawą różnych gatunków wełny i przyborów do robótek ręcznych (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Pawłowicki strój ludowy”, „Poznajemy zbiory Izby”, „Wrzecziono – rekwizyt naszych strychów” – lekcje regionalne dla dzieci i młodzieży (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Zwierzęta z mojej paki” – spotkanie z Krystyną Grys dla dzieci (Filia Garzyn)
- „Znane i nieznanne książki Astrid Lindgren” – konkurs czytelniczy (Filia Nowy Belęcin)

Lądek (pow. Słupca)

- „Spieszmy się kochać ludzi...” – listopadowy wieczór poezji (Filia Ciężen)

Leszno

Wystawy:

„Galeria za Regałami”:

- „W drodze na Kilimandżaro” – wystawa fotografii Krzysztofa Wodeckiego
- ##### „Galeria za Regałami” i „Galeria Lochy”:
- „Obrazy z naszych podróży – Ukraina, Francja, Włochy” – prezentowane na wystawie obrazy powstały podczas wspólnych wyjazdów plenerowych Doroły Goleniewskiej-Szelągowskiej i Eugeniusza Szelągowskiego z Płocka oraz Anny Hryniewicz-Szulc i Antoniego Szulca ze Śmigła

Filia Biblioteczna nr 2:

- „Leszczyńskie Listopady” – na wystawie prezentowane były fotografie, zaproszenia i programy związane z organizacją Dnia Leszczyńskiego Międzynarodowego Listopada Poetyckiego w latach 1988-2002

Imprezy:

- „W drodze na Kilimandżaro” – spotkanie z cyklu „Wokół Globusa” z Dorotą i Krzysztofem Wodeckimi
- XXX Międzynarodowy Listopad Poetycki – Dzień Leszczyński. Na „Poranku poetyckim pod ratuszową wieżą” z władzami miasta i powiatu, bibliotekarzami oraz czytelnikami spotkali się poeci z Polski, Litwy i Estonii. Następnie odbyły się lekcje poetyckie w bibliotekach, uczelniach wyższych i szkołach ponadgimnazjalnych na terenie miasta i powiatu. Z młodzieżą i nauczycielami spotkali się: Dariusz Tomasz Lebioda, Romuald Mieczkowski, Zbigniew Gordziej, Aarne Puu, Danuta Mucha, Piotr Kitrasiewicz, Piotr Chrzczonowicz, Mirosława Prywer, Stefan Rusin, Krystyna Grys
- „Limerykon III” – ogólnopolskie spotkanie twórców limeryków ph. „Leszno”. Udział wzięli: Krystyna Grys, Ella Hyciek, Lech Konopiński, Grzegorz Lewkiewicz, Adam Świć, Andrzej Waldman, Grzegorz Żak
- Spotkanie w „Kawiarence Literackiej” z Anną Elżbietą Zalewską, autorką książki „Życie na szelkach”, które prowadziła Elżbieta Kuśnierek
- Warsztaty KLANZY ph. „Bale i imprezy okolicznościowe w przedszkolu, szkole i...” cz. III

Lipno (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie ze Stefanem Rusinem – dla gimnazjalistów
- „Zwierzęta z mojej paki” – spotkanie z Krystyną Grys, dla dzieci
- „W drodze na Kilimandżaro” – spotkanie z Dorotą Wodecką, dla młodzieży i dorosłych

Luboń (pow. Poznań)

- „Wspomnienie. Cierpienie” – wernisaż wystawy tkaniny Małgorzaty Błaszkievicz i Ewy Labrzyckiej
- XXX Międzynarodowy Listopad Poetycki: Zdzisława Kaczmarek, Ryszard Biberstajn, Peter Huckauf, Stanisław Leon Wachowiak, Tadeusz Kwiatkowski-Cugow, Wiesław Ciesielski, Wojciech Łęcki, Jerzy Utkin
- „Leśna przygoda” – przedstawienie dla dzieci w wykonaniu aktorów Teatru Animacji w Poznaniu: Marioli i Marcina Ryl-Krystianowskich
- Spotkanie w Klubie Ludzie Niewidomych i Słabo Widzących „Promyk”
- „Koncert charytatywny Dawidowi”
- Wystawa pluszowych tygrysów „Tygrysolandia”, w ramach obchodów Światowego Dnia Pluszowego Misia oraz wręczenie nagród zwycięzcom „Tygryskowych konkursów”

- „Misiowo-tygryskowe granie” – przedstawienie dla dzieci w wykonaniu aktorów Teatryku Do Pewnego Stopnia Kukiełkowego RYLEITYLE – Marioli i Marcina Ryl-Krystianowskich

Malanów (pow. Turek)

- Spotkanie autorskie z Agatą Widzowską-Pasiak

Nowy Tomyśl

- Z cyklu „Spotkania niebanalne”: Spotkanie z Haliną Płoszyńską, współautorką książki „Księga imion polskich”
- Z cyklu „Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne”: koncert piosenek z repertuaru Marka Grechuty zatytułowany „I ty właśnie ty” w wykonaniu Grupy Teatralnej „Kuślińskie maski”
- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki – Izabela Sowa „10 minut od centrum”
- Pejzaże – wystawa malarstwa Małgorzaty Sobczak-Maksimik

Oborniki

- 30 lat CANTILENY – wystawa
- Wystawa pokonkursowa projektów funkcjonalno-przestrzennego zagospodarowania bulwaru nadwarciańskiego wraz z koncepcją architektoniczną obiektu poklasztornego i przystani wodnej – prace studentów Wydziału Architektury Politechniki Poznańskiej
- Powstanie Warszawskie – prelekcja Bartosza Kuświka z IPN, dla młodzieży licealnej
- Spotkanie autorskie z Barbarą Kosmowską
- Życie codzienne w okupowanej Wielkopolsce – prelekcja Marty Szczesiak z IPN, dla młodzieży licealnej
- Życie poezją i obiektywem malowane – wieczór poetycko-muzyczny Henryka Wojtysiaka
- Polskie Państwo Podziemne – prelekcja Marcina Podemskiego z IPN, dla młodzieży licealnej
- Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki – Wiesław Myśliwski „Traktat o łuskaniu fasoli”

Okonek (pow. Złotów)

- „Podróż przez historię” – montaż poetycko-muzyczny w wykonaniu młodzieży

- Głośne czytanie książek Astrid Lindgren – spotkanie i wystawa poświęcona twórczości pisarki w 100 rocznicę urodzin

Opatówek (pow. Kalisz)

- Ogłoszenie konkursu na wiersz lub plakat reklamowy pod hasłem „Książka otwiera nam świat” (Filia w Rajsku)
- Spotkanie z misiami (dla dzieci z przedszkoli, zerówek i klas I-III szkół podstawowych) z okazji obchodów Światowego Dnia Pluszowego Misia – oglądanie wystawy maskotek, rozmowa nt. misiów w literaturze i filmie oraz życia niedźwiedzi w przyrodzie, prezentacja książek o misiach, zabawy, krzyżówka, „misiowe ciasteczka” – 24 grupy

Osieczna (pow. Leszno)

- „Zwierzęta z mojej paki” – spotkanie z Krystyną Gryś, dla dzieci

Ostrów Wlkp.

- Spotkanie z Olgą Tokarczuk, autorką książki „Bieguni” uznanej za największe wydarzenie literackie 2007 roku
- Prelekcja Piotra Tryjanowskiego pt. „Myśl globalnie, działaj lokalnie. Czy globalne zmiany klimatyczne wpływają na wielkopolskie ptaki?” Prelekcja była kolejnym punktem cyklu „Ostrowskie Spotkania z Przyrodą”

Perzów (pow. Kępno)

- Wystawa „Kompozycje kwiatowe” autorstwa Renaty Zagajczyk, twórcy regionalnego z Wrocławia

Piła

- „Ciocia Emilia i dzieci” – spotkania z poezją Emilii Waśniowskiej (Oddział dla dzieci)
- Przystanek Piła i okolice: „Dzieje Piły ulicami pisane” – wykład Marka Fijałkowskiego, historyka regionalisty z Muzeum Okręgowego w Pile
- Bajkowe Spotkania – głośne czytanie, zajęcia interaktywne dla 3-latków z Przedszkola Publicznego nr 11 w Pile (Oddział dla dzieci)
- Jadwiżyńskie Spotkania: „Wybór książki dla dziecka” – pogadanka, głośne czytanie, zabawy ruchowe dla dzieci z Przedszkola Publicznego nr 19 (Filia nr 6)
- Magiczna Bajkoteka: „Dotykem rozpoznawać piękno” – spotkanie z bajką dla dzieci z Przedszkola Publicznego nr 17 (Filia nr 4)
- Imieniny w bibliotece: Hubert i Sylwia – imieniny swoich kolegów obchodzić będą dzieci z Przedszkola Publicznego nr 11 (Oddział dla dzieci)

- Kawiarenka pod Sową: promocja tomiku poetyckiego „Świat moich śladów” Mieczysława Chmiela i dyskusja „XXI wiek – potrzeba poezji czy pogarda dla poezji”
- Żywa Biblioteka: „Skąd się wziąłem” – zajęcia z książką dla dzieci ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego i małych czytelników osiedla (Filia nr 4)
- Pilskie przygody z Misiem – obchody 50-lecia czasopisma „Miś” i Światowego Dnia Pluszowego Misia, spotkania autorskie z Roksaną Jędrzejewską-Wróbel, Elizą Piotrowską, Tadeuszem Wyrwa-Krzyżańskim, zajęcia interaktywne, warsztaty ilustracji, happening (Oddział dla dzieci)
- Dyskusyjny Klub Książki: „Po słowach” – rozmowa o książkach Stefana Chwina „Dolina radości” oraz Mariusza Szczygła „Gotland”
- Emilianki – spotkania autorskie, warsztaty literackie i plastyczne, zajęcia interaktywne z udziałem Joanny Papuzińskiej, Teresy Tomsy, Hanny Grodzkiej-Nowak, Hanny Józefowskiej, Elżbiety Krygowskiej-Butlewskiej, Jerzego Utkina, Elizy Piotrowskiej (Oddział dla dzieci, 9 filii bibliotecznych, przedszkola i szkoły Piły oraz powiatu pilskiego)
- „Cioci Emilii” – happening z udziałem przyjaciół Emilii Waśniowskiej, poetki i pedagoga, koncert poznańskiego zespołu dziecięcego „Łejery” (sala widowiskowa Pilskiego Domu Kultury)
- „Poznajemy naszych sąsiadów”: Słowacja – lekcja europejska, dla uczniów gimnazjum Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Pile (Filia nr 4)
- Popołudnie z książką – głośne czytanie, zajęcia interaktywne dla dzieci z osiedla Staszyce (Filia nr 7)
- Jak poszukiwać informacji? – warsztaty dla uczniów pilskich szkół
- Rodzinne popołudnia z Misiem – zajęcia interaktywne z książką i czasopismem „Miś” dla dzieci i rodziców, spotkania autorskie (Oddział dla dzieci)
- Konkursy:
  - ~ „Imię to nie fraszka” – porównaj wyobrażenie o sobie samym lub kimś bliskim: mamą, tatą, koleżanką, kolegą... z wierszami o imionach Emilii Waśniowskiej. Pofantazjuj! – konkurs plastyczny dla dzieci od 5 do 10 lat
  - ~ „Ciocia Emilia i dzieci” – konkurs recytatorski dla dzieci od 5 do 10 lat, inspirowany twórczością Emilii Waśniowskiej
  - ~ „Klub Tropicielea Książki” – konkurs literacki dla czytelników dzielnicy Koszyce (Filia nr 2)
  - ~ „Zagadki drewnianej czarownicy” – konkurs literacki dla dzieci z dzielnicy Koszyce (Filia nr 2)

- Wystawy:
  - ~ „Ciocia Emilia zaprasza” – wystawa ilustracji Elżbiety Krygowskiej-Butlewskiej, Hanny Grodzkiej-Nowak, Hanny Józefowskiej
  - ~ „Z dedykacją i autografem Emilii Waśniowskiej” – wystawa ze zbiorów biblioteki i osób prywatnych
  - ~ „A to Polska właśnie” – Święto Niepodległości, źródła historyczne, wydawnictwa popularnonaukowe, materiały ikonograficzne ze zbiorów biblioteki

Pleszew

- Spotkanie z Barbarą Kosmowską, autorką powieści dla dzieci, młodzieży i dorosłych
- „Rok 2007 rokiem Stanisława Wyspiańskiego” – wystawa

Powidz (pow. Słupca)

- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Petkiem

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Zwierzaki z mojej paki” – spotkanie autorskie z poetką Krystyną Gryś (Bucz, Kaszczor, Przemęt, Mochy)
- „Kraków Wyspiańskiego” – wystawa w 100 rocznicę śmierci (Bucz, Przemęt)

Przykona (pow. Turek)

- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Świątkowskim

Radawnica (pow. Złotów)

- „W setną rocznicę urodzin Astrid Lindgren” – spotkanie okolicznościowe dla dzieci

Rawicz

- Spotkanie autorskie z Wandą Chotomską – 2 razy (SP nr 4 kl. I i II; SP nr 1 kl. III)
- Spotkanie autorskie z Lechem Konopińskim – 3 razy (Oddział dla dzieci, kl. II i III ze SP nr 1 i 6 oraz w Klubie „U Klementyny”)
- Koncert poetycko-muzyczny w wykonaniu zespołu „8 BRAM”
- Regionalne spotkania – „Piesze trasy: Rawicz i okolice” – Walerian Stanek spotkał się z uczniami kl. VI SP nr 6
- Ława Jednego Autora:
  - ~ Bolesław Leśmian
  - ~ Tadeusz Borowski
  - ~ Stanisław Przybyszewski
  - ~ Stanisław Wyspiański

- Galeria Jednego Obrazu: „Jesień” Jadwiga Piławska

Rychtal (pow. Kępno)

- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Szymoniakiem, poetą ziemi kępińskiej

Rydzyna (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie z Edwardem Pisarczykiem, autorem książki „Miejsca pamięci narodowej w gminie Rydzyna”
- „Motyle z jesiennych liści” – konkurs plastyczny dla dzieci (Filia Moraczewo)

Słupca

- Rozstrzygnięcie konkursu plastycznego „Barwny świat Astrid Lindgren – mój ulubiony bohater” zorganizowanego z okazji 100 rocznicy urodzin pisarki

Strzałkowo (pow. Słupca)

- Wystawa fotografii Mirosława Czerniaka pt. „Ginące zawody”

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- „Dzieje Sulmierzyc w piśmie i w grafice” – wystawa

Szamocin (pow. Chodzież)

- „Spojrzenie w przeszłość” – wystawa fotografii

Śmigiel (pow. Kościan)

- Spotkanie autorskie z Wiolettą Piasecką
- Konkurs czytelniczy „Figle i psoty w Hałasowie czyli znajomi z Bullerbyn”
- „Najpiękniejsza Pippi Langstrumpf” – konkurs rysunkowy

Święciechowa (pow. Leszno)

- Spotkanie poetyckie z Mirosławą Prywer, dla gimnazjalistów

Trzcianka

- Promocja tomiku poezji Andrzeja Sulimy-Suryna – „Więc dołóż do ognia trochę miłości i ciszy”:
  - ~ Recital Stanisława Sojki, przyjaciela poety
  - ~ Wystawa pamiątek po poecie
  - ~ Ogłoszenie Powiatowego Konkursu Poetyckiego im. A. Sulimy-Suryna
- „Astrid Lindgren – wielka przyjaciółka dzieci” – powiatowa impreza czytelnicza w Drawsku dofinansowana ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
  - ~ Rozstrzygnięcie konkursu plastycznego i wystawa pokonkursowa pt. „Kartka urodzinowa dla Astrid Lindgren”

- ~ Konkurs literacki ph. „Znam Bohaterów Astrid Lindgren”
- ~ Spotkanie autorskie z Agatą Widzowską-Pasiak
- Spotkanie bibliotekarzy bibliotek samorządowych powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego:
  - ~ Pojęcie biblioterapii, zadania i mechanizm oddziaływania – wykład Anny Sabiłło, instruktorki WBPICAK
  - ~ „Straszy czy koi? – terapeutyczne funkcje literatury dla dzieci” – wykład Domicylii Sierszchuły-Filipowskiej, instruktorki WBPICAK
- „Rok 2007 Rokiem Stanisława Wyspiańskiego”:
  - ~ Wykład Elżbiety Wasyłyk na temat twórczości plastycznej Stanisława Wyspiańskiego
  - ~ Wystawa

Trzcينica (pow. Kępnو)

- Uroczyste rozstrzygnięcie konkursu plastycznego i fotograficznego pn. „Poznajemy swój region”, współorganizowanego z Fundacją Wrota Wielkopolski, połączone z otwarciem wystawy pokonkursowej

Tuliszków (pow. Turek)

- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Świątkowskim

Turek

- Podsumowanie IV edycji konkursu plastycznego „Polska Mapa Baśni” (eliminacje gminne w 8 gminach odbyły się w październiku)
- Występ ART-RE z Krakowa
- Spotkanie autorskie z Barbarą Kosmowską
- Świat wokół nas – tworzymy ilustrowany słownik geograficzny (Filia nr 2)
- Wystawa pokonkursowa Polska Mapa Baśni: Ziemia Lubuska, Karpaty, Sudety

Wijewo (pow. Leszno)

- „Poznajemy baśnie z różnych stron świata” – poranek literacki dla dzieci
- „Zwierzęta z mojej paki” – spotkanie z Krystyną Grys, dla dzieci

Włoszakowice (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie z poetką i dziennikarką Elżbietą Kuśnierek (Filia Bukówiec Górny)

Zakrzewo (pow. Złotów)

- Konkurs czytelniczy na największego „Mola książkowego” (kl. I-IV SP)
- Spotkanie grupy przedszkolnej „Muchomorki” z policjantem – pod hasłem „Policjant – nasz przyjaciel”

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Instytut Książki informuje...” – prezentacja najważniejszych wydarzeń w świecie książki
- „2007 – Rok Stanisława Wyspiańskiego” – wystawa (Zduny, Filia Baszków)

Złotów

- Wystawy:
  - ~ „W scenie listopadowego poranka”
  - ~ „Wygrać Polskę”
  - ~ „Pieśń Legionów Polskich we Włoszech”
  - ~ „Stanisław Wyspiański” – wystawa poświęcona artyście w setną rocznicę śmierci
  - ~ „7 Cudów Krajny Złotowskiej” – pokonkursowa wystawa w ramach projektu „Umiesz więcej – możesz więcej”
- „Paw Królowej” Doroty Masłowskiej – spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki

Żerków (pow. Jarocin)

- „O Mickiewiczu...” – konkurs recytacji i wiedzy

C. WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA I CENTRUM
ANIMACJI KULTURY NA ŁAMACH PRASY

ARTYSTYCZNY problem : rozmowa po Melpomenie 2007 / Jan Janusz Tycner;
rozm. przepr. Hanna Sowa // G a z . Ś r e d z k a . – 2007, nr 47, s. 12

IV Jesienny Konkurs Teatrów Młodzieżowych Melpomena 2007 w ocenie Jana Janusza Tycnera, przewodniczącego jury, instruktora teatralnego z WBPiCAK w Poznaniu. Konkurs zorganizowany w Środzie przez WBPiCAK w Poznaniu i Ośrodek Kultury w Środzie Wlkp.

BUKÓWIECCY tancerze po raz kolejny najlepsi w Wielkopolsce / Irena Michalewicz // N a s z e J u t r o . – 2007, nr 208/209, s. 27

Zespół Regionalny im. Anny Markiewicz z Włoszakowic laureatem Przeglądu Folklorystycznego zorganizowanego w Gnieźnie przez WBPiCAK.

CHĘTNIE czytają : Zduny / @ndzia // P r a s a L o k . – 2007, nr 22, s. 15

Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki w zdunowskiej bibliotece przy współpracy z WBPiCAK.

DONOSICIEL kulturalny : Zduny // R z e c z K r o t o s z y ń s k a . – 2007, nr 37, s. 10

Wystawa ze zbiorów Objazdowej Galerii Wielkopolskiej Fotografii WBPI-CAK „Wielkopolska Press Foto” w zdunowskiej bibliotece.

DZIECIAKI na scenę : Pipi, Emil, Lisa, Olle, Braciszek i Karson / M W // T y g . N o w y (Wągrowiec, Oborniki). – 2007, nr 41, s. C5

Podsumowanie konkursu „Teatralne potyczki” zorganizowanego w Wągrowcu przez WBPICAK.

JEDENAŚCIE zespołów i 92 piosenki : konkurencja klaskała i śpiewała / (k) // R e p . G n i e ź n i e ń s k i . – 2007, nr 42, s. 8

Wojewódzki Przegląd Piosenki Biesiadnej, Chórów i Zespołów Śpiewaczych w Pobiedziskach, zorganizowany przy współpracy z WBPICAK.

MIASTA i ogrody / J u r // T y g . N o w y (Ziemia Piłska). – 2007, nr 43, s. C11

Muzeum Stanisława Staszica w Pile oraz WBPICAK w Poznaniu zapraszają na wernisaż wystawy fotografii Macieja Kuszele.

O WYSPIAŃSKIM : komiks / Marek Zaradniak // P o l s k a G ł o s W i e l k o p . – 2007, nr 278, s. 23

Konkurs dla licealistów „Stanisław Wyspiański w komiksie – niekonwencjonalne spojrzenie na życie i twórczość artysty” zorganizowany przez WBPI-CAK w Poznaniu.

OBJAZDOWA Galeria w bibliotece / D . // K u r . S ł u p e c k i . – 2007, nr 37, s. 8

Wystawa „Niebo” w zagórowskiej bibliotece przygotowana ze zbiorów Objazdowej Galerii Wielkopolskiej Fotografii WBPICAK.

PRZECIĄGANIE liny / Jerzy Mianowski // G ł o s W ą g r o w i e c k i . – 2007, nr 50, s. 10-11

50-lecie Miejskiego Domu Kultury w Wągrowcu. M.in. wyróżnienie dla Władysława Nielipińskiego, instruktora z WBPICAK w Poznaniu.

PSZCZELARSKIE dożynki w Sielinku : XXV Ogólnopolskie Dni Pszczelarza / M B // N a s z D z i e ń p o D n i u . – 2007, nr 38, s. 7

Zespół Folklorystyczny „Wielkopole” na pszczelarskich dożynkach.

[SERYJNI poeci! : Wielkopolska Biblioteka Poezji] // Czas Kultury. – 2007, nr 3, s. [5]

Reklama wydawnictwa WBPICAK.

SŁOŃ wysiedział... nagrodę! : Melpomena 2007 / Hanna Sowa // Gaz. Średzka. – 2007, nr 47, s. 12

IV Jesienny Konkurs Teatrów Młodzieżowych Melpomena 2007 zorganizowany w Środzie przez WBPICAK w Poznaniu i Ośrodek Kultury w Środzie.

SPOTKANIE z pisarzem Andrzejem Górnym „Za późno, za wcześnie, już czas” // Gazeta Powiatowa. – 2007, nr 34, s. 5

Spotkanie w Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym im. Piotra Skargi w Szamotułach, zorganizowane przez WBPICAK oraz Powiatową Bibliotekę Publiczną.

SZTUKA pisania / Jur // Tyg. Nowy (Ziemia Pilska). – 2007, nr 42, s. C12

WBPICAK w Poznaniu oraz biblioteka publiczna w Pile zapraszają na warsztaty literacie „Sztuka pisania”.

ŚWIAT Wacława z Szamotuł 2007, XI Spotkania Zespołów Chóralnych pod patronatem Marszałka woj. wielkopolskiego Marka Woźniaka // Tyg. Szamotulski. – 2007, nr 44, s. I-IV

Relacja ze Spotkań, współorganizowanych m.in. przez WBPICAK.

TARGI z GPS-em i nagrodami / RJ // Polska Głos Wielkop. – 2007, nr 266, dod. Monitor Wielkop. nr 11, s. 7

M.in. o Ogólnopolskim Przeglądzie Książki Krajoznawczej i turystycznej, na którym pierwszą nagrodę w kategorii „Albumy krajoznawcze” otrzymała książka „Zabytkowe klasztory w Wielkopolsce” wydana przez WBPICAK w Poznaniu.

TEATR po raz trzeci / (kar) // Przem. na Szlaku Piast. – 2007, nr 41, s. 8

WBPICAK w Poznaniu oraz Dom Kultury w Trzemesznie zapraszają na spektakl „Legenda Wielkopolska”.

TEATRALNE sukcesy / Paweł Zajda // Tyg. Nowy (Ziemia czarnkowska i trzcianecka). – 2007, nr 48, s. C8

Jesienny Konkurs Teatrów Młodzieżowych „Melpomena” zorganizowany przez WBPICAK w Środzie Wielkopolskiej, miejscem sukcesu czarnkowskiego teatru „Draga”.

TYTUŁY dla Mosinian : XI Konferencja Wielkopolskiej Rady Kultury / K.L. // Merkuriusz Mosiński. – 2007, nr 8, s. 3

Konferencja Wielkopolskiej Rady Kultury w Mosinie zorganizowana przy współudziale WBPICAK.

USMAŻYŁA baba lebiodeę... / (red.) // Tyg. Nowy (Ziemia chodzieska). – 2007, nr 41, s. C9

Zbiorowe śpiewanie w Szamocinie koordynowane przez WBPICAK pn. „Wielkopolskie Śpiewanie”.

W 100-LECIE urodzin Astrid Lindgren / Piotr Szkoda // Tyg. Nowy (Ziemia czarnkowska i trzcianecka). – 2007, nr 48, s. C1

Podsumowanie obchodów jubileuszu urodzin A. Lindgren w drawskiej bibliotece z udziałem pracowników WBPICAK.

W HOŁDZIE zmarłym poetom / Jur // Tyg. Nowy (Ziemia Piłska). – 2007, nr 46, s. C14

Kolejna edycja konkursu recytatorskiego „Zaduszki poetyckie” organizowana m.in. przez WBPICAK w Poznaniu.

WARSZTATY pisarskie dla młodzieży : Pleszew / (wan) // Życie Pleszewa. – 2007, nr 44, s. 17

Warsztaty „Sztuka pisania” współorganizowane przez WBPICAK.

WARSZTATY w bibliotece / Grażyna Sobańska // Tyg. Swarzędzki. – 2007, nr 41, s. 20

Warsztaty literackie w swarzędzkiej bibliotece zorganizowane przy współpracy z WBPICAK.

WIELKOPOLSKA Press Photo 2007 : konkurs – wyniki // Biuletyn Fotograficzny. – 2007, nr 6/12, s. 79

Konkurs fotograficzny zorganizowany przez WBPICAK w Poznaniu.

WIELKOPOLSKIE Śpiewanie / M.R. // Kosynier Bukowski. – 2007, nr 10, s. 30

Obchody Międzynarodowego Dnia Muzyki w Buku, m.in. wspólne śpiewanie, koordynowane przez WBPiCAK.

WYCIECZKA bibliotekarzy kostrzyńskich // *Kostrzyńskie ABC*. – 2007, nr 11, s. 24-25

Wycieczka do Mediateki wrocławskiej zorganizowana przez WBPiCAK.

[WYDAWNICTWO Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu] // *Gaz. Wybór*. – 2007, nr 239, dod. Co Jest Grane s. 8
Reklama.

WYSPIAŃSKI nie tylko w komiksie : konkurs i sesja / sdr // *Polska Głos Wielkop.* – 2007, nr 279, s. 23

M.in. rozstrzygnięcie konkursu „Stanisław Wyspiański w komiksie – niekonwencjonalne spojrzenie na życie i twórczość artysty” zorganizowanego przez WBPiCAK w Poznaniu.

ZLOT ludowych grup w Wielkopolsce : festiwal : prezentacje światowego folkloru podczas „Integracji 2007” / Joanna Sieg // *Głos Wielkop.* – 2007, nr 186, dod. Pasaż Kultury s. 7

M.in. o Zespole Folklorystycznym „Wielkopolanie”.

V. KRONIKA

A. Polskie nagrody i wyróżnienia

- **Nagrodę Fundacji im. Kościelskich** w 2007 roku otrzymał *Mikołaj Łoziński* za powieść „Reisefieber”.
- **Nagrodę Poznańskiego Przeglądu Nowości Wydawniczych – Lato 2007** otrzymali: *Marek Bieńczyk* za książkę „Przezroczyść” (Kraków: Znak); *Krzysztof Smura* za album „Spacer w czasie. Poznań. Zaułki” (Poznań: Debiuty); *Michał Witkowski* za powieść „Barbara Radziwiłłówna z Jaworzna-Szczakowej” (Warszawa : W.A.B.).
- **Nagrodę im. Kazimierza Iłkowiczówny** w 2007 roku otrzymał *Krzysztof Bąk* za tom wierszy „Znaki wodne”.
- **Nagrodę im. Józefa Mackiewicza** w 2007 roku otrzymał ks. *Tadeusz Isakowicz-Zaleski* za książkę „Księża wobec bezpieczeństwa: na przykładzie archidiecezji krakowskiej”.
- **Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”** w 2007 roku otrzymali *twórcy i redaktorzy miesięczników „Fantastyka” i „Nowa Fantastyka”,* m.in. wieloletni redaktor naczelny, *Maciej Parowski*.
- **Nagrodę Literacką im. Stachy Zawiszanki** 2007 otrzymał *Tomasz Pulka*, poeta z Krakowa.
- **Nagrodę im. Jana Długosza** w 2007 roku przyznano *Jerzemu Strzelczykowi* za książkę „Zapomniane narody Europy”.
- **Nagrodę Literacką Gdynia** w 2007 roku otrzymali: *Wiesław Myśliwski* za „Traktat o łuskaniu fasoli” (w kategorii powieści); *Wojciech Bonowicz* za tom „Pełne morze” (w kategorii poezji); *Krzysztof Środa* za „Projekt handlu kabardyńskimi końmi” (w kategorii eseistyki).
- **Literacką Nagrodę Europy Środkowej Angelus** w 2007 roku otrzymał austriacki pisarz *Martin Pollack* za książkę „Śmierć w bunkrze: opowieść o moim ojcu”.

B. Międzynarodowe nagrody i wyróżnienia

- **Nagrodę Nobla** w dziedzinie literatury w 2007 roku otrzymała *Doris Lessing*, brytyjska pisarka feministyczna.

- **Nagrodę im. Goncourtów** 2007 otrzymał amerykański pisarz *Gilles Leroy* za powieść „Alabama song”.
- **Narodową Nagrodę Literacką** (czeską) w 2007 roku otrzymał *Milan Kundera*.

C . Z m a r l i

- **Władysław Kopaliński** (5.10.2007), autor słowników, leksykonów i encyklopedii.
- **Maurice Bejart** (22.11.2007), francuski tancerz i choreograf.